

การเสริมสร้างทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยกิจกรรมกลุ่ม
ENHANCEMENT OF SOCIAL SKILLS OF STUDENT WITH INTELLECTUAL DISABILITIES
THROUGH GROUP ACTIVITIES

ปรียาภรณ์ บุญสิทธิ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2563

การเสริมสร้างทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยกิจกรรมกลุ่ม

ปริญญานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2563
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ENHANCEMENT OF SOCIAL SKILLS OF STUDENT WITH INTELLECTUAL DISABILITIES
THROUGH GROUP ACTIVITIES

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of MASTER OF EDUCATION
(Master of Education (Guidance Psychology))
Faculty of Education, Srinakharinwirot University

2020

Copyright of Srinakharinwirot University

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การเสริมสร้างทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยกิจกรรมกลุ่ม

ของ

ปรียาภรณ์ บุญสิทธิ์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

..... ที่ปรึกษาหลัก ..... ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง)

(รองศาสตราจารย์ ดร.นิติพัฒน์ เมฆขจร)

..... ที่ปรึกษาร่วม

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.พัชราภรณ์ ศรีสวัสดิ์)

(อาจารย์ ดร.นฤมล พระใหญ่)

ชื่อเรื่อง	การเสริมสร้างทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยกิจกรรมกลุ่ม
ผู้วิจัย	ปรียาภรณ์ บุญสิทธิ์
ปริญญา	การศึกษามหาบัณฑิต
ปีการศึกษา	2563
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. มณฑิรา จารุเพ็ง
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	รองศาสตราจารย์ ดร. พัทธภรณ์ ศรีสวัสดิ์

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 2) เปรียบเทียบทักษะทางสังคมก่อนและหลังการใช้กิจกรรมกลุ่มของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดมุกดาหาร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เป็นนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา กลุ่มเรียนได้ระดับเชาวน์ปัญญา เท่ากับ 50 -70 อายุ 13 – 18 ปี จำนวน 6 คน เป็นชาย 3 คน หญิง 3 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ 2) แบบประเมินทักษะทางสังคม 3) แบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และ 4) โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคม มีจำนวน 10 กิจกรรม โดยใช้เวลาในการทำกิจกรรมแต่ละครั้ง 50 นาที รวมทั้งสิ้น 10 ครั้ง วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐาน ค่ามากที่สุด ค่าน้อยที่สุด และสถิติทดสอบสมมติฐาน The Wilcoxon Sign-Rank test ผลการวิจัยพบว่า 1) จากการศึกษาค้นคว้าองค์ประกอบของทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ทักษะทางสังคมประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้ การเข้าสู่สังคม การรู้จักตนเอง การสนทนากับผู้อื่น มารยาทการเข้าสังคม การสร้างมิตรภาพกับผู้อื่น การทำกิจกรรมหรือทำงานร่วมกับผู้อื่น และ 2) นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ได้รับการฝึกโดยใช้กิจกรรมกลุ่มมีทักษะทางสังคมก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : ทักษะทางสังคม, นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา, กิจกรรมกลุ่ม

Title	ENHANCEMENT OF SOCIAL SKILLS OF STUDENT WITH INTELLECTUAL DISABILITIES THROUGH GROUP ACTIVITIES
Author	PREEYAPON BOONSIT
Degree	MASTER OF EDUCATION
Academic Year	2020
Thesis Advisor	Associate Professor Monthira Jarupeng , Ph.D.
Co Advisor	Associate Professor Patcharaporn Srisawat , Ph.D.

The aims of this research are as follows: (1) to study the social skills composition of students with intellectual disabilities; (2) to compare the social skills of students with intellectual disabilities before and after applying group activities at the Mukdahan School for the Deaf. The samples group used in the study was selected by purposive sampling consisting of six students with intellectual disabilities, three male and three female students, with a mild mental retardation level with 50-70, which is educable. The research instruments consisted of the following: (1) interviews with special education specialists; (2) a social skills assessment; (3) a social skills observation of group activity participation; and (4) a group activities program for promoting social skills, composed of 10 activities with 50 minutes, and a total of 10 times. This research was conducted with quantitative data analysis using fundamental statistics, namely: mean, media, maximum, minimum and Wilcoxon Sign-Rank Test. The results revealed the following: (1) the composition of social skills of students with intellectual disabilities, consisting of six components, as follows: (1) socialization, familiarity and interaction with others, socialization etiquette, building friendship, and joining activities or cooperation; and (2) the students with disabilities who participated in group activities had a significantly higher social skills scores than before participating in group activities at a level of .05.

Keyword : Social Skills, Students with Intellectual Disabilities, Group activities

กิตติกรรมประกาศ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความเมตตากรุณาเป็นอย่างสูงจาก รองศาสตราจารย์ ดร. มณฑิรา จารุเพ็ง อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.พัชราภรณ์ ศรีสวัสดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อให้ปริญญานิพนธ์ ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณด้วยความเคารพเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.ควรจิต แสงอุบล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุวดี วิริยางกูร และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรพณ นิมิตสูง ที่ให้ความเมตตา ให้ความรู้ คำแนะนำ และความกรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุวดี วิริยางกูร อาจารย์हरรรษา องค์สิงห์ และอาจารย์ รัชดาพรรณ อินทรสุขสันติ ที่ให้ความเมตตา ให้ความรู้ คำแนะนำ และความกรุณาในการให้ข้อมูลด้านการศึกษาพิเศษ

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดมุกดาหาร รองผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มบริหารงานวิชาการและคณะครูที่ให้ความอนุเคราะห์ และอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลงานวิจัยเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ คุณแม่วารีย์ บุญสิทธิ์ คุณพ่อศุภชัย บุญสิทธิ์ และสมาชิกทุกคนในครอบครัวที่เป็นกำลังใจ ให้การสนับสนุน ห่วงใย ให้ความช่วยเหลือ และให้การดูแลด้วยความรักตลอดระยะเวลาในการทำวิจัย

ขอขอบคุณ กลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมการจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมจนครบทั้ง 10 กิจกรรม รวมทั้งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงความคิด ประสบการณ์ต่างๆ ซึ่งเป็นส่วนที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้วิจัยฉบับนี้สมบูรณ์

ขอขอบคุณ เพื่อน ๆ พี่ ๆ สาขาจิตวิทยาการแนะแนวทุกคน ที่ให้กำลังใจ คอยช่วยเหลือตลอดระยะเวลาการทำวิจัยที่ผู้ศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ขอขอบคุณ ผู้เขียนเอกสารและตำราทุกฉบับ ที่ผู้วิจัยใช้ประกอบการศึกษา ตลอดจนนำมาใช้อ้างอิงในงานวิจัยฉบับนี้ คุณค่าและประโยชน์จากงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแก่ บิดา มารดา ครู อาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านที่ทำให้วิจัยประสบความสำเร็จในวันนี้

ปรียาภรณ์ บุญสิทธิ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญรูปภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
คำถามการวิจัย.....	4
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ตัวแปรที่ศึกษา.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
สมมติฐานในการวิจัย.....	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
1.เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา.....	8
1.1 ความหมายของทักษะทางสังคม.....	8
1.2 ความสำคัญของทักษะทางสังคม.....	10
1.3 องค์ประกอบของทักษะทางสังคม.....	11

1.4	วิธีการพัฒนาทักษะทางสังคม	14
1.5	การวัดและประเมินผลทักษะทางสังคม	18
1.6	งานวิจัยที่เกี่ยวกับทักษะทางสังคม	18
2.	เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม	22
2.1	ความหมายของกิจกรรมกลุ่ม	22
2.2	จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่ม	23
2.3	หลักการจัดกิจกรรมกลุ่ม	24
2.4	งานวิจัยที่เกี่ยวกับกิจกรรมกลุ่ม	31
3.	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	33
3.1	ความหมายของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	33
3.2	ประเภทของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	35
3.3	ลักษณะของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	37
3.6	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	39
บทที่ 3	วิธีการดำเนินการวิจัย	41
1.	การกำหนดประชากรและการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง	41
2.	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	42
3.	การเก็บรวบรวมข้อมูล	52
4.	การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล	54
บทที่ 4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	56
1.	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	56
2.	การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	56
ระยะที่ 1	ข้อมูลการศึกษาค้นคว้าประกอบทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	56

ระยะที่ 2 การเสริมสร้างทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา...	59
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	62
สรุปผลการวิจัย	65
อภิปรายผลการวิจัย	66
ข้อเสนอแนะ	72
บรรณานุกรม.....	73
ภาคผนวก.....	79
ภาคผนวก ก.....	80
ภาคผนวก ข.....	85
ภาคผนวก ค	89
ภาคผนวก ง.....	102
ประวัติผู้เขียน.....	127

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 พฤติกรรมการปรับตัว 10 ด้าน (Luckasson และคนอื่น ๆ, 1992).....	33
ตาราง 2 การแบ่งระดับสติปัญญาตาม AAMR, DSM-III และ WHO	36
ตาราง 3 การแบ่งระดับความรุนแรงของภาวะบกพร่องทางสติปัญญาตามคะแนน	36
ตาราง 4 แสดงตัวอย่างแบบประเมิน	45
ตาราง 5 แสดงตัวอย่างแบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม	47
ตาราง 6 แสดงโปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม 10 ครั้ง	48
ตาราง 7 โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม 10 ครั้ง	53
ตาราง 8 ข้อมูลการให้สัมภาษณ์ของผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษถึงองค์ประกอบของทักษะทางสังคมนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา.....	57
ตาราง 9 ค่ามัธยฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด ในการประเมินทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาก่อนและหลังการใช้กิจกรรมกลุ่ม.....	59
ตาราง 10 ค่าการวิเคราะห์ Wilcoxon Sign-Rank test และระดับนัยสำคัญทางสถิติในการทดสอบเปรียบเทียบคะแนนทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาก่อนและหลังการใช้กิจกรรมกลุ่ม.....	60
ตาราง 11 คะแนนเฉลี่ย ของพฤติกรรมขณะเข้าร่วมการใช้กิจกรรมกลุ่มของกลุ่มตัวอย่าง เป็นรายบุคคล.....	61
ตาราง 12 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา.....	90
ตาราง 13 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	95
ตาราง 14 ผลการตรวจสอบคุณภาพความเหมาะสมของโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	96

ตาราง 15 แบบประเมินทักษะทางสังคม	106
ตาราง 16 แบบบันทึกพฤติกรรมความร่วมมือกิจกรรมกลุ่ม	110
ตาราง 17 โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา.....	111

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย	7
ภาพประกอบ 2 ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ	43
ภาพประกอบ 3 ตัวอย่างกิจกรรมกลุ่ม	50
ภาพประกอบ 4 กราฟแสดงผลการทดลอง	60
ภาพประกอบ 5 แผนภูมิแสดงผลการทดลอง	60

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในปัจจุบันการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ มุ่งพัฒนาคนพิการให้มีความสามารถ ดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีเกียรติ มีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกับผู้อื่นในสังคม ช่วยเหลือตนเอง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ อย่างเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล โดยมีการให้บริการช่วยเหลือระยะ แรกเริ่ม หรือแรกพบความพิการ โดยตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดประเภทและ หลักเกณฑ์ของคนพิการทางการศึกษา พ.ศ.2552 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) ได้แบ่งประเภท คนพิการออกเป็นดังต่อไปนี้ 1) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น 2) บุคคลที่มีความบกพร่อง ทางการได้ยิน 3) บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 4) บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ 5) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ 6) บุคคลที่มีความ บกพร่องทางการพูดและภาษา 7) บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรม หรืออารมณ์ 8) บุคคล ออทิสติก 9) บุคคลพิการซ้อน จะเห็นได้ว่าบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาก็คจัดเป็นคน พิการประเภทหนึ่ง ที่ได้มีการจัดการศึกษาในรูปแบบโรงเรียนเฉพาะทางความพิการเพื่อพัฒนา ศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ดังที่ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษท่าน ผดุง อารยะวิญญู (2542) กล่าวว่า สำหรับการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนที่มีความบกพร่องทาง สติปัญญา ควรพัฒนาตามความต้องการจำเป็นพิเศษและตามศักยภาพของนักเรียนเป็นสำคัญ หากเก่งในการเรียน ควรได้รับการส่งเสริมให้ได้รับการศึกษาเป็นรายวิชาที่เหมาะสม หากไม่มีความพร้อมที่จะมุ่งเน้นทางด้านวิชาการก็ควรส่งเสริมให้ได้ฝึกในด้านการประกอบอาชีพและ ทักษะที่มีความจำเป็น เป้าหมายสำคัญในการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมนักเรียนให้ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมในสังคม ชุมชนได้อย่างมีความสุข

จากการศึกษาลักษณะข้อจำกัดพัฒนาการของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา พบว่า เป็นเด็กที่มีภาวะข้อจำกัดในการใช้ชีวิตในปัจจุบัน ซึ่งระบุได้ด้วยระดับสติปัญญาที่ต่ำกว่า เกณฑ์เฉลี่ย (เกณฑ์เฉลี่ยระดับสติปัญญาของคนปกติคือ 90 ถึง 110) และเกิดร่วมกับข้อจำกัดใน ทักษะการปรับตัว อย่างน้อย 2 ด้าน คือ การสื่อความหมาย การดูแลตนเอง ทักษะทางสังคม การใช้สาธารณะประโยชน์ การควบคุมตนเอง การใช้ชีวิตในบ้าน สุขภาพและความปลอดภัย ทักษะทางวิชาการ การใช้เวลารว่าง การทำงาน ทั้งนี้ ปัญหาด้านสติปัญญาและทักษะการปรับตัว จะต้องเกิดขึ้นก่อนอายุ 18 ปี (กุลยา ก่อสุวรรณ, 2553) ในเด็กที่มีเชาวน์ปัญญา เท่ากับ 50-70

มีความบกพร่องระดับเล็กน้อย มีลักษณะที่เป็นปัญหา อาทิเช่น ขาดความมั่นใจในตนเอง ไม่กล้าตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยตนเอง มีความจำระยะสั้น ไม่สามารถนำสิ่งที่เรียนรู้มาปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตตนเองได้ ด้วยข้อจำกัดดังกล่าวส่งผลกระทบต่อพัฒนาการเรียนรู้และการฝึกทักษะที่จำเป็นต่างๆ ครูหรือผู้ฝึกจำเป็นต้องหาวิธีสอนให้เหมาะสมเพื่อช่วยให้บุคคลเหล่านี้เกิดการเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ รวมถึงเนื้อหาของหลักสูตรควรครอบคลุมถึงทักษะที่จำเป็นและควรมีในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับ ผดุง อารยะวิญญู (2542) ได้แนะนำว่า การสอนทักษะทางสังคม ด้านการสื่อความหมาย การสร้างสัมพันธภาพที่ดี การอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตควรได้รับการฝึกเพื่อให้เกิดทักษะ จนนำไปสู่การนำไปใช้ดำรงชีวิตประจำวันด้วยตนเองได้ เพราะทักษะทางสังคมเป็นหัวใจสำคัญของการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับการติดต่อสื่อสารกันของคนในสังคม ประกอบไปด้วย ทักษะการสื่อสาร การพูด การฟัง การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม รวมทั้งมีความเข้าใจสถานการณ์ต่างๆ ที่หลากหลาย กฎระเบียบกติกาต่าง ๆ ในสังคม ความสามารถในการใส่ใจต่อคนรอบข้าง และการทำความเข้าใจกับผู้อื่น โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้น ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นและสำคัญสำหรับทุกเพศทุกช่วงวัย ไม่ว่าจะเป็นในวัยเด็กที่ต้องการการเรียนรู้สิ่งใหม่ในชีวิต การพึ่งพา ขอความช่วยเหลือ วัยรุ่นที่ต้องการการยอมรับจากเพื่อนฝูง คนรอบข้าง และวัยผู้ใหญ่ที่เริ่มสร้างครอบครัวและต้องการความสำเร็จในหน้าที่การงาน ทักษะทางสังคมจึงเป็นทักษะที่มีความจำเป็นต้องได้รับการฝึกทักษะอย่างเป็นขั้นตอนเหมือนกับทักษะอื่น ๆ ผู้ที่มีทักษะทางสังคมย่อมสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นเป็นที่ยอมรับของเพื่อน ครู และผู้อื่น มีส่วนช่วยให้บุคคลประสบความสำเร็จได้ ในขณะที่คนที่ขาดทักษะทางสังคมนั้น มักอยู่อย่างโดดเดี่ยวถูกสังคมปฏิเสธ มีโอกาสในการเรียนรู้และมีเพื่อนน้อยกว่า การขาดทักษะทางสังคมมักก่อให้เกิดปัญหาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (กุลยา ก่อสุวรรณ, 2553)

โรงเรียนเฉพาะความพิการบางแห่ง เป็นโรงเรียนแบบอยู่ประจำมีหน้าที่จัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน และบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการเรียนการสอนจึงจำเป็นต้องจัดให้เหมาะสมกับความต้องการนักเรียนกลุ่มนี้ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้รับการพัฒนาได้เต็มศักยภาพอย่างสมดุล ทั้งด้านสติปัญญา ด้านร่างกายอารมณ์และด้านจิตใจ ด้านสังคม สามารถดำรงชีวิตได้โดยไม่เป็นภาระต่อผู้อื่น ซึ่งนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เป็นนักเรียนกลุ่มหนึ่งที่มีความต้องการพิเศษต้องได้รับการจัดการศึกษาที่แตกต่างไปจากเด็กปกติ โดยส่วนใหญ่หลักสูตรจะครอบคลุมไปด้วย กลุ่มทักษะเคลื่อนไหว กลุ่มทักษะภาษาและการสื่อสาร กลุ่มทักษะช่วยเหลือตนเองและ

สุขอนามัย กลุ่มทักษะสังคมและการดำรงชีวิต กลุ่มทักษะวิชาการ และกลุ่มทักษะอาชีพ เพื่อให้ผู้เรียนพึ่งพาตนเอง อยู่ร่วมสังคมกลุ่มเล็กๆ เริ่มจากครอบครัว ชุมชนและสังคมได้อย่างมีความสุข และอย่างยั่งยืน (โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดมุกดาหาร, 2561) จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ผู้ศึกษาเห็นว่า เด็กส่วนใหญ่ค่อนข้างเก็บตัวชอบอยู่ในโลกของตนเอง ขาดปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมชั้นเรียน มีการเล่นกับเพื่อนด้วยพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และมีการเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ชอบเล่น พูดคุยกับเด็กที่มีอายุน้อยกว่า ไม่สามารถทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนตามวัยได้ และมีการเล่นเลียนแบบผู้อื่นอย่างไม่เหมาะสมกับวัย (สำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2558) ผู้ศึกษาได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวจึงมีความสนใจในศึกษาข้อมูลจากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษถึงองค์ประกอบของทักษะทางสังคมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะทางสังคม และได้มีผู้วิจัยหลายท่านได้พัฒนาทักษะทางสังคมด้วยกระบวนการ วิธีการที่หลากหลาย อาทิเช่น ดาวประกาย แก้วนพรัตน์ (2549) ได้ใช้กิจกรรมนันทนาการ เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมของนักเรียนให้มีความพร้อมที่จะเรียนรู้จนสามารถพัฒนาตนเองให้มีความพร้อมในด้านทักษะทางสังคมซึ่งเป็นประโยชน์ต่อบุคคลทั้งในส่วนตัวและสังคม และเกษร ใหม่ดี (2562) ได้พัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้พบว่ากระบวนการเสริมสร้างทักษะทางสังคมส่วนใหญ่เป็นกระบวนการที่มีเทคนิคหลากหลาย ตัวอย่างเช่น สถานการณ์จำลอง บทบาทสมมติ เกม กิจกรรมนันทนาการ ชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีความสอดคล้องกับเทคนิคของการจัดกิจกรรมกลุ่ม สอดแทรกแนวคิดทางจิตวิทยา เป็นแนวทางในการพัฒนานักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเรื่องของทักษะทางสังคม และจากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับกิจกรรมกลุ่มพบว่า กิจกรรมกลุ่ม เป็นกลุ่มทางจิตวิทยาที่มีจุดประสงค์ในการส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มรู้จักเข้าใจ ยอมรับตนเองอย่างแท้จริง เพื่อพัฒนาไปสู่การปรับตัวและการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ (ชูชัย สมितिไกร, 2528) และกิจกรรมกลุ่มมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้มีการเรียนรู้ในทักษะด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เช่นเดียวกับ สมนึก เหลืองอ่อน (2549) ที่ได้ใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญากลุ่มเรียนได้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยกิจกรรมกลุ่ม

คำถามการวิจัย

1. องค์ประกอบทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ประกอบด้วยด้านใดบ้าง
2. การใช้กิจกรรมกลุ่มสามารถเสริมสร้างทักษะทางสังคมให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้มากน้อยเพียงใด

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะทางสังคมก่อนและหลังการใช้กิจกรรมกลุ่มของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล เพื่อศึกษาองค์ประกอบทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คณาจารย์ทางด้านการศึกษาพิเศษ ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 3 ท่าน

ระยะที่ 2 การเสริมสร้างทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดมุกดาหาร สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 56 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ผู้ศึกษาได้เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา มีจำนวน 6 คน เป็นชาย 3 คน หญิง 3 คน อายุ 13 – 18 ปี เป็นนักเรียนโรงเรียนเฉพาะความพิการแห่งหนึ่ง เป็นสมาชิกที่เหมาะสมไม่ใหญ่และไม่เล็กเกินไป

เกณฑ์ที่ใช้ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเจาะจง มีหลักเกณฑ์ ดังนี้

1. เป็นนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา กลุ่มเรียนได้ที่มีปัญหาในด้านทักษะทางสังคม ได้รับการประเมินทักษะทางสังคมจากครูประจำชั้น ครูผู้ที่เกี่ยวข้อง และผู้วิจัย มีผลคะแนนการต่ำกว่า 120 หรือแปลผลต่ำกว่าระดับพอใช้ ตามแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยเลือกผู้ที่มีคะแนนทักษะทางสังคมเรียงจากน้อยที่สุด จำนวน 6 คน
2. ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ เป็นบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และมีระดับเชาว์ปัญญา เท่ากับ 50-70 อยู่ในระดับเล็กน้อย
3. มีความสามารถในการเรียนรู้ สามารถพูดสื่อสารกับบุคคลอื่นได้
4. ได้รับการยินยอมจากผู้ปกครองในการเข้าร่วมการศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา

ผู้วิจัยได้แบ่งตัวแปรที่ศึกษา มีดังนี้

ตัวแปรจัดกระทำ ได้แก่ กิจกรรมกลุ่ม

ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ทักษะทางสังคม หมายถึง การมีมารยาท การแสดงกิริยาอย่างถูกกาลเทศะ การเข้าสู่สังคม การเริ่มต้นสนทนา การอยู่ร่วมกันกับเพื่อนในชั้นเรียน การแก้ปัญหา สามารถวัดได้จากแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งเป็นองค์ประกอบ 6 ด้าน ดังนี้

1.1) การเข้าสู่สังคม หมายถึง การที่นักเรียนมีความอยากเข้าร่วมทำกิจกรรม การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ในครอบครัว โรงเรียน และชุมชน ที่ควรมีการปรับตัวเข้ากับบุคคล สภาพแวดล้อม ได้อย่างเหมาะสม ได้แก่ การแนะนำตนเอง บอกชื่อของตนเองได้ สามารถปฏิบัติตามคำสั่ง เป็นต้น

1.2) การรู้จักตนเอง แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) การรู้จักตนเองในลักษณะของภายนอก ด้านกายภาพ ได้แก่ เพศ อายุ วันเกิด และ 2) การรู้จักตนเองในลักษณะภายใน ได้แก่ การตระหนักรู้ถึงจุดเด่น จุดด้อย ความชอบ ความกลัว รู้จักอารมณ์ของตนเอง

1.3) การสนทนากับผู้อื่น หมายถึง การสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ สถานที่ หรือบุคคล เด็กควรรู้จักกาลเทศะ และการรู้จักยอมรับคนอื่น ได้แก่ สามารถพูดทักทายขึ้นต้นได้ เช่น คำว่า “สวัสดี” “สบายดีหรือ” ถามหรือขอคำแนะนำจากบุคคลอื่นได้

1.4) มารยาทการเข้าสังคม หมายถึง การแสดงกิริยาท่าทางให้เหมาะสมกับวัย สถานการณ์ สถานที่ และการเข้าใจกติกาของสังคม ได้แก่ การกล่าวขอบคุณ การไหว้ การทักทาย

1.5) การสร้างมิตรภาพกับผู้อื่น หมายถึง การแสดงท่าทางเมื่อพบผู้อื่น สามารถเข้าหาได้อย่างเหมาะสม รู้จักทักทาย การไหว้ และการปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ด้วยตนเอง ได้แก่ การแสดงอารมณ์ สีหน้าได้อย่างเหมาะสมและถูกกาลเทศะ การแบ่งหรือให้ยืมสิ่งของเครื่องใช้

1.6) การทำกิจกรรมหรือทำงานร่วมกับผู้อื่น หมายถึง ความสามารถในการทำตาม กฎกติกา กาลเทศะ ความรับผิดชอบ ซึ่งอยู่ในรูปแบบของการทำงานกลุ่ม มีภาวะผู้นำ และภาวะผู้ตาม ได้แก่ การปฏิบัติตนเป็นผู้นำ หรือผู้ตามได้อย่างเหมาะสม มีความสนุกสนานในการเข้าร่วมกลุ่มกับผู้อื่น เป็นต้น

2. กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การนำเอากิจกรรมที่เกี่ยวกับการอภิปรายกลุ่ม การแสดง บทบาทสมมติ กรณีตัวอย่าง เกม สถานการณ์จำลอง มาเป็นเครื่องมือ เพื่อให้สมาชิกภายในกลุ่ม ได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกัน ก่อให้เกิดการเรียนรู้ถึงพฤติกรรมของตนเองและบุคคลอื่น ทำให้เกิดการรู้จักและเข้าใจยอมรับตนเองอย่างแท้จริงจนสามารถแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง ภายในจิตใจของตนเอง ตลอดจนสามารถพัฒนาตนเองให้มีความงอกงามทางจิตใจได้ มีขั้นตอน ในการจัดกิจกรรมดังนี้

2.1) ขั้นกิจกรรม สร้างบรรยากาศให้สมาชิกกลุ่มเกิดความรู้สึกผ่อนคลายโดยการ พูดคุยกันระหว่างผู้นำกลุ่มกับสมาชิกกลุ่ม และระหว่างสมาชิกกลุ่มด้วยกัน จากนั้นผู้นำกลุ่มชี้แจง วัตถุประสงค์ และข้อตกลงต่าง ๆ ในการดำเนินกิจกรรม เปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มกำหนดข้อตกลง ร่วมกัน และซักถามถึงข้อสงสัยในการดำเนินกิจกรรม

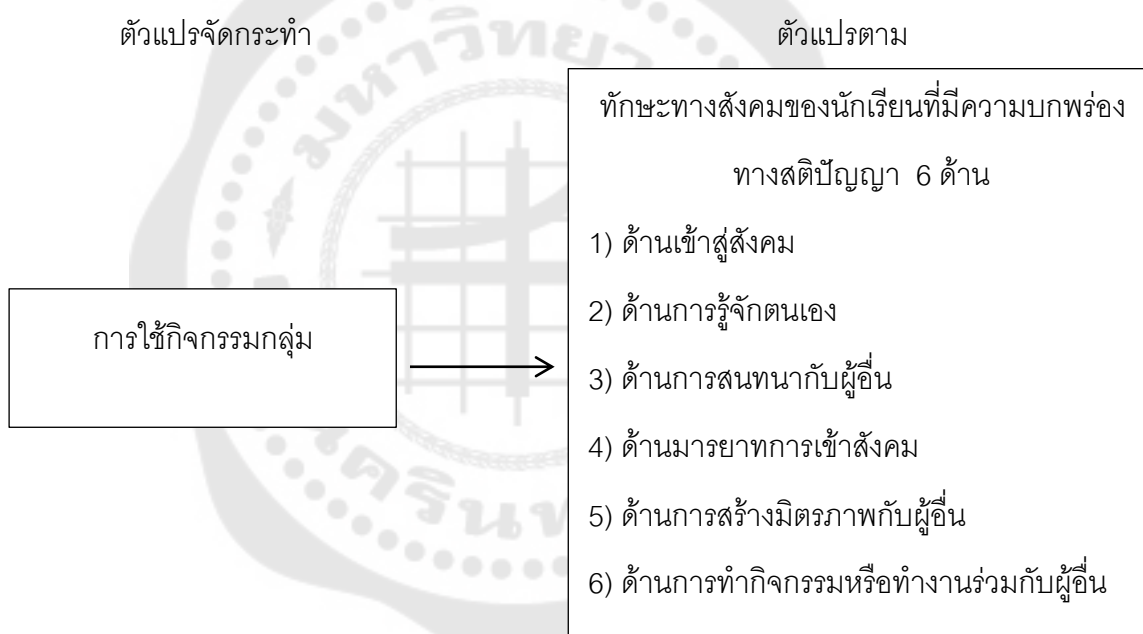
2.2) ขั้นวิเคราะห์ ผู้นำกลุ่มรับผิดชอบในการจัดรูปแบบและวิธีการเรียนรู้ของกลุ่ม โดยกระตุ้นให้เกิดการวางแผน สนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วมทางความคิด ความ หลากหลายในความคิด เพิ่มการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม ด้วยการใช้เทคนิคและกระบวนการ เรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นสำคัญ

2.3) ขั้นประยุกต์ใช้และสรุป การรวบรวมความคิดเห็นและประสบการณ์การเรียนรู้ ที่ ได้จากการดำเนินกิจกรรมโดยสมาชิกกลุ่ม สนับสนุนให้สมาชิกกลุ่มให้กำลังใจต่อกันเพื่อการเกิด พฤติกรรมที่นำไปสู่เป้าหมายที่กลุ่มได้ตั้งไว้ และกระตุ้นให้สมาชิกกลุ่มสามารถนำไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

3. นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง นักเรียนที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าเป็นบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีระดับเชาวน์ปัญญา 50-70 อายุ 13-18 ปี โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดมุกดาหาร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดองค์ประกอบทางสังคมโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษและศึกษาเอกสารงานวิจัยของ ดาวประกาย แก้วนพรัตน์ (2549) ซึ่งนำมาเป็นกรอบแนวคิดการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้าร่วมการใช้กิจกรรมกลุ่มมีทักษะทางสังคมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมการใช้กิจกรรมกลุ่ม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็นประเด็นต่างๆนำเสนอตามหัวข้อได้ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

- 1.1 ความหมายของทักษะทางสังคม
- 1.2 ความสำคัญของทักษะทางสังคม
- 1.3 องค์ประกอบของทักษะทางสังคม
- 1.4 วิธีการพัฒนาทักษะทางสังคม
- 1.5 การวัดและประเมินผลทักษะทางสังคม
- 1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวกับทักษะทางสังคม

2. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

- 2.1 ความหมายของกิจกรรมกลุ่ม
- 2.2 จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่ม
- 2.3 หลักการจัดกิจกรรมกลุ่ม
- 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวกับกิจกรรมกลุ่ม

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

- 3.1 ความหมายของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
- 3.2 ประเภทของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
- 3.3 ลักษณะของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
- 3.4 งานวิจัยที่เกี่ยวกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

1.เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

1.1 ความหมายของทักษะทางสังคม

ทักษะทางสังคมนั้นแตกต่างจากทักษะการอ่าน การเขียน การสะกดคำ หรือทักษะทางวิชาการอื่น ๆ โดยทั่วไป นั้นหมายถึง ทักษะที่ต้องใช้ในการปรับตัวให้เหมาะสมกับความต้องการหรือคาดหวังของสังคม และช่วยให้บุคคลนั้นยังคงรักษาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลไว้ได้

จากเอกสาร ตำรา กล่าวถึงความหมายของทักษะสังคมของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างไม่แตกต่างกับบุคคลปกติ โดยมีนักการศึกษาได้นิยามคำทักษะทางสังคมไว้ดังนี้

Hollinger (1987) อธิบายว่า เป็นทักษะที่จำเป็นในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและทำให้บุคคลนั้นเป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อนและสังคมทั่วไป

Swanson และ Watson (1989) ระบุคำนิยามไว้ 3 อย่าง ดังนี้

- 1) การยอมรับจากเพื่อน ถ้าเพื่อนยอมรับ พูดคุย และเล่นด้วย แสดงว่าบุคคลนั้นมีทักษะทางสังคม
- 2) การรับรู้ทางพฤติกรรม การที่บุคคลนั้นรับรู้ว่าเขาควรจะแสดงพฤติกรรมอย่างไรให้เหมาะสมกับกาลเทศะ ให้ได้รับการยอมรับจากผู้อื่น
- 3) การแปลความทางสังคม หมายถึง การตีความจากกฎเกณฑ์ทางสังคมหรือสิ่งที่สังคมทั่วไปคาดหวัง

McIntyre (2003) ได้กล่าวไว้ว่า เป็นพฤติกรรมในการตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมหนึ่งๆ ด้วยท่าทีที่ยังคงสร้าง รักษาและส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้ ส่วนความสามารถทางสังคมหมายถึง ภาพรวมของการทำหน้าที่ทางสังคม ซึ่งเป็นทักษะทางสังคมหลายๆอย่างรวมกัน ความสามารถทางสังคมนี้สามารถพัฒนาได้ โดยการสอนทักษะ และพฤติกรรมทางสังคม

นอกจากนี้ ยังหมายถึง ทักษะที่กระตุ้นให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์และการสื่อสารกับผู้อื่น ซึ่งต้องมีการ กติกา ทางสังคมที่เป็นทั้งใช้ภาษาและไม่ใช้ภาษา ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ทักษะทางสังคมนี้เรียกว่าการขัดเกลาทางสังคม เป็นทักษะที่จำเป็นต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และช่วยให้บุคคลสามารถรักษาสัมพันธภาพนั้นไว้ได้ ก่อให้เกิดการยอมรับจากบุคคลอื่นสามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับความเป็นไทยได้ (กุลยา ก่อสุวรรณ, 2553)

จากงานวิจัยของ ภาณุวัฒน์ ศรีแสง (2558) ได้กล่าวไว้ว่า เป็นการปรับตัวให้อยู่ร่วมกับชุมชนที่ตนอยู่ได้ และความสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมรอบตัวตัวเองได้ เป็นพฤติกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ กับผู้อื่น และแสดงออกได้อย่างเหมาะสมตามวุฒิภาวะของเด็กนำไปสู่การร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ปกติสุข ซึ่งทั้งหมด 6 ด้าน ดังนี้

- 1) ทักษะการตัดสินใจ หมายถึง การตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล และมีประสิทธิภาพ
- 2) ทักษะการรับรู้ หมายถึง สามารถเข้าใจและปฏิบัติตามคำสั่งหรือกติกาต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง

3) ทักษะการสื่อสาร หมายถึง การพูดหรือการใช้ภาษาท่าทางกับคู่สนทนาอย่างสุภาพ และได้ความหมายชัดเจน

4) ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ หมายถึง รู้จักรักษาสัมพันธภาพที่ดีไว้ ที่สำคัญ คือ การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนอย่างเหมาะสม ซึ่งนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในสังคม

5) ทักษะการเห็นใจผู้อื่น หมายถึง รู้จักคำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่น รวมไปถึงการ มีน้ำใจ และรู้จักช่วยเหลือผู้อื่น

6) ทักษะการจัดการกับอารมณ์ หมายถึง สามารถจัดการกับอารมณ์ของตนได้อย่างเหมาะสม เช่น การไม่ทำร้ายผู้อื่น

จากการศึกษาเอกสารสามารถสรุปความหมายได้ว่า เป็นความสามารถส่วนบุคคลหนึ่งในดำรงชีวิตให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยตนเอง ปรับตัวให้เข้ากับกฎระเบียบของสังคมได้ โดยการใช้ภาษาและไม่ใช้ภาษาในการสื่อความหมายทำให้การได้รับการยอมรับจากเพื่อนและคนรอบข้าง

1.2 ความสำคัญของทักษะทางสังคม

ทักษะทางสังคม เป็นความสามารถที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อสร้างปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ และการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญไว้ดังนี้

สุขมาล เกษมสุข (2535) ได้กล่าวว่า มนุษย์ต้องอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ต้องมีกลุ่มเพื่อน กลุ่มสังคม ในการดำรงชีวิต โดยเริ่มจากสังคมครอบครัว ห้องเรียน โรงเรียน ไปสังคมที่ใหญ่ขึ้นตามลำดับ ทำให้ต้องมีการติดต่อสื่อสาร การอาศัยซึ่งกันและกัน ดังนั้นทักษะทางสังคมจึงมีความจำเป็นต่อบุคคลและต่อสังคม

กุลยา ก่อสุวรรณ (2553) กล่าวว่า มีความสำคัญต่อบุคคลอย่างมาก ทำให้บุคคลใช้ชีวิตในสังคมได้โดยไม่เดือดร้อน เพราะการเปลี่ยนแปลงของสังคมถ้ายิ่งมากเท่าไร ทักษะทางสังคมต้องมีความจำเป็นมากขึ้นเท่านั้น ดังที่กล่าวว่าถ้าสังคมดีแต่สมาชิกไม่มีการฝึกทักษะทางสังคม สังคมนั้นย่อมเกิดความขัดแย้ง ไม่มีความสุข มีแต่ความเดือดร้อนและความวุ่นวาย ดังนั้นจึงมีความสำคัญ ในการช่วยยกระดับคุณภาพทั้งตัวมนุษย์และสังคม เพราะถ้ามนุษย์ที่เป็นส่วนหนึ่งในสังคม มีพื้นฐานที่จำเป็นในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขแล้ว สังคมก็ย่อมสงบสุขและเจริญก้าวหน้าไปด้วย นอกจากนี้ยังมีส่วนที่จะช่วยให้เด็กได้เกิดทักษะในเรื่องดังนี้ 1) ทักษะการปรับตัวต่อสถานการณ์ 2) ลักษณะนิสัยในการทำงาน 3) สัมพันธภาพกับเพื่อน

มนุษย์จะต้องมีการใช้ชีวิตที่เริ่มจากกลุ่มสังคมเล็กๆที่เรียกว่า ครอบครัว จนไปสู่การเพิ่มจำนวนคนเป็นสังคมใหญ่ ทุกสังคมคงต้องมีการติดต่อสื่อสารกัน โดยมีความสำคัญตามรายละเอียด ดังนี้

1) ด้านส่วนบุคคล บุคคลต้องมีการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น มีการทำงานร่วมกัน แก้ไขความขัดแย้งของตนเอง สามารถปฏิบัติตัวได้ทุกสภาพแวดล้อม สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีปกติสุข

2) ด้านสังคม สมาชิกที่มีทักษะทางสังคมดีย่อมบ่งบอกว่าเป็นสังคมที่ดี รู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนตน เพื่อประโยชน์ต่อคนส่วนมาก แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าสมาชิกมีความบกพร่อง จะทำให้มีแต่ความวุ่นวาย มีความเดือดร้อน จะเห็นได้ว่าทักษะสังคมมีบทบาทและจำเป็นในการอยู่ร่วมกันอย่างยิ่ง ดังนั้นการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมให้แก่เด็ก เพื่อให้เด็กสามารถรับรู้การสื่อสารกับผู้อื่น รู้จักการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม และควบคุมพฤติกรรมตนเอง ทักษะสังคมเหล่านี้จะทำให้เด็กสมารถสร้างความเชื่อมั่นในตัวเอง เกิดความรู้สึกการเห็นคุณค่าในตัวเอง(มีทนา บุญสิงห์, 2554)

จากการศึกษาเอกสารผู้วิจัย สรุปได้ว่า ทักษะทางสังคม มีความจำเป็นและสำคัญมากอย่างยิ่ง เพราะต้องมีเพื่อนไม่สามารถอยู่คนเดียวได้ โดยมนุษย์จะต้องมีการใช้ชีวิตที่เริ่มจากกลุ่มสังคมเล็กๆที่เรียกว่า ครอบครัว จนไปสู่การเพิ่มจำนวนคนเป็นสังคมใหญ่ ทุกสังคมคงต้องมีการติดต่อสื่อสารกัน

1.3 องค์ประกอบของทักษะทางสังคม

ทักษะทางสังคม เป็นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ที่ต้องได้รับการปลูกฝัง เพื่อการปรับตัวของมนุษย์ให้สามารถอยู่ในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาองค์ประกอบทักษะทางสังคมของบุคคลทั่วไป ซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนานักเรียนกลุ่มตัวอย่างต่อไป ซึ่งมีผู้กล่าวถึงองค์ประกอบของทักษะทางสังคมไว้ ดังนี้

Westwood (1997) ได้แบ่งไว้ ดังนี้

1. การมองหน้ากับคู่สนทนาอย่างเหมาะสม
2. การรับรู้ การแสดงสีหน้าท่าทางได้อย่างเหมาะสม
3. การใช้คำพูดที่มีน้ำเสียงเหมาะสมกับสถานการณ์
4. การรู้จักแสดงความยินดีผู้อื่น
5. การรู้จักสนทนากับผู้อื่น แสดงความรู้สึก มีทักษะการถาม การฟัง แสดงความใส่ใจ และมีการตอบสนองต่อผู้สนทนา

6. การยื่นด้วยระยะพอดีกับคู่สนทนา
7. การมีความใส่ใจ ตั้งใจที่จะฟัง
8. การทำกิจกรรมและการทำงานร่วมกับผู้อื่น เช่น การแบ่งปัน ช่วยเหลือกัน การทำตามกฎกติกา รู้จักผลัดเปลี่ยน รู้จักขอโทษและขอบคุณ และการแสดงความยินดีกับผู้อื่น
9. การควบคุมความโกรธ อารมณ์รุนแรง ความคับข้องใจ
10. แต่งกายถูกกาลเทศะ สะอาด มีสุขภาพดี

สิรินทร์ ศรประสิทธิ์ (2545) กล่าวว่า ทักษะทางสังคมของผู้ปกครองทางสติปัญญา ประกอบด้วยทักษะต่าง ดังนี้

1. ทักษะในการช่วยเหลือตนเอง คือ การที่บุคคลปัญญาอ่อน มีความสามารถในการช่วยเหลือตนเองได้ตามระดับความสามารถ ซึ่งทักษะการช่วยเหลือตนเองนั้น ประกอบด้วย

- 1.1) ทักษะในการขับถ่ายให้ถูกกาลเทศะ และการรักษาความสะอาด
- 1.2) ทักษะในการแต่งกาย
- 1.3) ทักษะในการรักษาความสะอาดของร่างกาย เช่น การอาบน้ำ ตัดเล็บ

หวีผม ทาแป้ง

- 1.4) ทักษะในการหลบเลี่ยงที่ทำให้เกิดอันตราย เช่น ไฟฟ้า สัตว์ร้าย น้ำ

2. ทักษะในการสื่อความหมาย โดยผู้ปกครองทางสติปัญญา ควรได้รับการฝึกให้ เกิดทักษะในการสื่อความหมาย ดังนี้

- 2.1) ทักษะในการพูด
- 2.2) ทักษะทางภาษา
- 2.3) ทักษะในการสื่อความหมายโดยไม่ใช้ภาษา เช่น ใช้การกระทำหรือ

สัญลักษณ์ต่างๆ เป็นต้น

3. ทักษะเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับผู้อื่น ผู้ที่ปกครองทางสติปัญญามักจะมีความลำบากในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น อาจจะเป็นผู้ปกครองทางสติปัญญาด้วยตนเอง หรือการสร้างความสัมพันธ์กับคนปกติ ทักษะเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับผู้อื่น มีดังนี้

- 3.1) การติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
- 3.2) การรักษาความสัมพันธ์ที่มีอยู่ให้คงอยู่ต่อไป
- 3.3) การตัดสินใจด้วยตนเอง

4. ทักษะการรับรู้ การใช้ประสาทสัมผัสและการทรงตัว โดยต้องมีทักษะการรับรู้ ดังนี้

4.1) การมองเห็น

4.2) การได้ยิน

4.3) การแยกแยะภาษาที่ใช้ว่าอันไหนถูกต้องและมีความเหมาะสม

4.4) การร่วมประสานมือกับสายตาในการทำงาน

4.5) การทรงตัว

4.6) การพักผ่อนหย่อนใจ

5. ทักษะด้านวิชาการ เป็นการฝึกเพื่อให้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิต ดังนี้

5.1) ทักษะในการอ่าน เช่น การอ่านชื่อ คำสั่ง คำแนะนำ สลากต่าง ๆ

5.2) ทักษะในการเขียน เช่น การเขียนชื่อ สิ่งของ เรื่องราวที่เกี่ยวกับตนเอง

5.3) ทักษะในทางคณิตศาสตร์ เช่น การคำนวณตัวเลข เวลา

6. ทักษะด้านอาชีพ เป็นทักษะที่ต้องสนับสนุน สร้างลักษณะนิสัยในการทำงานที่ดี ซึ่งต้องพิจารณาถึงระดับเชาวน์ปัญญา พฤติกรรมการปรับตัว การฝึกฝน แรงจูงใจของผู้ฝึก ร่วมถึงความรู้ ความเข้าใจและความร่วมมือของพ่อแม่ผู้ปกครองซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการฝึก

จากการศึกษางานวิจัยของ เกษร ใหม่ดี (2562) ได้พัฒนาทักษะทางสังคมโดยใช้ องค์ประกอบ 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการปฏิบัติตนในสังคม 2) ด้านการปฏิบัติตามกติกาของสังคม 3) ด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และจากงานวิจัยของ ดาวประกาย แก้วนพรัตน์ (2549) ได้กำหนดกรอบของเนื้อหาของทักษะทางสังคม ประกอบด้วย ทักษะการเข้าสู่สังคม การรู้จักตนเอง การสนทนากับผู้อื่น มารยาทการเข้าสังคม การเข้าสมาคมและการรู้จักสร้างมิตรภาพกับผู้อื่น ทักษะในการทำกิจกรรมหรือทำงานร่วมกับผู้อื่น คุณธรรมจริยธรรม

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะทางสังคมและจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ จำนวน 3 ท่าน ผู้วิจัยสรุปออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้

1. การเข้าสู่สังคม หมายถึง การที่นักเรียนมีความอยากเข้าร่วมทำกิจกรรม การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ในครอบครัว โรงเรียน และชุมชน ที่ควรมีการปรับตัวเข้ากับบุคคล สภาพแวดล้อม ได้อย่างเหมาะสม

2. การรู้จักตนเอง แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) การรู้จักตนเองในลักษณะของภายนอก ด้านกายภาพ 2) การรู้จักตนเองในลักษณะภายใน การตระหนักรู้ถึงจุดเด่น จุดด้อย ความชอบ ความกลัว รู้จักอารมณ์ของตนเอง

3. การสนทนากับผู้อื่น หมายถึง การสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ สถานที่ หรือบุคคล เด็กควรรู้จักกาลเทศะ และการรู้จักยอมรับคนอื่น

4. มารยาทการเข้าสังคม หมายถึง การแสดงกิริยาท่าทางให้เหมาะสมกับวัย สถานการณ์ สถานที่ และการเข้าใจกติกาของสังคม เช่น การกล่าวขอบคุณ การไหว้ การทักทาย

5. การสร้างมิตรภาพกับผู้อื่น หมายถึง การแสดงท่าทางเมื่อพบผู้อื่น สามารถเข้าหาได้อย่างเหมาะสม รู้จักทักทาย การไหว้ และการปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ด้วยตนเอง

6. การทำกิจกรรมหรือทำงานร่วมกับผู้อื่น หมายถึง ความสามารถในการทำตาม กฎกติกา กาลเทศะ ความรับผิดชอบ ซึ่งอยู่ในรูปแบบของการทำงานกลุ่ม การเป็นผู้นำและ สมาชิก

1.4 วิธีการพัฒนาทักษะทางสังคม

เนื่องจากเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเล็กน้อย มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ต่ำกว่าวัย เช่น อ่านสัญญาณทางสังคมไม่ออก ภาษา บทสนทนา และการสื่อสารต่ำกว่าวัยและเป็นรูปธรรมมากกว่าเด็กวัยเดียวกัน แสดงพฤติกรรมและอารมณ์ได้ไม่สมวัย ใช้วิจารณ์ญาณและประเมินความเสี่ยงในสถานการณ์ต่างๆได้ไม่เท่าเพื่อนวัยเดียวกัน (APA, 2013) และพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็กนั้นมียู่มากมายและมีความรุนแรงแตกต่างกัน เด็กบางคนมีปัญหาในระดับไม่รุนแรงและไม่เป็นอันตรายต่อตนเองและผู้อื่น เช่น การเก็บตัว ไม่ค่อยเล่นกับเพื่อนวัยเดียวกันแต่ชอบเล่นกับผู้ที่อายุน้อยกว่า หรือการอยู่เฉย ๆ โดยไม่ทำกิจกรรมอะไรเลย เป็นต้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยในการพัฒนาทักษะทางสังคม ดังนี้

ดาวประกาย แก้วนพรัตน์ (2549) ควรพัฒนาทักษะทางสังคมทั้งหมด 7 ด้าน คือ ทักษะการเข้าสู่สังคม การรู้จักตนเอง การสนทนากับผู้อื่น มารยาทการเข้าสังคม การเข้าสมาคม และการรู้จักสร้างมิตรภาพกับผู้อื่น ทักษะในการทำกิจกรรมหรือทำงานร่วมกับผู้อื่น และคุณธรรม จริยธรรม พัฒนาโดยให้กิจกรรมเน้นหนักการ จัดกิจกรรมโดยเน้นให้ผู้เรียนได้เกิดพฤติกรรมหรือการแสดงออกในด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเสริมสร้างความเข้าใจตนเองสื่อสารถูกต้องตาม กาลเทศะ ได้เสนอการพัฒนาทักษะทางสังคม ต้องพิจารณาสิ่งต่อไปนี้

1. ลักษณะทั่วไปของสิ่งเร้า ไม่ว่าจะเป็นจากสภาพแวดล้อมทางสังคมในชีวิตจริงและสิ่งเร้าจากสถานการณ์ ในการฝึกย่อมแตกต่างกัน ฉะนั้นในการฝึกทักษะจะต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อม ประสบการณ์ในชีวิตจริงเป็นสำคัญ

2. ลักษณะทั่วไปของการตอบสนอง ลักษณะของพฤติกรรมการตอบสนองจากการฝึกทักษะ จะต้องมีความยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม

3. ความคงทนของทักษะที่ฝึก ทักษะจะมีความคงทนยาวนานได้นั้น เกิดจากการฝึกที่สมบูรณแบบ คือ มีการฝึกอย่างหนัก และเพียงพอ และใช้ระยะเวลาในการฝึก

ทักษะทางสังคมไม่ว่าจะเป็นทักษะประเภทใด โดยหลักทั่วไปของการเรียนรู้พฤติกรรมใหม่ในสถานการณ์ชีวิตจริงนั้น จะต้องอาศัยเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ (สดีโส คุ่มทรัพย์อนันต์, ปรรณนา รัตนฉัตร, ศิริรัตน์ นาคทองแก้ว, และ ลมฝน จำปาทอง, 2555)

3.1) การให้การบ้าน เพื่อทำให้เกิดการฝึกฝนการใช้ความคิด ความเข้าใจ ให้มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

3.2) การให้กำลังใจ แรงเสริมทางบวกในการแสดงพฤติกรรมที่ประสบความสำเร็จ

3.3) การฝึกซ้ำ ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และจดจำ

กุลยา ก่อสุวรรณ (2553) ระบุว่า ครูสามารถสอนทักษะทางสังคมได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม การสอนทักษะทางสังคมทางตรงหรือที่เรียกว่า การสอนตรง นั้น เริ่มจากครูระบุทักษะที่จะสอนเสียก่อน เช่น ครูต้องการสอนทักษะการแก้ปัญหาจากประสบการณ์ ดังนั้น ในการสอนแต่ละครั้งนั้น ครูอาจเลือกปัญหาที่เคยเกิดขึ้นในช่วงเวลานั้นๆ เช่น การตระหนักถึงโทษของยาเสพติดในเด็กวัยเรียน ครูระบุวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน แล้วนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับยาเสพติดและโทษของยาเสพติดต่อจากนั้นครูอาจทบทวนความเข้าใจของเด็กหลังจากที่ได้เรียนรู้ไป ต่อมาครูอาจแบ่งเด็กในชั้นเรียนออกเป็นกลุ่มๆ ละ 4 คน เด็กแต่ละคนจะได้รับอุปกรณ์ศิลปะและหนังสือพิมพ์ในปัจจุบัน ครูให้เด็กระดมสมองเพื่อหาวิธีสร้างความตระหนักถึงโทษของยาเสพติดมา 5 วิธี แล้วออกมาคุยให้เพื่อนในชั้นฟัง เป็นต้น สำหรับเด็กประเภทนี้อาจต้องการเวลาและโอกาสในการเรียนรู้จากเพื่อนปกติ เด็กจำเป็นต้องเรียนรู้และตอบสนองต่อความคาดหวังของสังคมในสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน ครูควรสอนให้เด็กมีความอดทน ทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จ สอนให้เด็กรู้จักระบายอารมณ์โกรธหรือคับข้องใจด้วยการใช้คำพูดแทนการกระทำ เป็นทักษะสำคัญในหลายสถานการณ์เมื่ออยู่ในโรงเรียน หรือเมื่อเด็กไม่มีทักษะเหล่านี้แล้ว เด็กจะมีปัญหาอย่างมากทั้งเมื่ออยู่ในโรงเรียนและเมื่อจบการศึกษาจากโรงเรียนไปใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนแล้วก็ตาม และได้เสนอ วิธีการสอนทักษะทางสังคม ดังนี้

1. การทำเป็นแบบอย่าง การสอนโดยทำเป็นแบบอย่างนั้นสามารถใช้สอนได้หลายทักษะ ใช้ง่ายและได้ผล เด็กจะสังเกตและเลียนแบบพฤติกรรมที่เหมาะสมจากสิ่งที่ผู้อื่นกระทำได้ การสังเกตผู้อื่นทำพฤติกรรมที่เหมาะสมแล้วได้รับการเสริมแรงจะทำให้เด็กเลียนแบบในการทำพฤติกรรมนั้นมากขึ้น ครูหรือเพื่อนอาจสาธิตพฤติกรรมที่เหมาะสมให้ดูก่อนหรือครูอาจใช้วีดิทัศน์ หุ่นมือ หนังสือ ฯลฯ มาช่วยในการสอนของครูด้วย

2. การแสดงบทบาทสมมติ เป็นช่วงเวลาที่เด็กแสดงพฤติกรรมที่เป็นปัญหาออกมาในบรรยากาศที่เด็กไม่ต้องระมัดระวังตัวจนมากเกินไป ในขณะที่เดียวกันครูช่วยให้เด็กเข้าใจความขัดแย้งที่เกิดขึ้น และเด็กสามารถฝึกทักษะทางสังคมหลายๆอย่างไปด้วย การแสดงบทบาทสมมติเป็นการฝึกให้เด็กสังเกตการสาธิตแล้วแสดงบทบาทสมมติ ครูสอนการสังเกตการแสดงบทบาทสมมตินั้นแล้วให้ข้อมูลป้อนกลับต่อเด็กที่แสดงแต่ละคนทันที

3. การจัดที่นั่งแบบกลยุทธ์ ครูควรจัดให้เด็กที่จำเป็นต้องเรียนรู้ทักษะทางสังคมนั่งในบริเวณหรือสถานที่ที่เขาสามารถสังเกตและเลียนแบบคนอื่นได้ วิธีนี้เราเรียกว่า การจัดที่นั่งแบบกลยุทธ์ (Carter และ Sugai, 1989) ครูควรอยู่ใกล้เพื่อนที่เป็นตัวแบบและให้การเสริมแรงเมื่อเด็กคนนั้นแสดงทักษะทางสังคมที่เหมาะสม และการให้เสริมแรงเมื่อเขาแสดงทักษะทางสังคมที่เหมาะสมเช่นกัน

หัวใจสำคัญของวิธีการนี้คือ เด็กได้เรียนรู้ทักษะทางสังคมในสถานการณ์ที่เป็นธรรมชาติ เช่น ในห้องเรียน โรงอาหาร หรือแม้กระทั่งสนามเด็กเล่นที่เด็กสามารถเรียนรู้และสังเกตทักษะทางสังคมในชีวิตจริงได้

4. การสอนตรง Carnine, Silbert, และ Kameenui (1990) ได้มีกระบวนการที่สำคัญ 6 ประการ คือ

- 1) กำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน
- 2) เลือกวิธีการสอนที่เหมาะสม
- 3) พัฒนาระบวนการเรียนการสอน
- 4) เลือกตัวอย่างที่นำมาใช้สอน
- 5) เรียงลำดับทักษะที่จะสอน
- 6) ให้โอกาสในการฝึกฝนและทบทวน

5. การเสริมแรงทางบวก เป็นการให้รางวัลหรือคำชมเชยเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ การเสริมแรงทางบวกนี้สามารถใช้สอนพฤติกรรมที่หลากหลาย ตั้งแต่การช่วยเหลือตนเองไปจนถึงทักษะระดับสูง เช่น ทักษะทางสังคม เป็นต้น การเสริมแรงทางบวกเป็นการใช้แนวทางการปรับพฤติกรรมแบบง่ายมาใช้สอนทักษะทางสังคมให้กับเด็ก ซึ่งตัวเสริมแรงอาจเป็นคำชมเชย การตบไหล่เบาๆ การพยักหน้ายิ้มให้ การขู้นิ้วโป้ง หรือการเสริมแรงอื่นๆที่เหมาะสมกับเด็กคนนั้นๆ

6. การกระตุ้นเตือน เป็นวิธีการเพิ่มเติมที่ช่วยให้เด็กแสดงทักษะทางสังคมที่เหมาะสมการกระตุ้นเตือนทำได้วิธี ตัวอย่างเช่น

1) การกระตุ้นเตือนทางวาจา เช่น การบอกเด็กว่าทำอย่างไร
 2) การกระตุ้นเตือนด้วยท่าทาง เช่น การใช้แขน มือ นิ้วแสดงท่าทางที่เป็น
 สัญลักษณ์

3) การจัดสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เด็กมีโอกาสทำสิ่งนั้นมากขึ้น
 การกระตุ้นเตือนเป็นวิธีการสอนที่ดี แต่เมื่อเป้าหมายคือ ต้องให้เด็กทำได้
 ด้วยตนเอง ครูจึงควรลดการกระตุ้นเตือนจนกระทั่งไม่ต้องใช้ในที่สุด

7. การวิเคราะห์จากวิดีโอทัศน์ วิธีการอีกอย่างหนึ่งในการส่งเสริมการเรียนรู้ทักษะ
 ทางสังคม คือ การได้เห็นพฤติกรรมหรือทักษะทางสังคมของตัวเองจากวิดีโอทัศน์ ครูอาจนำ
 พฤติกรรมของเด็กและเพื่อนๆ ในหลายสถานที่ หลายสถานการณ์ มาวิเคราะห์ทักษะทางสังคม
 ของเขาและเพื่อนๆ พร้อมทั้งพูดคุยถึงข้อดี ข้อเสีย ของการแสดงพฤติกรรมนั้นๆ แล้วให้เด็กในห้อง
 เสนอวิธีปรับปรุงทักษะนั้นๆ ให้ดีขึ้น

8. กิจกรรมวงกลม การพูดคุยเป็นกลุ่มนี้ เด็กจะนั่งเป็นวงกลมและพูดคุยถึง
 ความรู้สึกของเขา การยอมรับของเพื่อนและของผู้ใหญ่ หัวข้อที่พูดคุยจะเป็นเรื่องทักษะทางสังคม
 โดยครูจะทำหน้าที่เป็นผู้นำกลุ่มและช่วยให้การพูดคุยไม่นอกเหนือหัวข้อที่มี การอภิปรายกันนี้ไม่
 ควรนานเกินไปคือประมาณ 20 นาที โดยเฉลี่ย กิจกรรมวงกลมนี้เหมาะสำหรับเด็กอนุบาลจนถึง
 ระดับประถมศึกษา ประโยชน์ของกิจกรรมนี้ คือ ช่วยให้เด็กเรียนรู้ว่า การพูดคุยกับคนอื่น การรับ
 ฟัง จังหวะในการคุย ฯลฯ ควรเป็นอย่างไร

นอกจากนี้ โรงเรียนควรจัดสิ่งแวดล้อมในทางบวกในการสนับสนุนให้เด็กมีทักษะ
 ทางสังคมที่เหมาะสม ซึ่ง Curtis (2003) ได้เสนอแนะแนวทางไว้ดังนี้

1. มีการพบปะนักเรียนทุกเช้าเพื่อสร้างความรู้สึกมีส่วนร่วมของเด็กในชุมชน
 โรงเรียนและให้โอกาสเด็กในการพูดคุยกัน
2. ให้เวลา และโอกาสที่เด็กสามารถฝึกทักษะทางสังคมโดยมีเพื่อนเป็นคนให้
 ข้อมูลป้อนกลับ
3. สนับสนุนให้มีการเขียนเล่าเรื่องเกี่ยวกับตัวเองแต่ละสัปดาห์ เพื่อพัฒนา
 ความตระหนักรู้ต่อตนเอง
4. ให้โอกาสเด็กในการเข้าร่วมกิจกรรมที่ไม่ใช่เป็นการแข่งขัน
5. ให้โอกาสเด็กในการสะท้อนความคิดเห็นจากประสบการณ์ของตัวเองที่
 โรงเรียนและครูนำสิ่งที่ได้จากเด็กมาพิจารณาอย่างจริงจัง

จากการศึกษากระบวนการพัฒนาผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเรื่องทักษะทางสังคมให้มีประสิทธิภาพนั้น ควรเลือกวิธีการที่เหมาะสมกับสถานการณ์และความแตกต่างเฉพาะบุคคล

1.5 การวัดและประเมินผลทักษะทางสังคม

การวัดและประเมินทักษะทางสังคม ลำดับแรกที่ครูจะสอนทักษะดังกล่าวให้กับเด็กแต่ละคนนั้นครูควรทราบระดับพื้นฐานของทักษะทางสังคมของเด็กเสียก่อนเพื่อให้ครูสอนเรื่องที่เป็นประโยชน์ให้กับเด็กอย่างแท้จริง แต่การประเมินเป็นเรื่องที่ยุ่งยากสำหรับครูและผู้ปกครองเนื่องจากพฤติกรรมทางสังคมเกิดขึ้นบางสถานการณ์ ผู้ประเมินแต่ละคนให้ความหมายเกี่ยวกับทักษะทางสังคมที่แตกต่างกัน และค่าความเชื่อมั่นของผู้ประเมิน โดยในที่นี้แบ่งแบบประเมินออกเป็น 2 แบบ คือ

1. การประเมินทักษะทางสังคมแบบเป็นทางการ โดยใช้แบบประเมินแบบตรวจรายการ (Checklist) และแบบประเมินค่าพฤติกรรม (Behavior Rating Scales) ซึ่งเครื่องมือวัดแบบนี้ได้ข้อมูลจากคนที่คุ้นเคยกับเด็ก ข้อดีคือให้ได้สะดวก ยุ่งยาก แต่ข้อเสียของการประเมินแบบนี้ คือ ข้อมูลที่ได้อาจไม่ตรงตามความเป็นจริงเพราะมักเป็นไปตามทัศนคติที่ผู้ตอบมีต่อเด็กคนนั้นๆ

2. การประเมินทักษะทางสังคมแบบไม่เป็นทางการ ครูอาจใช้แบบสังเกต และการประเมินจากเพื่อน ข้อดีของการสังเกตคือครูสามารถทำการสังเกตซ้ำๆ ได้โดยไม่มีการขัดจังหวะ และพฤติกรรมนั้นเกิดในสิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ

จากการศึกษาเอกสารการประเมินทักษะทางสังคม ผู้วิจัยจึงสร้างเครื่องมือในการประเมินใน 2 ลักษณะ คือ แบบสังเกตพฤติกรรม และ แบบประเมินทักษะทางสังคมที่เป็นแบบประเมินค่าพฤติกรรม

1.6 งานวิจัยเกี่ยวกับทักษะทางสังคม

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับทักษะทางสังคม ผู้วิจัยพบว่านักวิจัยส่วนใหญ่เลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นบุคคลที่ขาดทักษะและมีความต้องการในการพัฒนาทักษะทางสังคมเช่นเดียวกับเด็กกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีการเรียนรู้และวิธีการสอนที่คล้ายคลึง ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กประเภทอื่นประกอบด้วย ดังนี้

วิจัยในประเทศ

ดาวประกาย แก้วนพรัตน์ (2549) ได้พัฒนาทักษะทางสังคม โดยใช้กิจกรรมนันทนาการ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 8 คน

ผลการศึกษาพบว่า หลังจากการทำกิจกรรมนันทนาการเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนมีพัฒนาการด้านทักษะทางสังคมสูงขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยรวมร้อยละ 92.39 ระดับดีมาก

ธีรากร มณีรัตน์ และ อัญชลี สารรัตน์ (2554) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนออทิสติกในโรงเรียนเรียนร่วม ระดับประถมศึกษา โดยใช้เรื่องราวทางสังคม ผลปรากฏว่าการใช้เรื่องราวทางสังคมกับนักเรียนเป้าหมาย 1 คน โดยอ่านเรื่องราวทางสังคม พบว่าในระยะเวลาที่เป็นปัญหาไม่ว่าจะระยะสั้นฐาน การจัดกระทำ และหยุดการจัดกระทำ มีค่าเฉลี่ยดังนี้ 1) การแข่งวิ่งส่งงาน มีค่าเฉลี่ย 2.67, 0.71, และ 0.00 ตามลำดับ 2) การเดินออกนอกแถว มีค่าเฉลี่ย 2.10, 0.30, และ 0.20 ตามลำดับ 3) การตีเพื่อน มีค่าเฉลี่ย 0.87, 0.10, และ 0.00 ตามลำดับ ซึ่งแสดงว่าเรื่องราวทางสังคมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น สามารถลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในการเรียนร่วมของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายได้

วรรณภา บุญลาโก (2556) ได้ศึกษาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีภาวะออทิสซึม จากการสอนโดยใช้วิดีโอทัศน์แสดงต้นแบบพฤติกรรม (Video Modeling) ร่วมกับสถานการณ์จำลอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยเป็นนักเรียนที่มีภาวะออทิสซึม อายุระหว่าง 7-9 ปี จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ วิดีทัศน์แสดงต้นแบบพฤติกรรม และแบบประเมินทักษะทางสังคม ผลการวิจัยพบว่า ทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีภาวะออทิสซึม จากการสอนโดยใช้วิดีโอทัศน์แสดงต้นแบบพฤติกรรม (Video Modeling) ร่วมกับสถานการณ์จำลองอยู่ในระดับดี และมีทักษะสังคมจากการสอนโดยใช้วิดีโอทัศน์แสดงต้นแบบพฤติกรรม (Video Modeling) ร่วมกับสถานการณ์จำลองสูงขึ้น ($T = 0, p < .05$)

วุฒิชัย ใจนะภา (2556) ได้ศึกษาเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของนักเรียนออทิสติก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ก่อนและหลังการฝึกโดยใช้บัตรพลัง ร่วมกับสถานการณ์จำลอง กลุ่มตัวอย่าง อายุระหว่าง 12 - 16 ปี จำนวน 3 คน ใช้เวลาทดลองเป็นระยะเวลา รวม 24 ครั้ง ผลการวิจัยพบว่า ทักษะทางสังคมของนักเรียนออทิสติก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หลังการสอนโดยใช้ (Power Card) ร่วมกับสถานการณ์จำลองสูงขึ้น

วัชร หนูมังกูญ (2557) ได้ศึกษาเพื่อเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของนักเรียนออทิสติกก่อนและหลังการฝึกใช้ชุดภาพร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติ กลุ่มตัวอย่างคือที่นักเรียนออทิสติก อายุ 8 และ 9 ปี เรียนอยู่ในห้องเรียนคู่ขนานสำหรับบุคคลออทิสติก จำนวน 2 คน เครื่องมือที่ใช้เป็น ชุดภาพร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติ แผนการจัดกิจกรรม และแบบประเมินทักษะทาง

สังคม พบว่า หลังการทดลองนักเรียนออทิสติกมีทักษะทางสังคมสูงกว่าก่อนการใช้ชุดภาพร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติ

บุญเรือน ศรีดวงแก้ว (2558) ได้ศึกษาระดับพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมการเล่นของเด็กไทยและเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมการเล่นของเด็กไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 10 คน เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ 1) แผนการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมการเล่นของเด็กไทย 2) แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยปรากฏว่า 1) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมการเล่นของเด็กไทยมีพฤติกรรมทางสังคมในระดับดี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 80 และอยู่ในระดับพอใช้จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 20 2) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมการเล่นของเด็กไทยที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมหลังได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมการเล่นของเด็กไทยสูงกว่าก่อนได้รับการจัดประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

ภาณุวัฒน์ ศรีแสง (2558) ได้ศึกษาผลการใช้โปรแกรมการเล่นที่บ้านกับโปรแกรมการสอนปกติที่มีต่อพัฒนาการทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ จำนวน 12 คน เป็นนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า ทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้สูงขึ้นหลังการใช้โปรแกรมการเล่นที่บ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จิราภรณ์ แจ่มใส และ สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ (2559) ได้ศึกษาระดับและเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยด้วยการจัดกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือประกอบการเล่านิทาน กลุ่มตัวอย่าง มีอายุระหว่าง 4 ถึง 5 ปี เลือกการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายจำนวน 20 คน ระยะเวลาในการทดลองทั้งสิ้น 7 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแผนการจัดกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือประกอบการเล่านิทาน และแบบประเมินทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า ก่อนการจัดกิจกรรม และระหว่างการจัดกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือประกอบการเล่านิทาน ทักษะทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งโดยรวม ($F = 793.36$, $Sig = .00$) ด้านการช่วยเหลือ ($F = 227.76$, $Sig = .00$) ด้านการยอมรับความคิดเห็น ($F = 278.29$, $Sig = .00$) ด้านการแก้ปัญหากลุ่ม ($F = 270.44$, $Sig = .00$) โดยการจัดกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือประกอบการเล่านิทานส่งผลต่อพัฒนาการทักษะทางสังคมร้อยละ 98 ($Partial = .98$) และผลการศึกษาการเปลี่ยนแปลง พบว่า คะแนนทักษะทางสังคมโดยรวมและรายด้านของเด็ก

ปฐมวัยมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกช่วงสัปดาห์แสดงว่าการจัดกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือประกอบการเล่านิทานสามารถพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยเพิ่มขึ้นได้อย่างชัดเจน

เกษร ใหม่ดี (2562) ได้ศึกษาเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อน หลังและติดตามผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว กลุ่มตัวอย่าง มีอายุ 4-10 ปี ที่มีเชาวน์ปัญญา 50 -70 จำนวน 10 คน ผลการวิจัย พบว่า หลังการทดลองและติดตามผลการทดลองเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีค่าเฉลี่ยโดยรวมสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิจัยต่างประเทศ

Barbara และ Ray (2001) ได้ศึกษาบทบาทของดนตรีบำบัดในการพัฒนาทักษะทางสังคมในเด็กที่บกพร่องทางสติปัญญาในระดับปานกลาง จำนวน 32 คน อายุ 5-10 ปี พบว่าดนตรีบำบัดมีประสิทธิภาพในการปรับปรุงทักษะทางสังคมหลังจากการทำกิจกรรมกลุ่มด้วยดนตรี 8 สัปดาห์ให้เพิ่มมากขึ้น

Yookyong (2003) ได้ศึกษาการเรียนรู้แบบเด็กเป็นศูนย์กลาง สามารถทำให้เกิดพฤติกรรมทางสังคมที่คงอยู่ โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน การแสดงบทบาทสมมติ มาจัดกิจกรรมให้กับเด็ก พบว่ามีพฤติกรรมห่วงใยผู้อื่น เห็นอกเห็นใจกัน และเกิดพฤติกรรมช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

Orit (2016) ได้ศึกษาการสร้างแบบจำลองวิดีโอและการสนทนากลุ่มเพื่อเพิ่มทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญา พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมการใช้การสนทนากลุ่มและการจำลองสถานการณ์มีทักษะทางสังคม ด้านการปฏิบัติทางภาษาและกฎทางสังคมภายในโรงเรียนเพิ่มขึ้น

Seray (2016) ได้ศึกษาการใช้การสร้างแบบจำลองวิดีโอและโซเซียลร่วมกันเรื่องราวในการสอนทักษะทางสังคมสำหรับบุคคลที่มีความพิการทางสติปัญญา ผลปรากฏว่า การใช้แบบจำลองวิดีโอและโซเซียลร่วมกันเรื่องราวในการสอนทักษะทางสังคมสำหรับบุคคลที่มีความพิการทางสติปัญญาแสดงผลลัพธ์ที่ผู้เข้าร่วมทุกคนได้รับทักษะทางสังคมตามเป้าหมายด้วยความแม่นยำ 100%

2. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

2.1 ความหมายของกิจกรรมกลุ่ม

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับกิจกรรมกลุ่มได้มีผู้ให้ความหมายเสนอไว้หลายท่าน ดังนี้

Ohlsen (1970) ได้ให้ไว้ 2 ประการคือ

1) การที่มีผู้นำเป็นผู้ถ่ายทอดเรื่องราว ประสบการณ์ต่างๆ ให้แก่สมาชิกกลุ่ม หรือผู้นำอธิบายเพื่อให้สมาชิกได้บรรลุตามความมุ่งหมายของกลุ่มที่กำหนดไว้ โดยปกติผู้นำมีหน้าที่ถ่ายทอดประสบการณ์เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การศึกษา หรือด้านสังคม และสนับสนุนให้สมาชิกกลุ่มเกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีการอธิบายกลุ่มที่มีประโยชน์ต่อตนเอง เช่น การปฐมนิเทศ การปัจฉิมนิเทศ รวมทั้งกิจกรรมที่มีการจัดขึ้นในช่วงเวลานั้นๆ โดยแต่ละครั้งผู้จัดกิจกรรมกลุ่ม ผู้จัดกิจกรรมกลุ่มจะเป็นผู้ดำเนินการวางแผนงานให้สมาชิกในกลุ่ม

2) กิจกรรมที่ผู้ดำเนินการเป็นสมาชิกเอง นั่นคือ นักเรียนได้วางแผนร่วมกันจัดขึ้นเอง เช่น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการอธิบายกลุ่มเกี่ยวกับประเด็นที่นักเรียนสนใจ

ประนอม เดชชัย (2531) กล่าวว่า เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการโดยกลุ่ม ทำเป็นกลุ่ม กิจกรรมประเภทนี้จะช่วยให้สมาชิกกลุ่มมีข้อสรุปที่จะช่วยให้สมาชิกพัฒนาตนเอง เช่น พัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น

คมเพชร ฉัตรสุภากุล (2546) ให้ความหมายไว้ว่า การนำประสบการณ์ที่ผ่านมาแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน เพื่อให้สมาชิกเกิดการเปลี่ยนแปลงตามต้องการและการเปลี่ยนแปลงโดยส่วนรวม เมื่อผู้นำเข้าใจวิธีการที่จะช่วยส่งเสริมให้เกิดความคุ้นเคยอย่างเหมาะสมระหว่างสมาชิกแต่ละคน โดยกระบวนการนั้นแล้ว จะส่งผลเกิดสมาชิกและกลุ่มพัฒนาตามความมุ่งหมายด้วยความสำเร็จที่ตั้งไว้ อย่างมีประสิทธิภาพ

ฉัตรลัดดา ภูวสิทธิถาวร (2554) กล่าวว่า เป็นการร่วมกันวางแผน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างสมาชิกอยู่ภายในกลุ่มของตนเอง โดยมีผู้ที่มีประสบการณ์เป็นผู้นำกลุ่มเป็นอย่างดี เป็นผู้ช่วยส่งเสริมกระตุ้นให้สมาชิกสร้างความคุ้นเคย สร้างปฏิสัมพันธ์ ได้มีการสร้างจุดมุ่งหมาย ข้อตกลงร่วมกันให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาตนเองและการทำงานกลุ่ม ด้วยกระบวนการทำงานกลุ่มให้ประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี

จากความหมายผู้วิจัยสรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การเรียนรู้ด้วยกระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ ซึ่งเป็นประสบการณ์ตรงมาร่วมกับอธิบายกลุ่มเพื่อให้กลุ่มของตนเองเกิดข้อตกลงหรือความพึงพอใจที่จะเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงตนเอง

2.2 จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่ม

มีผู้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่ม ไว้ดังนี้

Traxler & North (1967) อ้างอิงจาก ภคพร สารวัชร (2556) ได้กล่าวไว้ดังนี้

1) ส่งเสริมให้มีการอบรมแก่ผู้ที่ยังไม่คุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในมหาวิทยาลัยหรือในโรงเรียน โดยการจัดการโครงการปฐมนิเทศนักเรียนใหม่ หรือนำไปจัดในรูปแบบการแนะแนวได้

2) เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ที่นอกเหนือจากประสบการณ์ที่มีในหลักสูตร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในโรงเรียนที่ต้องการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการศึกษาเล่าเรียน การใช้ห้องสมุด หรือเรื่องส่วนตัว ที่อยู่ในความสนใจของนักเรียน โดยผ่านการจัดกิจกรรมกลุ่ม

3) เพื่อเป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล เพราะทำให้นักเรียนคุ้นเคยกับครูในขณะที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

4) เพื่อการปรับตัว เสริมสร้าง พัฒนาความเจริญงอกงามของบุคคลในกลุ่ม

Buttun (1974) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมเพื่อจะช่วยให้มนุษย์ได้พัฒนาทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์และการสร้างสัมพันธ์ไมตรีกับผู้อื่น จะเห็นได้ว่าเป็นกระบวนการสร้างโอกาสให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับการสื่อสารกับคนอื่น ๆ ในบรรยากาศที่สนับสนุน ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มจะสื่อกลางช่วยกลุ่มและช่วยบุคคลแต่ละคนเพื่อทำงานไปสู่จุดมุ่งหมาย

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2546) กล่าวไว้ดังนี้

1) เพื่อสร้างความเข้าใจในตนเองให้มากขึ้น ในมุมจิตวิทยาามมนุษย์บุคคลย่อมมีความเข้าใจตนเอง แต่อาจจะไม่เข้าใจตนเองอย่างถ่องแท้ โดยปกติบุคคลทั่วไปอาจจะเข้าใจว่าตนเองมีความเข้าใจในตนเองแล้ว ไม่ต้องการให้ผู้อื่นช่วยชี้แจงว่าตนเองเป็นอย่างไร ทั้งนี้เพราะว่าแต่ละบุคคลมีการปรับตัวกับสิ่งแวดล้อมโดยใช้กลวิธีที่แตกต่างกัน กิจกรรมกลุ่มมีส่วนช่วยมนุษย์ได้มองอีกด้านเสมือนกระจกเงาสะท้อนภาพตนเอง

2) เพื่อสร้างความเข้าใจบุคคลอื่น ปัจจัยที่สำคัญของการอยู่ร่วมกัน คือ ความเข้าใจในบุคคลอื่นและสมาชิกกลุ่ม ย่อมทำให้เกิดการยอมรับพฤติกรรมของแต่ละคนซึ่งมีความแตกต่าง ดังนั้นกิจกรรมกลุ่มบางกิจกรรมจะช่วยให้สามารถเข้าใจบุคคลอื่นได้

3) เพื่อเพิ่มศักยภาพของการทำงานเป็นกลุ่มระหว่างสมาชิก โดยสิ่งสำคัญที่ส่งผลให้กลุ่มบรรลุวัตถุประสงค์ คือ ความร่วมมือของสมาชิก เพราะฉะนั้นกลุ่มจึงมีจุดมุ่งหมายที่จะสร้างให้สมาชิกเกิดกระบวนการที่มีผลต่อการพัฒนาการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งคุณลักษณะที่ดีให้แก่สมาชิกกลุ่ม

จากความมุ่งหมาย สรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่มจะช่วยพัฒนาบุคคลและกลุ่มนั้น เป็นการพัฒนาให้บุคคลได้เข้าใจ รู้จักตนเองและผู้อื่น ให้ความร่วมมือในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และพร้อมที่จะก้าวไปสู่จุดมุ่งหมายซึ่งถูกกำหนดไว้ร่วมกันโดยสมาชิกกลุ่ม

2.3 หลักการจัดกิจกรรมกลุ่ม

ทองเรียน อมรัชกุล (2533) ได้กล่าวถึงหลักการของกิจกรรมกลุ่ม สรุปได้ดังนี้

- 1) ให้ความเคารพในความแตกต่างเฉพาะบุคคล โดยเชื่อว่าสมาชิกทุกคนมีสมรรถภาพในตนเอง และช่วยให้สมาชิกได้พัฒนาเต็มศักยภาพได้กลุ่มที่มีประสิทธิภาพ
- 2) ประสพการณ์กลุ่มมีส่วนสนับสนุนความต้องการของบุคคลให้เกิดการยอมรับ การเกิดประสพการณ์ใหม่ และเกิดความไว้วางใจของสมาชิก
- 3) สมาชิกทุกคนต้องยอมรับบทบาทของตนเอง และจะต้องนำเสนอวิธีการที่ทำให้กลุ่มสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย
- 4) สมาชิกทุกคนควรมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและเปิดเผยตัวเองในกลุ่ม
- 5) สมาชิกควรจะได้รับแรงเสริมเมื่อได้มีส่วนร่วมในกลุ่ม นอกจากนี้สมาชิกจะต้องถือว่าตนจะมีคุณค่าก็ต่อเมื่อได้ทำงานให้แก่กลุ่มอย่างเต็มความสามารถ
- 6) สมาชิกในกลุ่มจะต้องเข้าใจถึงคุณค่าของบุคลิภาพที่แตกต่างกันออกไปโดยถือว่าความแตกต่างนั้นจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อความสำคัญ และความมั่นคงของกลุ่ม
- 7) กิจกรรมของกลุ่มที่มีความแตกต่างกันออกไป จะทำให้สมาชิกในกลุ่มมีการแลกเปลี่ยนประสพการณ์กันอย่างกว้างขวาง
- 8) สมาชิกแต่ละคนต้องมีความเอาใจใส่ มีส่วนช่วยให้กลุ่มจัดการปัญหาอย่างจริงจัง
- 9) สมาชิกทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการรักษา ส่งเสริม และดำรงไว้ซึ่งชื่อเสียงของกลุ่มและเสถียรภาพทางอารมณ์ของสมาชิกในกลุ่ม
- 10) การให้ความร่วมมือของสมาชิกจะทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงขึ้นก็ต่อเมื่อทุกคนได้รับรู้ถึงความมุ่งหมายทั้งในรูปที่เปิดเผย และความมุ่งหมายที่ซ่อนเงื่อนที่บุคคลแต่ละคนมีอยู่
- 11) กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ย่อมทำให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างสมาชิกต่อสมาชิกด้วยกันเป็นอย่างดี ควรร่วมมือกันในการแก้ปัญหาการสื่อสารภายในกลุ่มให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- 12) เทคนิคการทำงานร่วมกันของกลุ่ม รวมทั้งประเพณีผล โดยกลุ่มจะเป็นแนวทางที่จะทำให้กลุ่มบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2546) ได้ให้หลักของพลวัตแห่งกลุ่มไว้ดังนี้

- 1) มีความเคารพในสมาชิกของกลุ่มทุกคน เพื่อเชื่อว่าทุกคนมีความสามารถ ถ้ามีสิ่งเร้าที่ดีจะแสดงความสามารถให้ปรากฏแก่กลุ่มได้
- 2) ประสพการณ์ต่าง ๆ ในกลุ่มจะช่วยตอบสนองความต้องการของสมาชิกกลุ่มในแต่ละด้าน เช่น ช่วยให้เป็นที่ยอมรับ ได้รับการยกย่อง เป็นต้น การดำเนินการในกลุ่มน่าจะช่วยให้ทุกคนได้รับความรู้สึกที่สนองความต้องการ
- 3) ถ้าทุกคนเข้าใจบทบาทของตนเองย่อมจะทำให้กลุ่มดำเนินกิจกรรมด้วยความราบรื่น
- 4) สมาชิกต้องมีความรับผิดชอบต่อกิจกรรมในกลุ่ม หัวหน้าจะต้องช่วยให้ทุกคนได้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกลุ่มทุกอย่าง
- 5) สมาชิกแต่ละคนจะต้องรู้จักรับฟัง ให้การยอมรับ และซาบซึ้งกับการที่สมาชิกให้ความช่วยเหลือแก่กลุ่ม
- 6) สมาชิกควรได้รับคำชมเชยจากผู้นำกลุ่มและสมาชิกคนอื่น ๆ บ้าง ถ้าหากงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จตามความต้องการ ดังนั้นการมอบหมายงานก็ควรจะให้ตรงกับความสามารถ เพื่อช่วยให้ประสบความสำเร็จ
- 7) ผู้นำกลุ่มจะต้องเห็นความสำคัญในความเป็นสมาชิกที่มีลักษณะเหมือนกันมาก ก็จะทำให้กลุ่มมีความมั่นคง แต่การมีสมาชิกที่มีลักษณะแตกต่างกันบ้างย่อมจะมีส่วนช่วยเหลือกลุ่มได้ในด้านต่าง ๆ แตกต่างกันไป
- 8) การกระทำกิจกรรมมาก ๆ จะช่วยให้บุคคลแต่ละคนได้มีโอกาสที่จะได้รับประสบการณ์ที่ดี มีประโยชน์ต่อตนเอง
- 9) กระบวนการในการแก้ไขปัญหา ก็ต้องได้รับความสนใจมากเท่า ๆ กับผลของการปฏิบัติงานในกลุ่ม
- 10) ควรจะนำหลักการด้านจิตวิทยา ที่กระตุ้นการเรียนรู้มาใช้ในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม
- 11) ความรู้สึกของกลุ่มและความมั่นคงทางอารมณ์ของแต่ละบุคคล เกิดจากการแสดงปฏิกิริยาตอบสนองของกลุ่ม ดังนั้นสมาชิกแต่ละคนจะมีส่วนรับผิดชอบต่อความเป็นไปของกลุ่มโดยส่วนรวมและต่อบุคคล
- 12) การที่สมาชิกร่วมมือกันนั้นจะทำให้กลุ่มสามารถไปถึงจุดหมายหมายของกลุ่มที่ตั้งเอาไว้ ในขณะที่เดียวกันอาจจะช่วยตอบสนองความต้องการที่ซ่อนเร้นในใจของบุคคลได้

13) ถ้าการสื่อสารในกลุ่มไม่ดี จะเป็นสาเหตุทำให้พบปัญหาในด้านวินัยของกลุ่ม ผลที่ตามมาคือ ทำให้ประสิทธิภาพของกลุ่มลดลง

14) เทคนิคในการทำงานเป็นกลุ่มและการประเมินผลเกี่ยวกับกลุ่มจะทำให้กลุ่มดำเนินไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทางที่ต้องการ

จากเอกสารหลักการของกิจกรรมกลุ่มซึ่งจะเป็นแนวทางในการทำงานเป็นกลุ่มนั้น สามารถสรุปได้ว่า ควรให้ความเคารพแก่สมาชิกกลุ่มทุกคน ประสบการณ์ต่าง ๆ ในกลุ่มจะช่วยตอบสนองความต้องการของบุคคล โดยสมาชิกกลุ่มต้องเข้าใจบทบาทของตนเอง มีความรับผิดชอบ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ได้รับแรงเสริมเมื่อมีส่วนร่วมในกลุ่ม มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของกลุ่ม และมีส่วนรับผิดชอบต่อความเป็นไปของกลุ่ม ในขณะที่ผู้นำกลุ่มต้องเข้าใจในความแตกต่างของสมาชิกกลุ่มซึ่งจะก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ดี รักษาความมั่นคงทางอารมณ์ของสมาชิกกลุ่มด้วยกระบวนการเรียนรู้มาปรับใช้ในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม ควบคุมการสื่อสารในกลุ่ม ส่งเสริมการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม การประเมินผลการทำงานกลุ่ม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่ม

2.3.1 ขนาดของกลุ่ม

จำนวนคนในการทำกิจกรรมมีผลต่อประสิทธิภาพในการสื่อสารระหว่างกันและกัน โดยมีผู้เสนอแนะไว้หลายท่าน ดังนี้

คมเพชร ชัตรสุกุล (2546) กล่าวว่า เป็นปัจจัยที่สำคัญอีกหนึ่งประการที่จะบ่งบอกถึงธรรมชาติของปฏิสัมพันธ์ที่แตกต่างกัน ถ้าปริมาณสมาชิกในกลุ่มมากจะทำให้บทบาทการทำงานของสมาชิกซ้ำซ้อนกัน ดังนั้นจึงไม่ควรมากกว่า 15 คน หรือจัดให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายและสถานการณ์ของกลุ่ม พร้อมทั้งให้เหมาะสมกับระดับความสามารถของสมาชิกในกลุ่ม

นอกจากนี้ กาญจนา ไชยพันธ์ (2549) กล่าวว่า เมื่อมีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมคือ 5 ถึง 10 คน โดยครูควรกำหนดจำนวนคนให้เหมาะสมกับเนื้อหาของแต่ละวิชาและกิจกรรม โดยเฉพาะที่มีขนาดกลุ่มเล็กต้องไม่เกิน 15 คน จะเพิ่มประสิทธิภาพด้านการเคลื่อนไหวเพราะสามารถทำได้ง่าย แต่ถ้ามีสมาชิกมากเกินไปจะทำให้สมาชิกขาดการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และการแสดงความต้องการได้อย่างทั่วถึง รวมทั้งจะทำให้เบื่อหน่าย และไม่อยากเข้าร่วมกลุ่มต่อไป

จากเอกสารดังกล่าวสรุปได้ว่า จำนวนสมาชิกตั้งแต่ 5-15 คน โดยควรเลือกให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาและการดำเนินกิจกรรม ในการจัดกิจกรรมกลุ่มจะมีวัตถุประสงค์จะเป็นเครื่องมือหรือนขนาดของกลุ่ม เมื่อมีการกำหนดจำนวนที่เหมาะสมการดำเนินงานก็จะเป็นไปได้

อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะจะทำให้สมาชิกที่ทุกคนในกลุ่มได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นตนอย่างเต็มที่

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยทำการกำหนดขนาดของกลุ่ม จำนวน 6 คน เป็นจำนวนสมาชิกที่มีขนาดเหมาะสมไม่ใหญ่และไม่เล็กจนเกินไป

2.3.2 เวลาและจำนวนครั้งในการจัดกิจกรรมกลุ่ม

Patterson (1973) ชี้แนะว่า การให้ทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม ควรจัดสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง ช่วงเวลาในการจัดสำหรับเด็กในระดับชั้นประถมศึกษา ควรใช้เวลาไม่ควรเกิน 1 ชั่วโมง เพราะเด็กอาจเกิดความเหนื่อยล้า ขาดความสนใจได้

ชูชัย สมิทธิไกร (2528) กล่าวว่า หากจุดมุ่งหมายในการจัดกิจกรรมกลุ่มมีการจัดในสถานศึกษาผู้จัดควรคำนึงถึงความเหมาะสมของเวลาเรียนด้วย โดยอย่างน้อยที่สุดควรเข้ากลุ่มอย่างน้อย 8 ครั้ง

จากเวลาและจำนวนครั้งในการเข้ากลุ่ม สรุปได้ว่า เวลาและจำนวนในการจัดกิจกรรมกลุ่มที่เหมาะสมควรจัดสัปดาห์ละ 2 ถึง 3 ครั้ง เวลาไม่เกินครั้งละ 1 ชั่วโมง ขึ้นอยู่กับธรรมชาติของกลุ่มและสมาชิกของกลุ่มต้องมีเวลาเข้ากลุ่มอย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 8 ครั้ง

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดเป็นกิจกรรม 10 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที โดยจำนวนในการจัดกิจกรรมผู้วิจัยคำนึงถึงความเหมาะสมกับระดับศักยภาพและความสามารถของผู้เรียน และลักษณะความต้องการของนักเรียน

2.3.3 วิธีการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม

กรมวิชาการ (2542) ได้จัดทำหนังสือการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทยในกระบวนการกิจกรรมกลุ่ม โดยมีขั้นตอน ดังนี้ คือ

1) ขั้นนำ เป็นขั้นแรกของชั่วโมงเรียนให้ จะต้องทำให้มีความน่าสนใจ มีสาระแทรกเทคนิคให้มีความสนุกสนาน มีผลทำให้นักเรียนเกิดความตื่นตัว มีความตั้งใจ อยากเรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองต้องการ ขั้นนี้จะเป็นกิจกรรมไม่นาน ควรมีสื่อตัวอย่างเช่น การเสนอข่าว การเล่านิทาน โดยอาจจะเพิ่มเติมเกี่ยวกับกติกา คำสั่งต่าง ๆ การแบ่งกลุ่ม เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมในขั้นต่อไปให้มีความพร้อมและเข้าใจเหมือนกัน ทั้งนี้ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามเพื่อสร้างความเข้าใจ

2) ขั้นกิจกรรม ผู้เข้าร่วมกลุ่มจะมีบทบาทในการทำกิจกรรมตามที่ถูกจัดกิจกรรมได้มอบหมาย การเริ่มต้นกิจกรรมต้องมีการกำหนดบทบาทต่างๆ เช่น ประธาน สมาชิกกลุ่ม เลขานุการ เพื่อการดำเนินกิจกรรม สมาชิกแต่ละคนเสนอความคิดเห็นเพื่อหาข้อสรุปคำตอบที่

ต้องการ การเสนอผลงาน และดำเนินกิจกรรมตามที่สร้างขึ้น โดยมีครูให้ความช่วยเหลือ แนะนำ และดูแลนักเรียนผู้เข้าร่วมกลุ่มให้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทุกระยะ การจัดเตรียมอุปกรณ์ให้ อย่างเพียงพอ เพื่ออำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจกรรม และช่วยเหลือเมื่อกลุ่มเกิดปัญหา และอุปสรรค

3) ขั้นอภิปราย เป็นการจัดโอกาสให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการซักถามและตอบ การวิพากษ์วิจารณ์ การแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม การเสนอแนะ รวมทั้งการ อภิปราย ได้แก่ พุดคุยสนทนาเปลี่ยนความคิด ประสบการณ์ของตนเองร่วมกับผู้อื่น การให้เกียรติ ความคิดเห็นของผู้อื่น ยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างจากตนเอง เกิดการเปลี่ยนแปลง แนวความคิดของตนเอง ในขั้นนี้จะบรรลุผลสำเร็จ ครูควรตั้งประเด็นท้าทายให้นักเรียนเกิดการคิด วิเคราะห์ และให้เหตุผลวิพากษ์วิจารณ์ การตั้งคำถามที่ฝึกให้ได้ใช้ความคิดระดับสูงเพื่อหา คำตอบ ครูต้องเตรียมเหตุการณ์ เรื่องราวที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย เพื่อให้นักเรียนเกิดความคิด ที่มีความจริงเป็นพื้นฐาน

4) ขั้นสรุปและประยุกต์ใช้ เป็นการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้มาทั้งหมดจากแต่ละชั้นมา ขมวดมาเป็นข้อสรุปร่วมกัน โดยมีหลักการแนวคิดที่ชัดเจน มาพัฒนาตนเองให้เกิดประโยชน์สูงสุด และครูต้องมีการส่งเสริมให้นักเรียนนำผลที่ได้จากการเข้าร่วมกลุ่มมาปรับประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม กับการใช้ชีวิตของตนเอง

พล แสงสว่าง (2545) ได้เสนอแนะวิธีการดำเนินกิจกรรมกลุ่มควรประกอบไปด้วย ขั้นตอนใหญ่ 3 ขั้นตอน ด้วยกันคือ

1) ขั้นกิจกรรม ในขั้นนี้จะให้รายละเอียดในการนำสมาชิกเข้าสู่กิจกรรมรวมทั้ง การดำเนินกิจกรรมเป็นขั้นตอนเรียงลำดับความเหมาะสม ในขั้นตอนกิจกรรมนี้ผู้จัดกิจกรรมควรที่จะศึกษารายละเอียดให้เข้าใจอย่างดี และควรจะได้คำนึงถึงการเตรียมสถานที่และอุปกรณ์ให้ สะดวก เหมาะสมต่อการใช้งาน ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความขลุกขลักและความสับสนในการ ดำเนินกิจกรรม อันจะเป็นการทำให้เสียเวลาและเสียจังหวะในการดำเนินกิจกรรม สิ่งที่สำคัญ คือ ในขณะที่สมาชิกกำลังปฏิบัติกิจกรรมอยู่นั้นผู้จัดกิจกรรมควรเอาใจใส่ สังเกตพฤติกรรม พฤติกรรม และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับสมาชิกเพราะสิ่งเหล่านี้จะถูกรวบรวมและนำไปใช้ในกิจกรรมขั้นต่อไป

2) ขั้นวิเคราะห์ หลังจากสมาชิกได้ร่วมในกิจกรรมเฉพาะอย่างที่ได้จัดให้นั้นเสร็จ เรียบร้อยแล้ว ผู้จัดกิจกรรมจะต้องให้สมาชิกได้วิเคราะห์ และอภิปรายสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นในขณะที่ ร่วมกิจกรรมอยู่ ผู้จัดกิจกรรมควรช่วยและกระตุ้นให้สมาชิกได้ใช้ความคิดและแสดงความคิดเห็น

อย่างกว้างขวาง ในขั้นนี้ผู้จัดกิจกรรมจะให้แนวทางและคำถาม ซึ่งผู้จัดกิจกรรมสามารถจะนำไปใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ในเรื่องต่างๆ

3) ขั้นประยุกต์ใช้และสรุป ในกระบวนการกลุ่มเพื่อการเรียนการสอนนี้ถือว่าสมาชิกจะได้รับประโยชน์จากการศึกษา หากนำผลการจัดกิจกรรมไปใช้ในชีวิตจริง ดังนั้นหลังจากที่กลุ่มสมาชิกได้อภิปรายกันจนได้ข้อยุติ หรือข้อคิดเห็นที่พอใจแล้ว ผู้จัดกิจกรรมควรจะได้กระตุ้นให้ผู้เรียนได้ช่วยกันคิดและอภิปรายว่าจะนำสิ่งที่ได้รับนั้นไปปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตของตนอย่างไร จากนั้นผู้จัดกิจกรรมอาจจะช่วยสรุปหรือเพิ่มเติมตามความเหมาะสมเช่นเดียวกับขั้นวิเคราะห์ ผู้จัดกิจกรรมอาจให้แนวทางแก่สมาชิกโดยเสนอแนะในรูปของคำถามต่างๆ ซึ่งอาจให้การเรียนรู้ได้ ผู้จัดกิจกรรมควรหาทางปรับคำถามต่างๆ เหล่านี้ให้เหมาะสมกับระดับและลักษณะของสมาชิก

ทิศนา แคมมณี (2545) กำหนดขั้นตอนการจัดกิจกรรมกลุ่ม ประกอบด้วย

- 1) ขั้นนำ คือ การเตรียมให้แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมให้มีความพร้อมในการเรียนรู้ก่อนเริ่มกิจกรรม เช่น การสร้างบรรยากาศให้เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ โดยอาจมีการทบทวนความรู้ที่ผ่านมา
- 2) ขั้นกิจกรรม คือ ขั้นที่ให้ผู้เข้าร่วมมีส่วนร่วมในการปฏิบัติในกิจกรรมที่เตรียมไว้อย่างมีส่วนร่วม และมีประสบการณ์โดยตรง เมื่อสิ้นสุดกิจกรรมสามารถนำมาวิเคราะห์และอภิปรายได้
- 3) ขั้นอภิปราย คือ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิดเห็น ความรู้สึก และการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น หลังจากที่ทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ในขั้นนี้ผู้นำกิจกรรมจะเป็นผู้ช่วยนำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมวิเคราะห์พฤติกรรมและพูดคุยร่วมกัน ทำให้ได้ข้อสรุปร่วมกัน
- 4) ขั้นสรุปและนำไปประยุกต์ใช้ คือ เป็นการรวบรวมข้อมูลที่ได้รับจากทุกขั้นตอนของการจัดกิจกรรมมาผนวกเป็นองค์ความรู้ที่สรุปได้ชัดเจน รวมทั้งส่งเสริมให้นำไปใช้ในชีวิตของตนเอง

จากการศึกษาวิธีการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม ผู้วิจัยใช้วิธีการดำเนินกิจกรรมกลุ่มประกอบด้วย 3 ขั้นตอนคือ ขั้นกิจกรรม ขั้นวิเคราะห์ ขั้นประยุกต์ใช้และสรุป เป็นแนวทางในการทำกิจกรรมแต่ละขั้นตอนในการใช้กิจกรรมกลุ่ม

ขั้นที่ 1 ขั้นกิจกรรม สร้างบรรยากาศให้สมาชิกกลุ่มเกิดความรู้สึกผ่อนคลายโดยการพูดคุยกันระหว่างผู้นำกลุ่มกับสมาชิก หรือระหว่างสมาชิกด้วยกัน จากนั้นผู้นำกลุ่มชี้แจงวัตถุประสงค์ และข้อตกลงต่าง ๆ ในการดำเนินกิจกรรม เปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มกำหนดข้อตกลงร่วมกัน และซักถามถึงข้อสงสัยในการดำเนินกิจกรรม

ขั้นที่ 2 ขั้นวิเคราะห์ ผู้นำกลุ่มรับผิดชอบในการจัดรูปแบบและวิธีการเรียนรู้ของกลุ่มโดยกระตุ้นให้เกิดการวางแผน สนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วมทางความคิด ความหลากหลายในความคิด เพิ่มการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม ด้วยการใช้เทคนิคและกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นสำคัญ

ขั้นที่ 3 ขั้นประยุกต์ใช้และสรุป การรวบรวมความคิดเห็นและประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้จากการดำเนินกิจกรรมโดยสมาชิกกลุ่ม สนับสนุนให้สมาชิกกลุ่มให้กำลังใจต่อกันเพื่อ การเกิดพฤติกรรมที่นำไปสู่เป้าหมายที่กลุ่มได้ตั้งไว้ และกระตุ้นให้สมาชิกกลุ่มสามารถนำไปใช้ได้ อย่างเหมาะสม

จากการศึกษาวิธีการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม ผู้วิจัยใช้วิธีการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนคือ ขั้นกิจกรรม ขั้นวิเคราะห์ ขั้นประยุกต์ใช้และสรุป เป็นแนวทางในการ ทำกิจกรรมแต่ละขั้นตอนในแผนการจัดกิจกรรม

2.3.4 เทคนิคและวิธีที่ใช้ดำเนินการกิจกรรมกลุ่ม

ทิตนา แคมมณี (2545) ได้เสนอว่า สำหรับการจัดการเรียนการสอนที่นำหลักทฤษฎี ของกิจกรรมกลุ่มมาใช้มีอยู่หลายวิธี ดังที่ กล่าวไว้ สรุปได้ดังต่อไปนี้คือ

1) เกม (Game) เป็นกระบวนการที่นำมาใช้เพื่อให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ความรู้สึก และพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นส่งผลต่อการตัดสินใจมีผลออกมาในรูปของการแพ้ชนะที่อยู่ภายใต้ กฎกติกา สถานการณ์ที่สร้างขึ้น นอกจากนี้เกมยังทำให้ผู้เรียนมีความสุขสนุกสนานมากขึ้น

2) บทบาทสมมติ (Role-Play) เป็นกระบวนการที่ใช้ในการสอนที่มีรูปแบบ เช่นเดียวกับเกม โดยบทบาทจะถูกกำหนดไว้ตามสถานการณ์ที่ต้องการให้เกิดการเรียนรู้ ผู้เล่นจะสวมบทบาทนั้น โดยใช้นบุคลิกภาพ ความรู้สึกนึกคิด และประสบการณ์ของตนเองร่วมด้วย วิธีการ สอนนี้ผู้เรียนจะได้วิเคราะห์และศึกษาถึงลักษณะการกระทำตนเองอย่างลึกซึ้ง

3) กรณีตัวอย่าง (Case) เป็นการสอนโดยใช้ในกรณีตัวอย่าง หรือเรื่องราวต่างๆที่ เกิดขึ้นจริง นำมาดัดแปลง ให้ผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์ เพื่อให้มีแนวทางในการแก้ปัญหา นั้น กระบวนการนี้จะทำให้ได้มีการฝึกคิดวิเคราะห์ จากเรื่องราวที่ตนได้รับมาอย่างลึกซึ้ง และเกิดการ เรียนรู้จากเรื่องที่มีลักษณะใกล้เคียงกับความจริง

4) สถานการณ์จำลอง (Simulation) คือ การจำลองสถานการณ์ที่เสมือนจริงแล้ว ทำให้ผู้เรียนเข้าไปอยู่ในสถานการณ์นั้นและมีการสื่อสารกัน วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาส ลองแสดงพฤติกรรมนั้น ซึ่งในสถานการณ์จริงผู้เรียนอาจไม่กล้าแสดง

5) ละคร (Acting or Dramatization) คือ ผู้เรียนได้ทดลองแสดงบทบาทตามที่เราเรียนหรือกำหนดไว้ โดยไม่เอาความเป็นตัวเอง ทั้งด้านบุคลิกภาพ ความรู้สึก ความคิดของตนเข้าไปร่วมด้วย ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดความเข้าใจความรู้สึก เหตุผลและการกระทำของผู้อื่น ทำให้เกิดความเห็นอกเห็นใจ นอกจากนี้ยังช่วยฝึกให้ผู้เรียนเกิดความรับผิดชอบและการทำงานร่วมกันด้วย

6) กลุ่มย่อย (Small Group) เป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงออก และช่วยให้ผู้เรียนได้ข้อมูลเพิ่มเติมมากขึ้น

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2546) กล่าวถึงเทคนิคต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในการดำเนินการกิจกรรมได้ ดังนี้

1) การอภิปรายกลุ่ม ทำให้บุคคลในกลุ่มมีโอกาสร่วมมือกันอย่างเสรี ส่งเสริมให้ทุกคนมีการฝึกตนเองด้วยตนเองให้มีความเหมาะสม สามารถเป็นสมาชิกที่ดีในสังคม

2) การแสดงบทบาทสมมติ จะช่วยให้เกิดการพัฒนาทักษะ และความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในขอบเขตของความสัมพันธ์ของบุคคล โดยการแสดงออกมาในสถานการณ์ซึ่งคล้ายคลึงกับปัญหาในชีวิตจริง เทคนิคนี้จะช่วยเปลี่ยนนิสัยและความรู้สึกเกี่ยวกับบุคคลอื่น ความคิดที่เป็นแบบเดียวกันหมด และจะแสดงให้เห็นถึงประชาธิปไตยในการปฏิบัติ

3) เกม เป็นกิจกรรมที่สมาชิกทุกคนได้ฝึกด้วยตนเองและตัดสินใจ ซึ่งมีผลออกมาเป็นการแพ้หรือชนะ อย่างมีโครงสร้างและกติกาของเกม

จากเอกสารดังกล่าวสรุปได้ว่า เทคนิคที่จะนำมาจัดกิจกรรมกลุ่มมีหลายวิธี เช่น เกม บทบาทสมมติ กรณีตัวอย่าง สถานการณ์จำลอง ละคร กลุ่มย่อย การอภิปรายกลุ่ม สำหรับการทำสร้างโปรแกรม ผู้วิจัยเลือกนำมาใช้ตามที่เห็นสมควรกับการจัดกิจกรรมกลุ่มให้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวกับกิจกรรมกลุ่ม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม และเทคนิคของการจัดกิจกรรมกลุ่ม ที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเพื่อนำมาเป็นองค์ความรู้ในการประกอบการทำวิจัย ดังนี้

วิจัยในประเทศ

อรชร ชัยชาญ (2545) ได้การพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมโดยใช้กิจกรรม และได้ศึกษาพฤติกรรมของเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 8 คน กลุ่มทดลองเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มจำนวน 12 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม 2) แบบสำรวจพฤติกรรมเด็ก 3) แบบประเมินทักษะ

ทางสังคม ภายหลังจากทดลอง พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มมีคะแนนทักษะทางสังคมสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีคะแนนแบบสำรวจพฤติกรรมเด็กเพิ่มสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมนึก เหลืองอ่อน (2549) ได้ศึกษาความสามารถในการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญากลุ่มเรียนได้ ในระดับช่วงชั้นที่ 3 ก่อนและหลังใช้กิจกรรมกลุ่ม จำนวน 6 คน ใช้เครื่องมือ คือ แผนการสอนการใช้กิจกรรมกลุ่ม จำนวน 10 แผน ผลการศึกษาพบว่า หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มของนักเรียนมีความสามารถในการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลสูงขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยรวมร้อยละ 89.60 ระดับดีมาก

สุขสม สิวะอมรรัตน์ (2552) ได้พัฒนาความสามารถในการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 38 คน โดยการใช้สถานการณ์จำลอง โดยมีกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 10 คน ใช้แบบทดสอบความสามารถในการทำงานกลุ่ม และโปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลอง เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผลปรากฏว่า หลังจากได้รับการฝึกโดยใช้สถานการณ์จำลองทำให้นักเรียนมีความสามารถในการทำงานกลุ่มมากขึ้น

วิจัยต่างประเทศ

Justin, Wesley, และ Misty (2010) ได้ศึกษาประสิทธิผลของขั้นตอนปฏิสัมพันธ์ในการสอนแบบกลุ่มสำหรับพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับเด็กเล็กที่มีความผิดปกติของพัฒนาการ พบว่า ขั้นตอนที่มีประสิทธิภาพในการสอนทักษะการสนทนาสำหรับวัยรุ่นที่กำลังพัฒนาโดยทั่วไปคือ ขั้นตอนการโต้ตอบการสอนซึ่งเกี่ยวข้องกับการอธิบายพฤติกรรมเป้าหมายเหตุใดจึงควรใช้เมื่อใดจึงควรใช้และขั้นตอนในทักษะการสร้างแบบจำลองพฤติกรรม และให้ผู้เรียนแสดงบทบาทสมมติ ตลอดกระบวนการสอนจะให้ข้อมูลย้อนกลับแก่วัยรุ่น

Martin, Douglas, และ Maxwell (2020) ได้ศึกษากลยุทธ์ที่ครูใช้ในการเสริมสร้างทักษะปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของนักเรียนออทิสติกในโรงเรียนพิเศษที่ได้รับการคัดเลือกเป็นผู้พิการทางสติปัญญาในภาคเหนือของกานา โดยใช้แบบสอบถามทั้งหมด 50 คนที่เกี่ยวข้อง พบว่า ครูใช้การสร้างแบบจำลองกระตุ้นการทางกายภาพ การชี้รูปภาพ การเสริมแรง การใช้เรื่องราวทางสังคม ทักษะการสอนโดยตรงและการฝึกทักษะทางสังคมโดยใช้กลุ่มและการช่วยเหลือจากเพื่อน เป็นกลยุทธ์ในการเสริมสร้างทักษะปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของนักเรียนออทิสติกในโรงเรียน

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

3.1 ความหมายของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

กุลยา ก่อสุวรรณ และ ยวดี วิริยางกูร (2560) ได้อธิบายว่า คำนิยามของภาวะบกพร่องทางสติปัญญา ที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันนั้นเกิดจาก สมาคมว่าด้วยความบกพร่องทางสติปัญญาและพัฒนาการ (American Association on Intellectual and Developmental Disabilities หรือ AAID) โดยกำหนดไว้ว่า เป็นภาวะที่มีข้อจำกัดในการดำเนินชีวิตประจำวันในปัจจุบัน ซึ่งระบุได้ด้วยระดับสติปัญญาที่ต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ย เกณฑ์เฉลี่ยระดับสติปัญญาของคนปกติคือ 100 และเกิดร่วมกับปัญหาในการปรับตัว อย่างน้อย 2 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. การสื่อความหมาย (Communication)
2. การดูแลตนเอง (Self-Care)
3. การใช้ชีวิตในบ้าน (Home-Living)
4. ทักษะทางสังคม (Social Skills)
5. การใช้สาธารณะประโยชน์ (Community Use)
6. การควบคุมตนเอง (Self-Direction)
7. สุขภาพและความปลอดภัย (Health & Safety)
8. ทักษะทางวิชาการ (Functional Academics)
9. การใช้เวลาว่าง (Leisure)
- 10.การทำงาน (work)

สมาคม AAMR (2002) อ้างใน กุลยา ก่อสุวรรณ และ ยวดี วิริยางกูร (2560) ได้ปรับคำนิยามของภาวะบกพร่องทางสติปัญญาเป็น การมีข้อจำกัดด้านสติปัญญา และข้อจำกัดด้านการปรับตัวซึ่งหมายถึงแนวคิดทักษะทางสังคม และทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน ทั้งนี้ ปัญหาดังกล่าวต้องเกิดขึ้นก่อนอายุ 18 ปี

ตาราง 1 พฤติกรรมการปรับตัว 10 ด้าน (Luckasson และคนอื่น ๆ, 1992)

ทักษะ	ตัวอย่างพฤติกรรม
การสื่อสาร	ความสามารถในการเข้าใจภาษา (ฟัง อ่าน เข้าใจภาษาท่าทาง สีหน้า แววตา) และความสามารถในการใช้ภาษา (พูด เขียน ใช้สัญลักษณ์ ภาษามือ หรือพฤติกรรม เช่น สีหน้า แววตา ท่าทาง เป็นต้น)

ตาราง 1 (ต่อ)

ทักษะ	ตัวอย่างพฤติกรรม
การดูแลตนเอง	ความสามารถในการดูแลร่างกายของตนเอง เช่น การทานอาหาร การดูแลตนเอง การอาบน้ำ การขับถ่าย การแต่งตัว
การใช้ชีวิตในบ้าน	ความสามารถในการดูแลสิ่งต่างๆภายในบ้าน เช่น การดูแลเสื้อผ้า การทำความสะอาดที่อยู่อาศัย การซ่อมแซมเก็บรักษาของใช้ในบ้าน การทำอาหาร การซื้ออาหาร
ทักษะทางสังคม	การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น การริเริ่มการสนทนากับผู้อื่น ความสามารถในการดำเนินบทสนทนาหรือรู้จังหวะว่าเมื่อใดควรจบการสนทนา การรู้จักกติกา มารยาทในสังคม การควบคุมความรู้สึก อารมณ์ และพฤติกรรมของตนเอง การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เป็นต้น
การใช้สาธารณสมบัติ	การรู้จักใช้สาธารณสมบัติอย่างเหมาะสม เช่น การเดินทางด้วยรถโดยสารสาธารณะ การใช้โทรศัพท์สาธารณะ การใช้สถานที่ในชุมชน เช่น โรงภาพยนตร์ โรงพยาบาล ธนาคาร ไปรษณีย์ เป็นต้น
การควบคุมตนเอง	การเลือกหรือตัดสินใจด้วยตนเอง การทำตามกำหนดที่วางไว้ การทำงานตามคำสั่งให้สำเร็จ ทักษะการแก้ปัญหา ความมุ่งมั่นที่จะ
การดูแลสุขภาพ อนามัยและความ ปลอดภัย	การดูแลสุขภาพ การออกกำลังกาย การเลือกรับประทานอาหารที่เหมาะสม การรักษาสุขภาพของตนเองหรือการพบแพทย์เมื่อเจ็บป่วย การปฐมพยาบาลเมื่อเกิดอุบัติเหตุ
การใช้ทักษะวิชาการ	การนำความรู้ที่ได้เรียนในโรงเรียนไปใช้ในชีวิตตนเอง เช่น การใช้เงิน การดูเวลาหรือปฏิทิน การอ่านป้ายหรือตารางเดินรถ การเขียนใบฝาก-ถอนเงิน การกรอกใบสมัครงาน
การใช้เวลาว่าง	การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ สามารถเลือกทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสนใจและวัยของตนได้
การทำงาน	การสมัครงานทั้งที่มีค่าตอบแทนหรืองานอาสาสมัคร รั้งงานที่ทำไว้ได้ ตรงต่อเวลา ความรับผิดชอบ การมีมนุษยสัมพันธ์กับหัวหน้าและเพื่อน

ในปี ค.ศ.2007 หน่วยงานต่างๆ ในประเทศสหรัฐอเมริกาเริ่มเปลี่ยนคำเรียกภาวะบกพร่องทางสติปัญญาจากคำว่า Mental Retardation มาเป็น Intellectual Disability

สมาคม AAIDD ได้ประกาศนิยามใหม่ได้ดังนี้ (Schalock และคนอื่น ๆ, 2010) ภาวะบกพร่องทางสติปัญญา เป็นความจำกัดทั้งการทำหน้าที่ทางสติปัญญาและพฤติกรรมการปรับตัว ซึ่งครอบคลุมถึงทักษะในการใช้ชีวิต และทักษะทางสังคมโดยบกพร่องนี้เกิดขึ้นก่อนอายุ 18 ปี

กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ระบุไว้ว่า เป็นบุคคลที่มีการปฏิบัติตนโดยมีข้อจำกัดอย่างชัดเจน ซึ่งมีลักษณะเฉพาะ คือ ความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญร่วมกับข้อจำกัดของทักษะการปรับตัวอย่างน้อย 2 ทักษะ จาก 10 ทักษะ ประกอบด้วย การสื่อความหมาย การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตภายในบ้าน ทักษะทางสังคม หรือการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การรู้จักใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ชุมชน การรู้จักดูแลควบคุมตนเอง การนำความรู้มาใช้ในการชีวิตประจำวัน การทำงาน การใช้เวลารว่าง การรักษาสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของตนเอง ทั้งนี้ได้แสดงอาการก่อน 18 ปี

จากการศึกษาความหมายสรุปได้ว่า คือ ผู้ที่มีระดับเชาวน์ปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ย และมีข้อจำกัดของทักษะการปรับตัวร่วมด้วย 2 ทักษะ จาก 10 ทักษะ ตามที่กระทรวงศึกษาธิการอ้างไว้

3.2 ประเภทของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

การแบ่งประเภทตามระดับความรุนแรง มีดังนี้

ผดุง อารยะวิญญู (2542) กล่าวไว้ว่า ระดับของเด็กปัญญาอ่อน ตามที่สมาคมอเมริกันว่าด้วยความผิดปกติทางสติปัญญา AAMR คู่มือทางสถิติและการวินิจฉัยเด็กปัญญาอ่อน (The Diagnostic and Manual of Mental Disorder ใช้ชื่อย่อว่า DSM-III) องค์การอนามัยโลก (World Health Organization ใช้ชื่อย่อว่า WHO) ต่างเห็นพ้องต้องกันในการจัดการระดับปัญญาอ่อนออกเป็น 4 ระดับ ดังตารางข้างล่างเป็นที่น่าสนใจแต่หน่วยงานมีความแตกต่างกันเล็กน้อย

ตาราง 2 การแบ่งระดับสติปัญญาตาม AAMR, DSM-III และ WHO

รายการระดับปัญญาอ่อน	หน่วยงาน		
	AAMR (1983)	DSM-III (1980)	WHO (1980)
	สติปัญญา	สติปัญญา	สติปัญญา
1. ขั้นเล็กน้อย (Mild)	50-55 ถึง 70	50 - 70	50 - 70
2. ขั้นปานกลาง (Moderate)	34 – 40 ถึง 50 - 55	35 - 49	35 - 49
3. ขั้นรุนแรง (Severe)	20 – 25 ถึง 35 - 40	20 - 34	20 – 34
4. ขั้นรุนแรงมาก (Profond)	ต่ำกว่า 20 - 25	ต่ำกว่า 20	ต่ำกว่า 20

กุลยา ก่อสุวรรณ (2553) ได้กล่าวว่า สมาคมจิตเวชอเมริกา (American Phychiatric Association) ซึ่งเป็นองค์กรที่ได้รับการยอมรับในด้านจิตเวชและจิตวิทยา ยังคงยืนยันที่จะแบ่งระดับความรุนแรงเป็น 4 ระดับ โดยใช้คะแนนเชาว์ปัญญา เป็นเกณฑ์ ดังปรากฏในคู่มือการประเมินและสถิติเกี่ยวกับภาวะบกพร่องทางจิต

ตาราง 3 การแบ่งระดับความรุนแรงของภาวะบกพร่องทางสติปัญญาตามคะแนน

ความรุนแรง	เชาว์ปัญญา
ระดับเล็กน้อย	50-55 ถึง 70
ระดับปานกลาง	34 – 40 ถึง 50 – 55
ระดับรุนแรง	20 – 25 ถึง 35 – 40
ระดับรุนแรงมาก	ต่ำกว่า 20 – 25
ไม่ระบุความรุนแรง (Mental retardation, severity unspecified)	อยู่ในระดับบกพร่องทางสติปัญญา แต่เมื่อเปรียบเทียบกับเชาว์ปัญญาที่ได้จากการตรวจสอบด้วยแบบทดสอบมาตรฐานในช่วงเวลาต่างกันพบว่า ไม่คงที่

วาริ ธิระจิตร (2545) ได้แบ่งตามระดับของเชาวน์ปัญญาแบ่งเป็น 4 ระดับ ดังนี้

1) ปัญญาอ่อนระดับรุนแรงมาก หรือ Profound Grade มีเชาวน์ปัญญาเท่ากับ 0–20 เด็กจะไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้เลย หรือเล็กน้อยมาก เด็กจะพูดไม่ได้ ไม่สามารถเรียนรู้ได้ตามวัย ต้องได้รับการเลี้ยงดูช่วยเหลือจากผู้อื่น

2) ปัญญาอ่อนระดับรุนแรงหรือขนาดมาก หรือ Severe Grade มีเชาวน์ปัญญา 21–34 เด็กระดับนี้จะไม่สามารถเรียนได้ ต้องได้รับการฝึกในสิ่งง่าย ๆ ในด้านการช่วยเหลือตนเอง ต้องได้รับการช่วยเหลือแนะนำจากครู ผู้ปกครอง หรือพี่เลี้ยงอยู่ตลอดเวลา

3) ปัญญาอ่อนระดับปานกลาง หรือ Moderate Grade (Trainable) มีเชาวน์ปัญญา 35–49 เด็กพวกนี้ฝึกได้บ้าง เรียนได้บ้างเล็กน้อยโดยเรียนในสิ่งง่าย ๆ และควรได้รับการฝึกในการเข้าสังคม และการช่วยเหลือตนเองได้

4) ปัญญาอ่อนระดับเพียงเล็กน้อย Mild Grade (Educable) มีเชาวน์ปัญญา 50–70 เด็กพวกนี้ควรจัดการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมกับความสามารถของตัวเด็กเอง เพราะจะมีความสามารถใกล้เคียงกับเด็กปกติ เน้นให้เด็กอยู่ในชุมชนของตนเองได้

จากการศึกษาสรุปได้ว่า ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การประเมินตามของสมาคมจิตเวชอเมริกา (American Psychiatric Association) นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง มีระดับเชาวน์ปัญญา 50–70 อยู่ในระดับเล็กน้อย

3.3 ลักษณะของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

เนื่องจากผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ ระดับเล็กน้อย ผู้วิจัยขอเสนอลักษณะ ซึ่งลักษณะทางจิตวิทยาและพฤติกรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งไม่ใช่ทุกคนจะมีปัญหาเหล่านี้ครบทุกด้าน แต่โดยทั่วไปแล้วเด็กส่วนใหญ่ มัก มีลักษณะดังนี้

1. สมาธิและความสนใจ ดังที่ทราบกันดีว่า บุคคลจะเรียนรู้ได้มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับสมาธิและความสนใจด้วย แต่จากงานวิจัยทั้งหลายพบว่า ปัญหาทางการเรียนรู้ คือ การขาดสมาธิ (Mastropieri และ Scruggs, 2004) หรือ การไม่มีความสนใจในการทำกิจกรรมดังกล่าว

2. ความจำ เด็กกลุ่มนี้ไม่สามารถจดจำในสิ่งที่ตนเองได้รับมาหลายอย่างพร้อมกัน

3. พัฒนาการทางภาษา โดยทั่วไปแล้วเด็กจะมีพัฒนาการทางภาษาใกล้เคียงกับเด็กปกติทั่วไป แต่อาจจะเริ่มต้นช้ากว่า อย่างไรก็ตาม เด็กแต่ละคนย่อมมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้สอดคล้องกับความรุนแรงของภาวะนี้

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความสอดคล้องเชาวนปัญญาอย่างมาก มักมีความต้องการจำเป็นพิเศษในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียน เช่น การคิดวิเคราะห์ การจดจำ สติและสมาธิ ปัญหาเหล่านี้ส่งผลให้ผลการเรียนลดลงไปด้วย

5. การกำกับตนเอง เมื่อครูมอบหมายงานให้ทำด้วยตนเอง ถ้าเป็นเด็กปกติส่วนใหญ่จะพยายามทำให้สำเร็จด้วยวิธีการต่างๆ นั้นหมายถึงเด็กสามารถกำกับหรือควบคุมพฤติกรรมของตนเองเพื่อให้ทำงานสำเร็จ แต่เด็กประเภทนี้มักใช้วิธีการเหล่านั้นไม่เป็น

6. พัฒนาการทางสังคม เป็นปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่งที่มีผลกระทบต่อการเรียนรู้ของเด็กโดยตรง ผู้เชี่ยวชาญบางคนเสนอแนวคิดว่าการที่เด็กได้เข้าเรียนในชั้นเรียนร่วมกับเด็กปกติได้เพียงร้อยละ 10 เท่านั้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัญหาทักษะทางสังคมของเด็กนั่นเอง (Hughes และคนอื่น ๆ, 2002)

7. แรงจูงใจ เมื่อเด็กเกิดความสิ้นหวังจากการเรียนรู้ (Learned Helplessness) หมายถึง การที่เด็กรู้สึกว่ามีแต่ตนจะใช้ความพยายามมากเพียงใด ก็ไม่มีทางประสบความสำเร็จได้ เด็กเหล่านี้มักยึดติดกับสิ่งต่างๆ ที่เคยเกิดขึ้นทำให้เขาไม่สามารถควบคุมได้ และจะยอมแพ้ง่ายๆ เมื่อต้องเผชิญกับปัญหาที่เขาคิดว่ายาก

กุลยา ก่อสุวรรณ (2553) ได้อธิบายลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องระดับเล็กน้อย ไว้ดังนี้ สามารถพบได้ประมาณร้อยละ 75-90 เด็กเหล่านี้มีพัฒนาการด้านต่างๆ ไกล่เคียงเด็กปกติมาก เด็กอาจแสดงความล่าช้าเพียงบางด้าน เช่น ด้านภาษา ด้านการเคลื่อนไหว หรือเด็กบางคนอาจแสดงความล่าช้าในทุกด้านแต่ความล่าช้านั้นมีเพียงเล็กน้อยเท่านั้น เด็กส่วนใหญ่จะแสดงความบกพร่องชัดเจนขึ้นเมื่อเริ่มเข้าเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อต้องเรียนรู้ทักษะทางวิชาการ อย่างไรก็ตาม หากได้รับการช่วยเหลืออย่างเหมาะสม เช่น การปรับเวลาในการทำกิจกรรม การปรับหลักสูตร เด็กเหล่านี้ทำได้มากพอสมควร ถึงแม้จะไม่ดีเท่าเพื่อนในวัยเดียวกัน และเมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ บุคคลเหล่านี้จะสามารถช่วยเหลือตนเองและประกอบอาชีพที่ไม่ซับซ้อนได้

กุลยา ก่อสุวรรณ และ ยุวดี วิริยางกูร (2560) กล่าวว่า เมื่อเปรียบเทียบกับภาวะทางสติปัญญาในระดับอื่นๆ กับกลุ่มที่มีภาวะบกพร่องระดับเล็กน้อยเป็นกลุ่มที่มีขนาดใหญ่ที่สุดและมีลักษณะคล้ายกันมากกว่ากลุ่มอื่น แต่คนเหล่านี้มีลักษณะที่แตกต่างจากคนทั่วไปในบางเรื่องมีรายละเอียด ดังนี้

1) พัฒนาการด้านสติปัญญา ที่ช้ากว่าปกติ

2) มีการเรียนรู้จากการสังเกต ตามงานวิจัยในด้านนี้ที่เราทราบกันดีได้แก่ งานวิจัยของ Bandura (1986) ที่ศึกษาลักษณะของผู้ที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาและผลการวิจัยบ่งชี้

ว่าการเรียนรู้จากการสังเกตนี้ช่วยให้เด็กที่มีสามารถเรียนรู้เกิดพฤติกรรมใหม่ ช่วยเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และมีการเรียนรู้ที่จะแก้ปัญหาต่างๆได้

3) ลักษณะภาษาและการพูด เนื่องจากความสามารถทางสติปัญญามีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางภาษาอย่างมาก ส่วนใหญ่จึงมีพัฒนาการด้านการพูดที่ล่าช้ากว่าเด็กปกติ

จากการศึกษาพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญานั้นมีอยู่มากมายและมีระดับความรุนแรงแตกต่างกัน เด็กบางคนมีปัญหาในระดับไม่รุนแรงและไม่เป็นอันตรายต่อตนเองและผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นด้านพฤติกรรม แต่เรื่องสมาธิและช่วงความสนใจทำให้เกิดพฤติกรรมที่ขัดขวางการเรียนรู้ ดังนั้น ครูจึงต้องพัฒนาเด็กเหล่านี้โดยการสร้างแรงจูงใจและสอนพฤติกรรมที่เหมาะสม นอกจากสิ่งเหล่านี้จะส่งผลต่อความสามารถในการเรียนรู้ของเด็กแล้วทักษะทางสังคมและพฤติกรรมที่เหมาะสมยังมีผลต่อชีวิตวัยผู้ใหญ่ในอนาคตด้วย เพราะผู้ใหญ่จะเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานและชีวิตส่วนตัวได้ ก็ต่อเมื่อมีทักษะทางสังคมและพฤติกรรมซึ่งเป็นที่ยอมรับของสังคม

3.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

วิจัยในประเทศ

สมพร คำมูล (2554) ได้พัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในเรื่องของความสามารถในการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกาย โดยการใช้ชุดกิจกรรมการแต่งกาย โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง อายุระหว่าง 6-10 ปี ระดับเซเว่นปัญญา 50-70 ที่มีทักษะการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายล่าช้า ผลการวิจัยพบว่า หลังการใช้ชุดฝึกกิจกรรมการแต่งกายนักเรียนมีความสามารถในการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกาย อยู่ในระดับดีมาก และ หลังการฝึกโดยการใช้ชุดกิจกรรมการแต่งกายสูงกว่าก่อนฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พรรณพร ศรีสังข์ และ อัญชลี สารรัตน์ (2555) ได้พัฒนาการทักษะภาษาของนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อยและเปรียบเทียบความสามารถทักษะภาษาก่อนและหลังการสอนโดยใช้วิธีการสอนภาษาแบบองค์รวม นักเรียนเป้าหมายใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง มีระดับสติปัญญา ระหว่าง 50-69 จำนวน 2 คน เครื่องมือในการวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนภาษาแบบองค์รวม จำนวน 24 แผน แบบประเมินความสามารถทักษะภาษา หนังสือนิทานจำนวน 6 เรื่อง ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า วิธีการสอนภาษาแบบองค์รวมสามารถพัฒนาทักษะภาษาของนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อยได้โดยนักเรียนเป้าหมายทั้ง 2 คนมีพัฒนาการทักษะภาษาดีขึ้นหลังจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนภาษาแบบองค์รวม

วิจัยต่างประเทศ

Jessica และ Angus (2017) ได้ศึกษาประสบการณ์การรวมกลุ่มทางสังคมของคนพิการทางสติปัญญา โดยศึกษาใน 4 ประเด็นคือ ผลกระทบของความเป็นอิสระทางร่างกายและสังคม จำนวนปฏิสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมทางสังคม ผลกระทบของวัฒนธรรมและทัศนคติและผลของการรวมตัวทางสังคม พบว่า คนพิการทางสติปัญญาได้มีส่วนร่วมทางสังคมและการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทำให้มีการทำงานและทัศนคติที่ดีต่อชุมชนมากขึ้น

Shakila และ Juan (2020) ได้ศึกษาผลการพัฒนาการแก้ปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาคำศัพท์ทางคณิตศาสตร์ โดยใช้การสอนเสริมต่อการแก้ปัญหาคำ การลงสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีการใช้พื้นฐานหลายๆแบบในการออกแบบพฤติกรรม ใช้กลุ่มตัวอย่าง 7 คน ผลปรากฏว่า การพัฒนามีประโยชน์อย่างมากต่อผู้เข้าร่วมที่มีอายุมากกว่าที่มีภาษาเปิดกว้างและคะแนนการดำเนินการที่เป็นตัวเลขสูงโดยรวมมีพัฒนาสูงขึ้น

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองทดสอบก่อนและหลัง (The One – Group Pretest–Posttest Design) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและเพื่อเปรียบเทียบทักษะทางสังคมก่อนและหลังการใช้กิจกรรมกลุ่มของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดมุกดาหาร ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดประชากรและการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล เพื่อศึกษาองค์ประกอบทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คณาจารย์ทางด้านการศึกษาพิเศษ ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 3 ท่าน

ระยะที่ 2 การเสริมสร้างทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนเฉพาะความพิการแห่งหนึ่ง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 56 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ผู้ศึกษาได้เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา มีจำนวน 6 คน เป็นชาย 3 คน หญิง 3 คน อายุ 13 – 18 ปี เป็นนักเรียนโรงเรียนเฉพาะความพิการแห่งหนึ่ง เป็นสมาชิกที่เหมาะสมไม่ใหญ่และไม่เล็กเกินไป

เกณฑ์ที่ใช้ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเจาะจง มีหลักเกณฑ์ ดังนี้

1. เป็นนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา กลุ่มเรียนได้ที่มีปัญหาในด้านทักษะทางสังคม ได้รับการประเมินทักษะทางสังคมจากครูประจำชั้น ครูผู้ที่เกี่ยวข้อง และผู้วิจัย มีผลคะแนนการต่ำกว่า 120 หรือแปลผลต่ำกว่าระดับพอใช้ ตามแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยเลือกผู้ที่มีคะแนนทักษะทางสังคมเรียงจากน้อยที่สุด จำนวน 6 คน
2. ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ เป็นบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และมีระดับเชาว์ปัญญา เท่ากับ 50-70 อยู่ในระดับเล็กน้อย
3. มีความสามารถในการเรียนรู้ สามารถพูดสื่อสารกับบุคคลอื่นได้
4. ได้รับการยินยอมจากผู้ปกครองในการเข้าร่วมการศึกษา

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.1 แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ

2. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.1 ศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จากงานวิจัยของ ดาวประกาย แก้วนพรัตน์ (2549) พบว่า ทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ประกอบด้วย ทักษะการเข้าสู่สังคม การรู้จักตนเอง การสนทนากับผู้อื่น มารยาทการเข้าสังคม การเข้าสมาคมและการรู้จักสร้างมิตรภาพกับผู้อื่น ทักษะในการทำกิจกรรมหรือทำงานร่วมกับผู้อื่น คุณธรรมจริยธรรม

2.2 ผู้วิจัยนำข้อมูลดังกล่าวกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง โดยมีตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ดังนี้

แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ ทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัย เรื่อง การเสริมสร้างทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยกิจกรรมกลุ่ม ของนักศึกษابริญญาโท สาขาจิตวิทยาการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จัดทำเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในระดับช่วงอายุ 13-18 ปี มีระดับเชาว์ปัญญา IQ 50-70 เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำแบบประเมินทักษะทางสังคมและทำแผนการสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมให้เหมาะสมกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จึงขอความร่วมมือจากท่านแสดงความคิดเห็นตามความเป็นจริง

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ ..... นามสกุล .....
2. เพศ ( ) หญิง ( ) ชาย
3. อายุ ..... ปี
4. อาชีพ ..... ประสบการณ์ในการทำงานด้านการศึกษาพิเศษ ..... ปี

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

คำอธิบาย ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการองค์ประกอบของทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอย่างไร ในหัวข้อต่อไปนี้ โปรดอธิบาย

- 2.1 ทักษะการเข้าสู่สังคม หมายถึงอะไร และควรเป็นอย่างไร
- 2.2 การรู้จักตนเอง หมายถึงอะไร และควรเป็นอย่างไร
- 2.3 การสนทนากับผู้อื่นมีความหมายว่าอย่างไร และควรทำอย่างไร
- 2.4 มารยาทการเข้าสังคม มีความหมายว่าอย่างไร และควรเป็นอย่างไร
- 2.5 ทักษะการสร้างมิตรภาพกับผู้อื่น หมายถึงอะไร ควรเป็นอย่างไร
- 2.6 ทักษะการทำกิจกรรมหรือทำงานร่วมกับผู้อื่น ความหมายว่าอย่างไร ควรทำอย่างไร
- 2.7 คุณธรรมจริยธรรมความหมายว่าอย่างไร ควรทำอย่างไร
- 2.8 ข้อเสนอแนะ

ภาพประกอบ 2 ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

2.3 ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ไปตรวจสอบความเหมาะสมและความถูกต้องโดยอาจารย์ที่ปรึกษาหลักและอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ นำไปใช้ในการสัมภาษณ์ต่อไป

ระยะที่ 2 การเสริมสร้างทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.1) แบบประเมินทักษะทางสังคม

1.2) แบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

1.3) โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเสริมสร้างทักษะทางสังคม

2. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

กำหนดขั้นตอนในการสร้างดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

2.1) แบบประเมินทักษะทางสังคม มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

2.1.1 ศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และทำการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ จำนวน 3 คน ได้แก่ คณาจารย์ด้านการศึกษาพิเศษ ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ มากกว่า 5 ปี

2.1.2 ผู้วิจัยได้นำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์ มากำหนดจุดมุ่งหมายในการประเมินทักษะทางสังคม และดำเนินการสร้างแบบประเมินทักษะทางสังคม โดยกำหนดเป็นการบันทึกทักษะทางสังคมในสถานการณ์ต่างๆตามที่กำหนด จะมีลักษณะเป็นมาตรวัดแบบประมาณค่า (Rating Scale) โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ 4 3 2 1 0

2.1.3 นำแบบประเมินทักษะทางสังคมไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ และด้านจิตวิทยาการแนะแนว จำนวน 3 คน และนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ รายข้อ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) มีค่าตั้งแต่ .67 ถึง 1 จากข้อรายการประเมิน 42 ข้อ ผ่าน 40 ข้อ

ตัวอย่าง แบบประเมินทักษะทางสังคม

แบบประเมินผลการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องรายการประเมินที่กำหนดให้

ชื่อ ..... ชั้น ..... เลขที่.....

ตาราง 4 แสดงตัวอย่างแบบประเมิน

ที่	รายการประเมิน	ผลการประเมิน					หมายเหตุ
		4	3	2	1	0	
1	ทักษะการเข้าสู่สังคม						
	1.1 แสดงความรู้จัก โดยท่าทางส่งเสียงหรือใช้ภาษา พูดจาทักทาย อย่างง่าย ๆ ที่เหมาะสมกับผู้อื่นได้						
	1.2 สามารถพูดเป็นประโยคที่สื่อความหมายได้						
	1.3 สามารถแนะนำตนเอง โดยบอกชื่อ – ที่อยู่ ของ ตนเองได้						
	1.4 อธิบายความรู้สึกของตนเองให้ผู้อื่นเข้าใจได้						
	1.5 มีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ รู้จักเชื่อฟังและ ปฏิบัติตามคำสั่ง หรือคำแนะนำอย่างง่าย ๆ ได้						
ผลการประเมิน		คะแนนรวม					
		.....					

เกณฑ์การให้คะแนน

- 4 นักเรียนสามารถปฏิบัติได้เองอย่างถูกต้องและเหมาะสมโดยไม่ต้องช่วยเหลือ
(ไม่ต้องกระตุ้นเลย)
- 3 นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ถูกต้อง แต่ต้องให้คำแนะนำบ้าง
(กระตุ้นทางวาจา)
- 2 นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ แต่ต้องให้คำแนะนำช่วยเหลือค่อนข้างมาก
(กระตุ้นด้วยท่าทาง)

1 นักเรียนให้ความร่วมมือ แต่ปฏิบัติไม่ถูกต้อง

(กระตุ้นทางกาย)

0 นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการฝึกและปฏิบัติไม่ได้

เกณฑ์คะแนนสรุปผลการประเมินผล

0 – 40 แปลผล ควรปรับปรุง

41- 80 แปลผล ปรับปรุง

81 – 120 แปลผล พอใช้

121 - 160 แปลผล ดี

2.1.4 ผู้วิจัยนำแบบประเมินทักษะทางสังคม มาปรับปรุงแก้ไขให้เรียบร้อย แล้วนำไปทดลองใช้จริงกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดมุกดาหาร จำนวน 6 คน

2.2 แบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

เป็นแบบบันทึกมีลักษณะเป็นแบบมาตราวัดแบบประมาณค่า 4 ระดับ ประเด็นที่บันทึกมี 7 ข้อ คือ การมีมารยาทในการเข้าร่วมกิจกรรม การปฏิบัติตามกฎ กติกา มีลักษณะความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี การร่วมแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น การมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น มีความสามัคคีในการร่วมกิจกรรม มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

2.2.1 ศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจากเอกสาร งานวิจัยของ ดาวประกาย แก้วนพรัตน์ (2549) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

2.2.2 นำข้อมูลจากการศึกษาสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม จากนั้นนำแบบสังเกตไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษและด้านจิตวิทยาการแนะแนว จำนวน 3 คน นำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์รายข้อ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) มีค่าตั้งแต่ .67 ถึง 1 โดยมีตัวอย่างดังนี้

แบบบันทึกพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

คำชี้แจง ให้เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคะแนนที่กำหนด

การสังเกตครั้งที่ ..... วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....

ชื่อนักเรียน ..... นามสกุล .....

ตาราง 5 แสดงตัวอย่างแบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

ที่	พฤติกรรม	ระดับคะแนน				หมายเหตุ
		4	3	2	1	
1	การมีมารยาท ให้ความสนใจในการร่วมกิจกรรม					
2	การทำกิจกรรมตามกฎ กติกา คำสั่ง					
3	การมีลักษณะผู้ปฏิบัติที่ดี เชื้อพึงครู					
4	การร่วมแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์					
5	การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น					
6	การมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น					
7	มีความสามัคคีในการร่วมกิจกรรม					
	รวม					

ข้อค้นพบ

อื่นๆ.....

เกณฑ์การประเมิน

ระดับ	คะแนน
ดีมาก	4
ดี	3
พอใช้	2
ปรับปรุง	1

ลงชื่อ ..... ผู้บันทึก

2.2.3 ผู้วิจัยนำแบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม มาปรับปรุงแก้ไขให้เรียบร้อย แล้วนำไปทดลองใช้จริงกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดมุกดาหาร จำนวน 6 คน

2.3 โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเสริมสร้างทักษะทางสังคม มีจำนวน 10 ครั้ง

2.3.1 ศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมกลุ่ม และการสอนทักษะทางสังคม จากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสร้างโปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

ตาราง 6 แสดงโปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม 10 ครั้ง

ครั้งที่	ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์	เทคนิค
1	ดอกไม้ประจำตัวฉัน	1) เพื่อให้นักเรียนได้สำรวจลักษณะนิสัยของตนเองด้วยตนเอง 2) เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักสร้างความคุ้นเคยกับเพื่อนๆในกลุ่มและพร้อมที่จะเปิดเผยตนเอง	1) การแสดงบทบาทสมมติ 2) ตัวแบบ
2	ฉันคือใคร	1. เพื่อให้นักเรียนแต่ละคนได้เรียนรู้ถึงตัวเอง 2. เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักคุ้นเคยกับเพื่อนในกลุ่มมากขึ้น	1) เกม 2) การอภิปรายกลุ่ม
3	เปิดหัวใจให้ยอมรับ	1. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึงผลของการให้การยอมรับฟังผู้อื่น	1) สถานการณ์จำลอง 2) การใช้แรงเสริม
4	สัตว์ของฉันแต่ป่าของเรา	1. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ว่ามนุษย์ทุกคนต้องการความยอมรับนับถือ และเห็นคุณค่าจากผู้อื่น	1) การอภิปรายกลุ่ม
5	สนทนาภาษาไพเราะ	1. เพื่อให้นักเรียนฝึกทักษะการแสดงออกทั้งภาษาพูดว่า “สวัสดี” และภาษาท่าทางที่เหมาะสม 2. เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักการทักทายกับผู้อื่นได้	1) การแสดงบทบาทสมมติ 2) กรณีตัวอย่าง

ตาราง 6 (ต่อ)

ครั้งที่	ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์	เทคนิค
6	การกล่าวคำ ทักทายอย่าง สุภาพ	1. เพื่อให้นักเรียนฝึกทักษะการกล่าวทักทาย อย่างสุภาพ การกล่าวคำว่า “สวัสดี” พร้อม ยกมือไหว้ 2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักเป็นผู้ริเริ่มกล่าวคำ สนทนา	1) สถานการณ์จำลอง
7	ขอบคุณจากใจ ขอโทษเสียใจ	1. เพื่อฝึกทักษะการแสดงออกทางภาษา ถ้อยคำและภาษาท่าทางในการกล่าวคำขอ โทษและขอบคุณที่เหมาะสมกับเหตุการณ์	1) การแสดงบทบาทสมมติ 2) การอภิปรายกลุ่ม
8	ใจเขา ใจเรา	1. เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักอารมณ์ของตนเอง 2. เพื่อฝึกทักษะการควบคุมอารมณ์ที่ เหมาะสมกับสถานการณ์	1) สถานการณ์จำลอง 2) การอภิปรายกลุ่ม
9	คุณคือหัวหน้า : ฉันคือสมาชิก	1. เพื่อฝึกทักษะทำงานเป็นกลุ่ม โดยมีการ แบ่งบทบาทหน้าที่ 2. เพื่อฝึกทักษะทางแสดงออกทางภาษา ถ้อยคำ	1) สถานการณ์จำลอง 2) การใช้แรงเสริม
10	กีฬาเป็นยา วิเศษและปึงฉิม นิเทศ	1. เพื่อฝึกทักษะการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ทราบบทบาทของตนเอง 2. เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้แพ้ รู้ชนะ รู้ภัย	1) เกม

ภาพประกอบ 3 ตัวอย่างกิจกรรมกลุ่ม

ชื่อกิจกรรม ดอกไม้ประจำตัวฉัน

ใช้เวลา 50 นาที

แนวคิดสำคัญ การเปิดเผยตนเองจะสร้างความไว้วางใจกันมากขึ้น ยิ่งมีความไว้วางใจกันมากเท่าไรก็ยิ่งรู้สึกปลอดภัยในการเปิดเผยตนเองมากขึ้นเท่านั้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้สำรวจลักษณะนิสัยของตนเองด้วยตนเอง
2. เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักสร้างความคุ้นเคยกับเพื่อนๆในกลุ่มและพร้อมที่จะเปิดเผยตนเอง

เนื้อหา

การรู้จักและยอมรับตนเอง

เทคนิค

การแสดงบทบาทสมมติ เป็นการจัดสถานการณ์เพื่อให้ได้มีโอกาสแสดงออกตามธรรมชาติ โดยเปิดโอกาสให้บุคคลได้แสดงบุคลิกภาพของตนเองอย่างอิสระ ภายหลังจากการแสดงจะมีการวิเคราะห์บทบาทโดยอาศัยการสังเกตและอภิปรายกลุ่ม

ตัวแบบแนวคิดของบันดูรา กล่าวว่า ตัวแบบนั้นให้ประโยชน์ 3 ด้าน คือ ช่วยให้นักเรียนเรียนรู้พฤติกรรมใหม่ ช่วยให้พฤติกรรมที่ได้เรียนรู้มาแล้วได้แสดงออก และมีผลให้เกิดการระงับพฤติกรรมบางอย่าง

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นกิจกรรม

ผู้จัดกิจกรรมชี้แจงการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ แจกวัตถุประสงค์ของการทำกิจกรรมและกิจกรรมของวันนี้คือ การแสดงตัวตน เพื่อให้เพื่อนรู้จักและยอมรับตนเอง

ขั้นวิเคราะห์

1. ผู้จัดกิจกรรมกลุ่มให้นักเรียนได้สำรวจตนเองและได้แนะนำตนเองให้เพื่อนได้รู้จัก ใช้เทคนิคการแสดงละคร “กระจกวิเศษ จงบอกข้าเถิด คนที่อยู่ในกระจกนี้เจ้าคือใคร” แล้วให้ตอบ “ชื่อ นามสกุล ชื่อเล่น อายุ หรือสิ่งที่คุณเรียนอยากจะบอกกับเพื่อนๆ” โดยผู้จัดกิจกรรมต้องเป็นตัวอย่างให้กับนักเรียนพร้อมมีสื่อทางสายตาับตรคำถามแนะนำตัวเอง ตามลำดับ

ภาพประกอบ 3 (ต่อ)

2. ผู้จัดกิจกรรมให้นักเรียนวาดภาพดอกไม้ที่มีกลีบดอกสีกลีบ ในแต่ละกลีบจะให้นักเรียนทำกิจกรรมดังนี้

- กลีบที่ 1 ระบายสีที่ชอบ
- กลีบที่ 2 เขียนหรือวาดรูปภาพอาชีพที่ฉันอยากเป็น
- กลีบที่ 3 เขียนหรือวาดรูปภาพบุคคลที่ฉันรักมากที่สุด
- กลีบที่ 4 วาดหรือวาดรูปภาพที่แสดงอารมณ์ต่างๆที่เป็นนิสัยของฉัน

โดยมีผู้จัดกิจกรรม ทำเป็นตัวอย่างมีผลงานให้นักเรียนได้สังเกต ตามแนวคิดของแบนดูรา

3. หลังจากนั้นให้นักเรียนพูดถึงดอกไม้ของตนเอง และอภิปรายร่วมกันถึงบุคคลิกภาพของคน โดยใช้กระจกวิเศษ ส่งไปยังบุคคลที่นักเรียนอยากรู้จัก และเพื่อนที่นักเรียนรู้จัก

ขั้นประยุกต์ใช้และสรุป

1. ผู้จัดกิจกรรมให้นักเรียนแต่ละคนเดินเข้าหาเพื่อนเพื่อทำความรู้จักกับเพื่อนๆให้ครบทุกคนโดยไม่ซ้ำกัน และเลือกดอกไม้ของเพื่อนที่ตนเองชอบที่สุด

2. ผู้จัดกิจกรรมให้นักเรียนแต่ละคนพูดถึงดอกไม้ของเพื่อนที่ตนเองชอบที่สุด หน้าชั้นเรียน มีการให้รางวัล คำชมเชย ตามแนวคิดของสกินเนอร์ เพื่อเพิ่มพฤติกรรมทางบวกให้กับนักเรียน

สื่อการสอน

1. กระดาษและดินสอ
2. สี
3. รูปภาพบุคคล
4. รูปภาพที่แสดงอารมณ์
5. กาว
6. บัตรคำ

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนก่อน ระหว่าง และหลังเข้าร่วมกิจกรรมตามแบบประเมินทักษะทางสังคม ข้อ 1.3 1.6 1.7 2.1 2.2 2.3 2.4 2.5 2.6 2.7 2.8

2. สังเกตจากความสนใจและการมีส่วนร่วมของนักเรียน

2.3.2 นำการจัดกิจกรรมที่ใช้กิจกรรมกลุ่มไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านจัดกิจกรรมกลุ่ม และด้านการศึกษาพิเศษ จำนวน 3 คน เป็นผู้ตรวจสอบความเหมาะสมเพื่อตรวจพิจารณาคุณภาพของแผน ได้ตรวจพิจารณาความเหมาะสมปรับปรุงแก้ไขด้านเนื้อหา การใช้ภาษา ความเหมาะสมของแผนการจัดกิจกรรมในแต่ละข้อรายการมาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำมาวิเคราะห์ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาโดยภาพรวมของแผนการจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมมีความเหมาะสมมีค่า ตั้งแต่ 67 – 1 โดยปรับปรุงแก้ไขในส่วนของแผนการจัดกิจกรรมกลุ่มแผนที่ 2 แผนที่ 8 แผนที่ 9 และแผนที่ 10 จนสามารถนำไปใช้ได้ มีความเห็นสอดคล้องกันว่าสาระสำคัญ จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลของแผนการจัดกิจกรรมกลุ่ม

2.3.3 นำกิจกรรมกลุ่ม ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 6 คน พบว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเล็กน้อย ผู้วิจัยจึงปรับบทบาทให้มีความง่ายขึ้นและไม่ซับซ้อน มีการใช้คำถามบ่อยๆ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้ตระหนักและคิดตามเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และปรับใช้กิจกรรมที่มีเสียงเพลงร่วมด้วย เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความสนใจ หลังจากนั้นนำชุดกิจกรรมไปใช้ในการทดลองกับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและการดำเนินการทดลองตามขั้นตอน ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

1) ขออนุญาตสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ จำนวน 3 ท่าน ในการเก็บรวบรวมข้อมูลองค์ประกอบของทักษะทางสังคม

2) นำผลจากการสัมภาษณ์มากำหนดองค์ประกอบทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และกำหนดนิยามศัพท์ปฏิบัติการ

3) สร้างแบบประเมินทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ตามองค์ประกอบดังกล่าว จากนั้นนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC)

ระยะที่ 2 การเสริมสร้างทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

1) ผู้วิจัยได้ดำเนินการขอ และได้รับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เลขที่ SWUEC-G-028/2562E และได้ทำการเก็บข้อมูลการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

2) ประสานขอความร่วมมือจากผู้ปกครอง ครูประจำชั้น และครูที่เกี่ยวข้องในการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 6 คน ที่มีคะแนนประเมินทักษะทางสังคม ก่อนทดลองน้อยกว่า 120 แปลผลต่ำกว่า ระดับพอใช้

3) ขั้นตอนการทดลอง เก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน โดยใช้แบบประเมินทักษะทางสังคมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แล้วนำคะแนนที่ได้ให้เป็นคะแนนก่อนการทดลอง (Pretest) และสังเกตนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย มีผู้ประเมินจำนวน 3 คน คือ ครูประจำชั้น 1 คน ครูผู้เกี่ยวข้อง 1 คน และผู้ศึกษา 1 คน

4) ขั้นตอนทดลอง ได้ดำเนินการดังนี้ นำโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมไปฝึกนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 6 คน โดยใช้เวลาในการทำกิจกรรม สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที รวม 10 ครั้ง ในคาบวันจันทร์และวันอังคาร เวลา 09.00 – 09.50 น. เป็นระยะเวลา 5 สัปดาห์ ตามกิจกรรม ดังนี้

ตาราง 7 โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม 10 ครั้ง

กิจกรรมกลุ่ม	เสริมสร้างองค์ประกอบ ของทักษะทางสังคม
กิจกรรมครั้งที่ 1 ดอกไม้ประจำตัวฉัน	ด้านการเข้าสู่สังคมและการรู้จักตนเอง
กิจกรรมครั้งที่ 2 ฉันคือใคร	ด้านการสู่สังคมและด้านการรู้จักตนเอง
กิจกรรมครั้งที่ 3 เปิดหัวใจให้ยอมรับ	ด้านการสนทนากับผู้อื่น
กิจกรรมครั้งที่ 4 สัตว์ของฉัน แต่ป่าของเรา	ด้านการสนทนากับผู้อื่น
กิจกรรมครั้งที่ 5 สนทนาภาษาไพเราะ	ด้านมารยาทการเข้าสังคม
กิจกรรมครั้งที่ 6 การกล่าวคำทักทายอย่างสุภาพ	ด้านมารยาทการเข้าสังคม
กิจกรรมครั้งที่ 7 ขอบคุณจากใจ ขอโทษเสียใจ	ด้านการสร้างมิตรภาพกับผู้อื่น
กิจกรรมครั้งที่ 8 ใจเขา ใจเรา	ด้านการสร้างมิตรภาพกับผู้อื่น
กิจกรรมครั้งที่ 9 คุณคือหัวหน้า : ฉันคือสมาชิก	ด้านการทำกิจกรรมหรือทำงานร่วมกับผู้อื่น

ตาราง 7 (ต่อ)

กิจกรรมกลุ่ม	เสริมสร้างองค์ประกอบ ของทักษะทางสังคม
กิจกรรมครั้งที่ 10 กีฬาเป็นยาวิเศษและปัจฉิม ด้านการทำกิจกรรมหรือทำงานร่วมกับผู้อื่น ในเทศ	

สังเกตพฤติกรรมนักเรียนตลอดการทดลอง แล้วบันทึกในแบบสังเกตพฤติกรรมการ
เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

5) ขั้นหลังการทดลอง เมื่อสิ้นสุดการทดลอง ประเมินผลกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้
แบบประเมินทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอีกครั้ง ประเมินโดยครู
จำนวน 3 คน คือ ครูประจำชั้น 1 คน ครูผู้เกี่ยวข้อง 1 คน และผู้ศึกษา แล้วนำคะแนนที่ได้ให้เป็น
หลังการทดลอง (Posttest)

6) นำคะแนนที่ได้จากการประเมินทั้งสอง ของกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ข้อมูล
โดยวิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

4. การจัดทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

แบบแผนการวิเคราะห์ข้อมูล

การทดลองครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองทดสอบก่อนและหลัง (The One-Group
Pretest-Posttest Design)

กลุ่มตัวอย่าง	ก่อนทดลอง	ทดลอง	หลังทดลอง
E	O ₁	X	O ₂

E แทน กลุ่มทดลอง (Experimental Group)

O₁ แทน ก่อนที่จะจัดกระทำทดลอง (Pretest)

O₂ แทน หลังจากที่จะจัดกระทำทดลอง (Posttest)

X แทน การจัดกระทำ (Treatment) โดยรูปแบบกิจกรรมกลุ่ม

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้สูตรวัดดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC)
2. เปรียบเทียบคะแนนทักษะทางสังคมก่อนและหลังการใช้กิจกรรมกลุ่มของกลุ่มทดลอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าสถิติ Wilcoxon Sign-Rank test
3. ค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐาน ค่ามากที่สุด ค่าต่ำที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยข้อมูล ผู้วิจัยแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามหัวข้อดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

n	แทน	จำนวนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
Max.	แทน	ค่าสูงสุด (Maximum)
Min.	แทน	ค่าต่ำสุด (Minimum)
Med.	แทน	ค่ามัธยฐาน (Median)
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยกิจกรรมกลุ่ม จากการศึกษาครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาองค์ประกอบของทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และเพื่อเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาก่อนและหลังการใช้กิจกรรมกลุ่ม โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดมุกดาหาร โดยนำเสนอข้อมูลเป็น 2 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 ข้อมูลการศึกษาองค์ประกอบทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาองค์ประกอบทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยมีผู้ตอบแบบสัมภาษณ์จำนวน 3 คน (รายละเอียดรายชื่อในภาคผนวก) ซึ่งประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ด้านการศึกษาพิเศษมากกว่า 5 ปี เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบ กำหนดกรอบนิยามศัพท์เฉพาะและสร้างข้อคำถามในแบบประเมินทักษะทางสังคม

ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยมีกรอบแนวคำถามสัมภาษณ์ จำนวน 8 ข้อ สามารถวิเคราะห์ข้อมูล ได้ดังนี้

ตาราง 8 ข้อมูลการให้สัมภาษณ์ของผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษถึงองค์ประกอบของทักษะทางสังคมนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

คำถาม	ข้อมูลการให้สัมภาษณ์	ผู้ให้สัมภาษณ์		
		1	2	3
ความหมายขององค์ประกอบที่ 1 การเข้าสู่สังคม	การเข้าร่วมกิจกรรมกับคนอื่นที่มากกว่า 2 คนขึ้นไป	✓	✓	✓
	การปรับตัวเข้ากับบุคคล สภาพแวดล้อม			✓
ความหมายขององค์ประกอบที่ 2 การรู้จักตนเอง	การรู้จักจุดเด่น จุดด้อย ความชอบ ความกลัว	✓	✓	
	ความเข้าใจตนเอง ด้านกายภาพ	✓	✓	✓
	การควบคุมอารมณ์ตนเอง		✓	✓
ความหมายขององค์ประกอบที่ 3 การสนทนากับผู้อื่น	การสื่อสาร พูดคุยให้ผู้อื่นเข้าใจ	✓	✓	✓
	การสื่อสารให้เหมาะสมกับสถานการณ์ กาลเทศะ	✓	✓	
	การยอมรับฟังผู้อื่น	✓	✓	
ความหมายขององค์ประกอบที่ 4 มารยาทการเข้าสังคม	การปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับวัย สถานที่ สถานการณ์ ต่างๆ	✓	✓	✓
	การเข้าใจกติกาของสังคมและสภาพแวดล้อม		✓	✓
ความหมายขององค์ประกอบที่ 5 การสร้างมิตรภาพกับผู้อื่น	การทำความรู้จักและทักทายตั้งแต่แรกเจอ	✓	✓	✓
	การปรับตัวเข้ากับผู้อื่น	✓	✓	✓

ตาราง 8 (ต่อ)

คำถาม	ข้อมูลการให้สัมภาษณ์	ผู้ให้สัมภาษณ์		
		1	2	3
องค์ประกอบที่ 6 การทำกิจกรรมหรือทำงานร่วมกับผู้อื่น	การทำงานกลุ่ม มีภาวะผู้นำและผู้ตาม	✓	✓	✓
	การมีน้ำใจ	✓	✓	
	การมีความรับผิดชอบ			✓
องค์ประกอบที่ 7 คุณธรรม จริยธรรม	คุณความงามความดี	✓	✓	✓
	ประพฤติ ปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดี	✓	✓	✓
	นามธรรมที่อยู่ในจิตใจ	✓	✓	
ข้อเสนอแนะ	ด้านคุณธรรม จริยธรรมต้องใช้เวลาในการสอน	✓	✓	✓
	ควรมี 6 ด้าน ตัดด้านคุณธรรมจริยธรรม	✓	✓	

จากตาราง 8 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง (Structured Interview) และวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า องค์ประกอบของทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ประกอบด้วย 6 ด้าน ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ได้ยืนยันองค์ประกอบโดยให้ความหมายดังนี้

1) การเข้าสู่สังคม หมายถึง การที่นักเรียนมีความอยากเข้าร่วมทำกิจกรรม การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ในครอบครัว โรงเรียน และชุมชน ที่ควรมีการปรับตัวเข้ากับบุคคล สภาพแวดล้อม ได้อย่างเหมาะสม

2) การรู้จักตนเอง แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ 1. การรู้จักตนเองในลักษณะของภายนอก ด้านกายภาพ 2. การรู้จักตนเองในลักษณะภายใน การตระหนักรู้ถึงจุดเด่น จุดด้อย ความชอบ ความกลัว รู้จักอารมณ์ของตนเอง

3) การสนทนากับผู้อื่น หมายถึง การสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ สถานที่ หรือบุคคล เด็กควรรู้จักกาลเทศะ และการรู้จักยอมรับคนอื่น

4) มารยาทการเข้าสังคม หมายถึง การแสดงกิริยาท่าทางให้เหมาะสมกับวัย สถานการณ์ สถานที่ และการเข้าใจกติกาของสังคม เช่น การกล่าวขอบคุณ การไหว้ การทักทาย

5) การสร้างมิตรภาพกับผู้อื่น หมายถึง การแสดงท่าทางเมื่อพบผู้อื่น สามารถเข้าหาได้อย่างเหมาะสม รู้จักทักทาย การไหว้ และการปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ด้วยตนเอง

6) การทำกิจกรรมหรือทำงานร่วมกับผู้อื่น หมายถึง ความสามารถในการทำตามกฎกติกา กาลเทศะ ความรับผิดชอบ ซึ่งอยู่ในรูปแบบของการทำงานกลุ่ม มีภาวะผู้นำ และภาวะผู้ตาม

ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 ท่าน มีข้อเสนอแนะให้ลดองค์ประกอบด้านคุณธรรม จริยธรรม เนื่องจาก มีความยุ่งยากในการวัดผล ประเมินและต้องใช้ระยะเวลาในการฝึก เพื่อให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม สามารถยืนยันได้ว่าองค์ประกอบทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 6 ด้าน ดังนี้ 1) การเข้าสู่สังคม 2) การรู้จักตนเอง 3) การสนทนากับผู้อื่น 4) มารยาทการเข้าสังคม 5) การสร้างมิตรภาพกับผู้อื่น 6) การทำกิจกรรมหรือทำงานร่วมกับผู้อื่น

ระยะที่ 2 การเสริมสร้างทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ตาราง 9 ค่ามัธยฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด ในการประเมินทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาก่อนและหลังการใช้กิจกรรมกลุ่ม

ทักษะทางสังคม	n	Med.	Min.	Max.
ก่อนทดลอง	6	78.84	73.67	85.35
หลังทดลอง	6	123.67	120.66	128.66

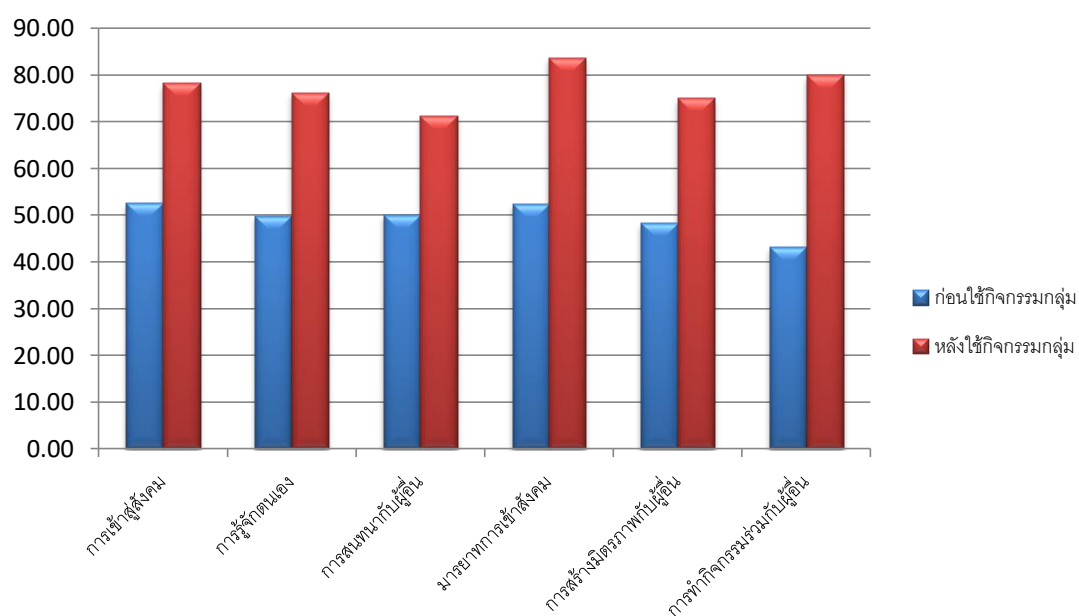
จากตาราง 9 พบว่า ทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาก่อนใช้กิจกรรมกลุ่ม มีคะแนนทักษะทางสังคมสูงสุด 85.35 และต่ำสุดที่ 73.67 มีค่ามัธยฐานเท่ากับ 78.84 และหลังการใช้กิจกรรมกลุ่ม มีคะแนนทักษะทางสังคมสูงสุด 128.66 และต่ำสุดที่ 120.66 มีค่ามัธยฐานเท่ากับ 123.67

ตาราง 10 ค่าการวิเคราะห์ Wilcoxon Sign-Rank test และระดับนัยสำคัญทางสถิติในการทดสอบเปรียบเทียบคะแนนทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมกลุ่ม

ตัวแปร	Pretest- Posttest	n	Mean Rank	Z	Asymp. Sig (2- tailed)
ทักษะทางสังคม	คะแนนลดลง	0	.00	-2.201 ^b	.028
	คะแนนเพิ่มขึ้น	6	3.50		

b. Based on negative ranks.

จากตาราง 10 ผลที่ได้จากการวิเคราะห์โดยสถิติ Wilcoxon Sign-Rank test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 พบว่า ทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อนและหลังใช้กิจกรรมกลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($Z = -2.201$, $p = .028$) โดยกลุ่มตัวอย่างจำนวน 6 คน มีทักษะทางสังคมหลังใช้กิจกรรมกลุ่มสูงกว่าก่อนใช้กิจกรรมกลุ่ม ดังแสดงภาพประกอบ 5 แผนภูมิแสดงผลการทดลอง

ภาพประกอบ 5 แผนภูมิแสดงผลการทดลอง

ตาราง 11 คะแนนเฉลี่ย ของพฤติกรรมขณะเข้าร่วมการใช้กิจกรรมกลุ่มของกลุ่มตัวอย่าง เป็นรายบุคคล

พฤติกรรม	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	คนที่ 6	$\bar{x}$	ระดับ คุณภาพ
การมีมารยาท ให้ความสนใจในการร่วมกิจกรรม	3.4	3	3.8	3.4	3.5	3.8	3.48	ดี
การทำกิจกรรมตามกฎ กติกา คำสั่ง	3.2	3.3	3.3	3.3	3.2	3.4	3.28	ดี
การมีลักษณะผู้ปฏิบัติที่ดี เชื้อพืงครู	3.8	3.9	4	4	4	3.9	3.93	ดี
การร่วมแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์	2.8	3.6	3.7	2.0	2.9	2.6	2.93	ปานกลาง
การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น	3.1	2.4	3.1	2.9	3.1	3.3	2.98	ปานกลาง
การมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น	3.2	3.1	3.4	3.1	3.2	3.1	3.18	ดี
มีความสามัคคีในการร่วมกิจกรรม	3.2	3.1	2.8	3.1	3.2	3.2	3.1	ดี

จากตาราง 11 คะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมขณะเข้าร่วมการใช้กิจกรรมกลุ่ม พบว่านักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้ง 6 คนมีพฤติกรรมเรียงจากมากไปน้อยดังนี้ การมีลักษณะผู้ปฏิบัติที่ดี เชื้อพืงครู มีคะแนนเฉลี่ย 3.93 อยู่ในระดับคุณภาพ ดี การมีมารยาท ให้ความสนใจในการร่วมกิจกรรม มีคะแนนเฉลี่ย 3.48 อยู่ในระดับคุณภาพ ดี การทำกิจกรรมตามกฎ กติกา คำสั่ง มีคะแนนเฉลี่ย 3.28 อยู่ในระดับคุณภาพ ดี การมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น มีคะแนนเฉลี่ย 3.18 อยู่ในระดับคุณภาพ ดี มีความสามัคคีในการร่วมกิจกรรม มีคะแนนเฉลี่ย 3.1 อยู่ในระดับคุณภาพ ดี การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นมีคะแนนเฉลี่ย 2.98 อยู่ในระดับคุณภาพ ปานกลาง การร่วมแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ มีคะแนนเฉลี่ย 2.93 อยู่ในระดับคุณภาพ ปานกลาง

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะทางสังคมก่อนและหลังการใช้กิจกรรมกลุ่มของนักเรียนที่มี

ความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดมุกดาหาร

สมมติฐานในการวิจัย

นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้าร่วมการใช้กิจกรรมกลุ่มมีทักษะทางสังคมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมการใช้กิจกรรมกลุ่ม

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล เพื่อศึกษาองค์ประกอบทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คณาจารย์ทางด้านการศึกษาพิเศษ ที่มีความเชี่ยวชาญด้านนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 3 ท่าน

ระยะที่ 2 การเสริมสร้างทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนเฉพาะความพิการแห่งหนึ่ง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 56 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ผู้ศึกษาได้เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา มีจำนวน 6 คน เป็นชาย 3 คน หญิง 3 คน อายุ 13 – 18 ปี เป็นนักเรียนโรงเรียนเฉพาะความพิการแห่งหนึ่ง เป็นสมาชิกที่เหมาะสมไม่ใหญ่และไม่เล็กเกินไป

เกณฑ์ที่ใช้ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเจาะจง มีหลักเกณฑ์ ดังนี้

1. เป็นนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญากลุ่มเรียนได้ที่มีปัญหาในด้านทักษะทางสังคม ได้รับการประเมินทักษะทางสังคมจากครูประจำชั้น ครูผู้ที่เกี่ยวข้อง และผู้วิจัย มีผล

คะแนนการต่ำกว่า 120 หรือแปลผลต่ำกว่าระดับพอใช้ ตามแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยเลือกผู้ที่มีคะแนนทักษะทางสังคมเรียงจากน้อยที่สุด จำนวน 6 คน

2. ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ เป็นบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และมีระดับเชาว์ปัญญา เท่ากับ 50-70 อยู่ในระดับเล็กน้อย

3. มีความสามารถในการเรียนรู้ สามารถพูดสื่อสารกับบุคคลอื่นได้

4. ได้รับการยินยอมจากผู้ปกครองในการเข้าร่วมการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

ในระยะที่ 1 มีเครื่องมือที่ใช้ คือ

1) แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วย 2 ส่วน ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้ข้อมูล ส่วนที่ 2 องค์ประกอบทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 8 ข้อคำถามและข้อเสนอแนะ โดยได้รับการตรวจสอบ ความถูกต้อง ความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย

ในระยะที่ 2 มีเครื่องมือที่ใช้ คือ

1) แบบประเมินทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อวัดและประเมินผลการใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา อายุ 13-18 ปี เชาว์ปัญญา 50 -70 ที่สามารถเรียนได้ ผู้วิจัยประยุกต์และปรับปรุงจากแบบประเมินทักษะทางสังคมของ(ดาวประกาย แก้วนพรัตน์, 2549) โดยแบบประเมินดังกล่าวครูผู้สอน ครูผู้เกี่ยวข้อง และผู้ศึกษา จำนวน 3 ท่านเป็นผู้สังเกตและประเมินนักเรียน ประเมินผลประกอบด้วย 6 ด้าน 40 ข้อ ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ คะแนน 4 นักเรียนสามารถปฏิบัติได้เองอย่างถูกต้องและเหมาะสมโดยไม่ต้องช่วยเหลือ ระดับคุณภาพ ดีมาก คะแนน 3 นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ถูกต้อง แต่ต้องให้คำแนะนำบ้าง ระดับคุณภาพ ดี คะแนน 2 นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ แต่ต้องให้คำแนะนำช่วยเหลือค่อนข้างมาก ระดับคุณภาพ พอใช้ คะแนน 1 นักเรียนให้ความร่วมมือ แต่ปฏิบัติไม่ถูกต้อง ระดับคุณภาพ ปรับปรุง คะแนน 0 นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการฝึกและปฏิบัติไม่ได้ ระดับคุณภาพ ควรพัฒนาอย่างเร่งด่วน มีเกณฑ์คะแนนสรุปผลการประเมินผล ดังนี้ 0 – 40 แปลผล ควรปรับปรุง 41- 80 แปลผล ปรับปรุง 81 – 120 แปลผล พอใช้ 121 - 160 แปลผล ดี โดยได้รับการประเมิน

ดัชนีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์รายข้อของรูปแบบแบบประเมินทักษะทางสังคมจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน มีค่าตั้งแต่ 0.67 ถึง 1 ตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

2) แบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบวัดมาตราส่วนประเมินค่า มี 4 ระดับ คือ ดีมาก ดี พอใช้ และปรับปรุง เป็นแบบบันทึกพฤติกรรมการร่วมกิจกรรมกลุ่ม ทั้งหมด 7 ข้อ ได้แก่ (1) การมีมารยาท ให้ความสนใจในการร่วมกิจกรรม (2) การทำกิจกรรมตามกฎ กติกา คำสั่ง (3) การมีลักษณะผู้ปฏิบัติที่ดี เชื่อฟังครู (4) การร่วมแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ (5) การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น (6) การมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น (7) มีความสามัคคีในการร่วมกิจกรรม โดยได้รับการประเมินความสอดคล้องของรูปแบบแบบประเมินทักษะทางสังคมจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

3) โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม

การเสริมสร้างทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมกลุ่มประกอบจำนวน 10 ครั้ง

การเสริมสร้างทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม ได้รับการตรวจสอบประเมินความสอดคล้องของรูปแบบ สื่อ และกิจกรรมที่ใช้ รวมทั้งประเมินความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญตามวัตถุประสงค์ ซึ่งมีค่า IOC อยู่ระหว่าง .67 – 1.00 หลังจากปรับปรุงแล้ว

การดำเนินการวิจัย

1.ขั้นก่อนการทดลอง

1.1) ผู้วิจัยได้ดำเนินการขอ และได้รับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เลขที่ SWUEC-G-028/2562E และได้ทำการเก็บข้อมูลองค์ประกอบทักษะทางสังคมโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ จำนวน 3 ท่าน

1.2) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ไปวิเคราะห์เพื่อกำหนดนิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ และองค์ประกอบของทักษะทางสังคมที่ควรเสริมสร้างให้แก่ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และสร้างแบบประเมินทักษะทางสังคม จากนั้นนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง มีค่าเท่ากับ .67 ถึง 1 และสร้างแผนการสอนการใช้กิจกรรมกลุ่ม

2.2) ขั้นก่อนการทดลองการใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม โดยใช้แบบประเมินทักษะทางสังคมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แล้วนำคะแนนที่ได้ให้เป็นคะแนนก่อนการทดลอง และสังเกตนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย ประเมินโดยครูจำนวน 3 คน คือ ครูประจำชั้น 1 คน ครูผู้เกี่ยวข้อง และผู้ศึกษา

2. ขั้นการทดลอง

2.1) ได้ดำเนินการดังนี้ นำโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมไปฝึกนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 6 คน โดยใช้เวลาในการทำกิจกรรม สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที รวม 10 ครั้ง ในคาบวันจันทร์และวันอังคาร เวลา 09.00 – 09.50 น. เป็นระยะเวลา 5 สัปดาห์

2.2) สังเกตพฤติกรรมนักเรียนตลอดการทดลอง แล้วบันทึกในแบบสังเกตพฤติกรรม การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

3. ขั้นหลังการทดลอง

3.1) หลังการทดลอง ประเมินผลทักษะทางสังคมของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบประเมินทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอีกครั้ง ประเมินโดยครูจำนวน 3 คน คือ ครูประจำชั้น 1 คน ครูผู้เกี่ยวข้อง 1 คน และผู้ศึกษา แล้วนำคะแนนที่ได้ให้เป็นหลังการทดลอง

3.2) นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบทั้งสอง ของกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้โดยใช้สถิติพื้นฐาน การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และเปรียบเทียบคะแนนความรับผิดชอบต่อสังคมก่อนและหลังการใช้กิจกรรมกลุ่มของกลุ่มทดลอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าสถิติ Wilcoxon Sign-Rank test

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. จากการศึกษาองค์ประกอบของทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ทักษะทางสังคมประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้ 1) การเข้าสู่สังคม 2) การรู้จักตนเอง

3) การสนทนากับผู้อื่น 4) มารยาทการเข้าสังคม 5) การสร้างมิตรภาพกับผู้อื่น 6) การทำกิจกรรมหรือทำงานร่วมกับผู้อื่น

2. นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ได้รับการฝึกโดยใช้กิจกรรมกลุ่มมีทักษะทางสังคมก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลจากการศึกษาองค์ประกอบของทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา อายุ 13 – 18 ปี พบว่า ทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ซึ่งเป็นความสามารถของนักเรียนในการกระทำสิ่งต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมถูกต้องตามบรรทัดฐานของสังคมนั้นประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้ 1) การเข้าสู่สังคม 2) การรู้จักตนเอง 3) การสนทนากับผู้อื่น 4) มารยาทการเข้าสังคม 5) การสร้างมิตรภาพกับผู้อื่น 6) การทำกิจกรรมหรือทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดาวประกาย แก้วนพรัตน์ (2549) ที่ได้พัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาประกอบด้วย 7 ประเด็น ได้แก่ 1) ทักษะการเข้าสู่สังคม 2) การรู้จักตนเอง 3) การสนทนากับผู้อื่น 4) มารยาทการเข้าสังคม 5) การเข้าสมาคมและการรู้สร้างมิตรภาพกับผู้อื่น 6) ทักษะในการทำกิจกรรมหรือทำงานร่วมกับผู้อื่น 7) คุณธรรมจริยธรรม ทักษะเหล่านี้จำเป็นอย่างมากสำหรับเด็กที่จะทำงานร่วมกับบุคคลอื่นทั้งในโรงเรียนหรือที่บ้านเมื่อเด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ไปสู่การใช้ชีวิตในสังคมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จากข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ได้พิจารณาตัดประเด็นคุณธรรม จริยธรรม ออกจากสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกษร ใหม่ดี (2562) ได้พัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยใช้องค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการปฏิบัติตนในสังคม ด้านการปฏิบัติตามกติกาของสังคม และด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

2. การเสริมสร้างทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา พบว่านักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ได้รับการฝึกโดยใช้กิจกรรมกลุ่มมีทักษะทางสังคมก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเนื่องด้วยโปรแกรมใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีเทคนิคต่างๆ เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่ได้จัดทำขึ้นอย่างเหมาะสม มีส่วนสำคัญที่จะช่วยพัฒนาเสริมสร้างทักษะทางสังคมของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สมนึก เหลืองอ่อน (2549) ได้ศึกษาความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพ

ระหว่างบุคคลของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญากลุ่มเรียนได้ ในระดับช่วงชั้นที่ 3 ก่อน และหลังใช้กิจกรรมกลุ่ม ซึ่งกลุ่มเป้าหมายที่ใช้เป็นนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญากลุ่มเรียนได้ จำนวน 6 คน โดยใช้แผนการสอนการใช้กิจกรรมกลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา นักเรียนมีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลสูงขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยรวมร้อยละ 89.60 ระดับดีมาก และสอดคล้องกับ ชลิดา ชนวนานนท์ (2552) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่าหลังการทดลอง นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีคะแนนทักษะทางสังคมสูงกว่าก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และหลังการทดลอง นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีคะแนนทักษะทางสังคมสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 นอกจากนี้ ลักษณะบุคลิกภาพของครูก็มีส่วนสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาครูผู้สอนถือว่าเป็นตัวแบบที่สำคัญที่นักเรียนใกล้ชิด พฤติกรรมต่างๆที่ครูแสดงออกย่อมมีผลต่อพฤติกรรมของนักเรียนในขณะที่ทำกิจกรรมด้วย ดังนั้นในการจัดกิจกรรมกลุ่มผู้จัดกิจกรรมกลุ่มต้องระมัดระวังคำพูด และท่าทางที่ไม่เหมาะสมเพื่อไม่ให้เป็นแบบอย่างที่ไม่ดีในการทำกิจกรรมกลุ่ม งานวิจัยเล่มนี้จึงได้ออกแบบโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมที่มีความหลากหลายและเหมาะสมกับพัฒนาการของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยพิจารณาได้จากการออกแบบกิจกรรมเพิ่มเสริมสร้างแต่ละด้านของทักษะทางสังคม โดยมีเทคนิคกิจกรรมกลุ่มดังนี้

2.1) กิจกรรมดอกไม้ประจำตัวฉัน ทำให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจเพื่อนสมาชิกในกลุ่มมากขึ้นและกล้าที่จะเปิดเผยตนเองเข้าสู่กลุ่มเพื่อนได้และตระหนักถึงความสำคัญในการพูดสื่อสารกับผู้อื่นมากขึ้น เสริมสร้างในด้านการเข้าสู่สังคมและการรู้จักตนเอง เพราะจากการสังเกตพฤติกรรมขณะทำกิจกรรมนักเรียนมีความกระตือรือร้นและสนุกสนานกับการทำกิจกรรมกลุ่ม มีการจดจำชื่อเพื่อนได้ครบทุกคน โดยมีผู้นำกลุ่มใช้เทคนิคตัวแบบทำเป็นตัวอย่างให้แก่ผู้เข้าร่วมกลุ่มซึ่งสามารถวัดทักษะทางสังคมได้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น สอดคล้องกับการสอนทักษะทางสังคมตามที่ กุลยา ก่อสุวรรณ (2553) ได้เสนอไว้คือ การทำเป็นแบบอย่าง การสอนโดยทำเป็นแบบอย่างนั้นสามารถใช้สอนได้หลายทักษะ ใช้ง่ายและได้ผล เด็กจะสังเกตและเลียนแบบพฤติกรรมที่เหมาะสมจากสิ่งที่ผู้อื่นกระทำได้ การสังเกตผู้อื่นทำพฤติกรรมที่เหมาะสมแล้วได้รับการเสริมแรงจะทำให้เด็กเลียนแบบในการทำพฤติกรรมนั้นมากขึ้น ซึ่งเป็นการเริ่มต้นการทำกิจกรรมกลุ่มนักเรียนมีความกล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น

2.2) กิจกรรมฉันคือใคร ซึ่งผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา รู้จักการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ได้รู้จักตนเอง ยอมรับความแตกต่างของตนเองกับเพื่อน ร่วมกลุ่มโดยใช้เทคนิคเกม ที่เป็นเทคนิคของกิจกรรมกลุ่มสอดแทรกเสียงเพลง นักเรียนเริ่มมีความสนุกสนานอยากทำความรู้จักกับเพื่อน และมีความกระตือรือร้นอยากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมากขึ้น สังเกตได้จากความตรงต่อเวลา และความสนใจถามวัน เวลา ที่นัดหมาย ซึ่งสอดคล้องกับ ดาวประกาย แก้วนพรัตน์ (2549, หน้า 74) ได้ศึกษาการใช้กิจกรรมนันทนาการเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ผลการศึกษาพบว่า หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ นักเรียนมีพัฒนาการด้านทักษะทางสังคมสูงขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยรวมร้อยละ 92.29 ระดับดีมาก และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของกัลยาณี อินทะสิน (2550) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกในระดับปฐมวัย จากการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหว ประกอบการเล่นเกมที่การวิจัยดังกล่าวได้ผลตรงกัน คือ เด็กออทิสติกระดับปฐมวัยมีทักษะทางด้านสังคมที่ดีขึ้นภายหลังได้รับการจัดกิจกรรม เพราะกิจกรรมต่างๆ เป็นสื่อกลางที่ดีในการสร้างให้เด็กรู้จักการใช้ทักษะทางสังคมได้เต็มตามศักยภาพของบุคคล

2.3) กิจกรรมเปิดหัวใจให้ยอมรับ ผู้วิจัยจัดกิจกรรมกลุ่มโดยเป็นการใช้เทคนิคสถานการณ์จำลอง เพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้ถึงผลของการให้การยอมรับฟังผู้อื่นมีสถานการณ์จำลอง 2 สถานการณ์ ให้นักเรียนได้ร่วมอภิปรายกลุ่ม ผู้จัดกิจกรรมมีหน้าที่ใช้คำถามเพื่อกระตุ้น ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นร่วมกัน นักเรียนได้ฝึกการรู้จักการเป็นผู้ฟัง และผู้พูดที่ดีซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เมื่อนักเรียนสามารถทำกิจกรรมได้ดีผู้จัดกิจกรรมต้องมีการชมเชย หรือให้รางวัลแก่นักเรียนสำหรับเด็กที่ตั้งใจเรียนทุกครั้งทีนักเรียนทำกิจกรรมสำเร็จ ซึ่งตรงกับทฤษฎีการให้แรงเสริมของสกินเนอร์ (กุลยา ก่อสุวรรณ, 2553) การเสริมแรงทางบวกเป็นการให้รางวัลหรือคำชมเชยเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ การเสริมแรงทางบวกนี้สามารถใช้สอนพฤติกรรมที่หลากหลาย ตั้งแต่การช่วยเหลือตนเองไปจนถึงทักษะระดับสูง เช่น ทักษะทางสังคม ซึ่งเป็นวิธีการที่ได้ผลนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

2.4) กิจกรรม สัตว์ของฉัน แต่ป่าของเรา เป็นการจัดกิจกรรมโดยใช้เทคนิคการอภิปรายกลุ่ม ให้นักเรียนได้นำเสนอความคิดเห็นต่อสถานการณ์ต่างๆ มีการพูดคุยเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่เหมาะสมสอดคล้องกับ Orit (2016) ได้ศึกษาการสร้างแบบจำลองวิดีโอและการสนทนากลุ่มเพื่อเพิ่มทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเล็กน้อย พบว่านักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้าร่วมการใช้การสนทนากลุ่มและการจำลอง

สถานการณ์มีทักษะทางสังคม ด้านการปฏิบัติทางภาษาและกฎทางสังคมภายในโรงเรียนเพิ่มขึ้น และในกิจกรรมผู้วิจัยให้นักเรียนได้ฝึกสนทนากับผู้อื่นก่อนการสนทนาจริง การรู้จักและยอมรับบุคคลอื่น เป็นการเรียนรู้ธรรมชาติของคน ความแตกต่างระหว่างบุคคลความต้องการของบุคคล สภาพสิ่งแวดล้อมทำให้เกิดประโยชน์ในการนำไปใช้ติดต่อสัมพันธ์ เสริมสร้างการมีทักษะทางสังคมที่ดี สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วุฒิชัย ใจนะภา (2556) ศึกษาการเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของนักเรียนออทิสติกระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ก่อนและหลังการฝึกโดยใช้บัตรพลัง ร่วมกับสถานการณ์จำลอง ผลปรากฏว่า ทักษะทางสังคมของนักเรียนออทิสติก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หลังการสอนโดยใช้บัตรพลัง ร่วมกับสถานการณ์จำลองสูงขึ้น

2.5) กิจกรรมสนทนาภาษาไพเราะ ผู้วิจัยจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนมีทักษะการสื่อสารดีขึ้น มีหลายทักษะแต่ที่จำเป็นเบื้องต้นสำหรับผู้เรียนต้องการพัฒนาทักษะทางสังคม ได้แก่ การพัฒนาทักษะการฟังและการพูด ทักษะการสังเกตและการตีความภาษาท่าทาง เพื่อให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาฝึกทักษะการแสดงออกทั้งภาษาพูดว่า “สวัสดี” และภาษาท่าทางที่เหมาะสม ฝึกการรอคอยไม่แย่งคิว การพูดขออนุญาตเพื่อออกจากห้องหรือเข้าห้อง มีการเริ่มต้นบทสนทนาอย่างเหมาะสม เมื่อผู้เรียนได้รับการฝึกบ่อยๆจะทำให้เกิดความเข้าใจในภาษาท่าทาง การติดต่อสื่อสาร โดยใช้บทบาทสมมติ เพื่อให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้จากบทสนทนาที่ตนเองคิด และจากบทบาทที่ตนเองได้รับ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสมาคมนักจิตวิทยาโรงเรียนแห่งชาติ National Association of School Psychologists (2002) ที่ว่า การฝึกทักษะทางสังคม ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกปฏิบัติทักษะในสถานการณ์ที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมให้เด็กนำทักษะไปใช้ในสถานการณ์จริงได้

2.6) กิจกรรมการกล่าวคำทักทายอย่างสุภาพ โดยใช้เทคนิคสถานการณ์จำลอง ที่สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้พบกับสภาพปัญหา และสามารถคิดโดยใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาซึ่งอาจเกิดขึ้นในอนาคต การให้ผู้เรียนได้ฝึกการกล่าวทักทายการสื่อสารโดยสร้างบรรยากาศที่คล้ายคลึงกับความจริง ผู้เรียนจะมีประสบการณ์โดยรับรู้ เข้าใจ มีเหตุผล และสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ผู้วิจัยจัดกิจกรรมที่ใช้บทบาทสมมติสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริธัญ ชัยธรรณาวุฒน์, สุธาวลัย หาญจรสุข, และ ชนิตา มิตรานันท์ (2562) ทำการพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับนักเรียนออทิสติกในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการสอนด้วยกลุ่มเพื่อนร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติ ผลปรากฏว่าทักษะทางสังคมของนักเรียนออทิสติกทั้ง 2 คน หลังได้รับการสอนด้วยกลุ่มเพื่อนร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติสูงขึ้นกว่าก่อนได้รับการสอนด้วยกลุ่มเพื่อนร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติ แสดงให้เห็นว่าบทบาทสมมติสามารถเสริมสร้างทักษะทางสังคม ของนักเรียนออทิสติกที่

ความการเรียนรู้คล้ายคลึงและมีปัญหาด้านทักษะทางสังคมเช่นเดียวกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชร หนูมงกุฎ (2557) ศึกษาเพื่อเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของนักเรียนออทิสติกก่อนและหลังการฝึกใช้ชุดภาพร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติ พบว่าหลังการทดลองนักเรียนออทิสติกมีทักษะทางสังคมสูงกว่าก่อนการใช้ชุดภาพร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติด้วย

2.7) กิจกรรมขอบคุณจากใจ ขอโทษเสียใจ เพื่อให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา การรู้จักขอโทษผู้อื่นทันทีที่ทำความผิด และเข้าใจ รับรู้ อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น ผ่านเทคนิคเกมกระจกเงา เทคนิคการแสดงบทบาทสมมติ เทคนิคสถานการณ์จำลอง และการได้ดูนิทานภาพเคลื่อนไหวเรื่องการขอโทษ การขอบคุณ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Yookyong (2003) ซึ่งศึกษาการเรียนรู้แบบเด็กเป็นศูนย์กลาง สามารถทำให้เกิดพฤติกรรมทางสังคมที่คงอยู่โดยใช้กิจกรรมการเล่น การแสดงบทบาทสมมติ มาจัดกิจกรรมให้กับเด็ก พบว่ามีพฤติกรรมห่วงใยผู้อื่น เห็นอกเห็นใจกัน และเกิดพฤติกรรมช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นอกจากนี้งานวิจัยของ จิราภรณ์ แจ่มใส และ สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ (2559) ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือประกอบการเล่นบทบาทสมมติ ในการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย พบว่า ส่งผลต่อพัฒนาการทักษะทางสังคมร้อยละ 98 และผลการศึกษาเปลี่ยนแปลง พบว่ามีคะแนนทักษะทางสังคมโดยรวมและรายด้านของเด็กปฐมวัยมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 แสดงว่าการจัดกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือประกอบการเล่นบทบาทสมมติสามารถพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยเพิ่มขึ้นได้อย่างชัดเจน แสดงให้เห็นว่าการใช้นิทานหรือเรื่องเล่าทางสังคมสามารถเสริมสร้างทักษะทางสังคมได้ดี

2.8) กิจกรรม ใจเขา ใจเรา เป็นการฝึกให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเกิดการเรียนรู้อารมณ์ของตนเองและผู้อื่น เป็นจิตสำนึกทางอารมณ์ของตนเอง เพื่อที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ที่สามารถรับรู้อารมณ์ของตนเองได้ย่อมเรียนรู้ที่จะเข้าใจความรู้สึกของตนเองซึ่งเป็นพื้นฐานสำหรับความสำเร็จในการติดต่อกับผู้อื่น โดยใช้เทคนิคสถานการณ์จำลอง และการอภิปรายกลุ่ม สอดคล้องกับแนวคิดสอดคล้องกับแนวคิดของ Seray (2016) ได้ศึกษาการใช้การสร้างแบบจำลองวิดีโอและโซเชียลร่วมกันเรื่องราวในการสอนทักษะทางสังคมสำหรับบุคคลที่มีความพิการทางสติปัญญา ผลปรากฏว่า การใช้แบบจำลองวิดีโอและโซเชียลร่วมกันเรื่องราวในการสอนทักษะทางสังคมสำหรับบุคคลที่มีความพิการทางสติปัญญา แสดงผลลัพธ์ที่ผู้เข้าร่วมทุกคนได้รับทักษะทางสังคมตามเป้าหมายด้วยความแม่นยำ 100% ใน

บางกิจกรรมผู้วิจัยใช้วิธีการสอนทักษะทางสังคมผ่านสถานการณ์โดยครูมีบทบาทเป็นที่ปรึกษาในการให้คำแนะนำและคอยให้ความช่วยเหลือตระหนักถึงทักษะทางสังคมต่างๆ

2.9) กิจกรรม คุณคือหัวหน้า : ฉันทคือสมาชิก ผู้วิจัยจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสร้างความสัมพันธ์ทางบวกให้เกิดขึ้นระหว่างการทำงาน มีการทำงานร่วมกันของสมาชิกที่มากกว่า 1 คน โดยที่สมาชิกทุกคนนั้นจะต้องมีเป้าหมายเดียวกันจะทำอะไร แล้วทุกคนต้องยอมรับร่วมกัน มีการวางแผนร่วมกัน รับทราบบทบาทของตนเอง นำไปสู่การประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และทำให้เกิดทักษะทางสังคมที่ดีแก่ผู้เรียน โดยใช้สถานการณ์จำลอง เรื่อง “คุณคือหัวหน้า:ฉันทคือสมาชิก” สอดคล้องกับ สุขสม สิวะอมรรัตน์ (2552) ศึกษาผลการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อความสามารถในการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดเลียบราษฎร์บำรุง เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการทำงานกลุ่มมากขึ้นหลังจากได้รับการใช้สถานการณ์จำลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ Jessica และ Angus (2017) ได้ศึกษาประสบการณ์การรวมกลุ่มทางสังคมของคนพิการทางสติปัญญา โดยศึกษาใน 4 ประเด็นคือ ผลกระทบของความเป็นอิสระทางร่างกายและสังคม จำนวนปฏิสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมทางสังคม ผลกระทบของวัฒนธรรมและทัศนคติและผลของการรวมตัวทางสังคม พบว่า คนพิการทางสติปัญญาได้มีส่วนร่วมทางสังคมและการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทำให้มีการทำงานและทัศนคติที่ดีต่อชุมชนมากขึ้น

2.10) กิจกรรมกีฬาเป็นยาวิเศษและปัจฉิมนิเทศ เป็นการประยุกต์ใช้เทคนิคเกมการเล่นพื้นบ้าน เพื่อพัฒนาการทำงานกิจกรรมหรือทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ภานุวัฒน์ ศรีแสง (2558) ที่ศึกษาการเปรียบเทียบผลของการใช้โปรแกรมการเล่นพื้นบ้านกับโปรแกรมการสอนปกติที่มีต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ซึ่งผลปรากฏว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ทักษะทางสังคมหลังการใช้โปรแกรมการเล่นพื้นบ้านสูงกว่าก่อนการใช้โปรแกรมการสอนปกติที่มีต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมหลังการใช้โปรแกรมการเล่นพื้นบ้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสรุป ครูผู้สอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้หรือผู้ที่เกี่ยวข้องควรใช้กิจกรรมการเล่นพื้นบ้าน สำหรับพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็ก สอดคล้องกับความคิดเห็นของ วิเชียร เกษประทุม (2547, หน้า 11) คือ เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ได้ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ได้แก่ การเล่นเกมข้างขึ้นข้างแรม ผีตอกตะปู และทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้แก่ การเล่นเกมขี่ม้าส่งเมือง งูกินหาง นอกจากนี้ บุญเรือน ศรีดวงแก้ว (2558) ได้ศึกษาผลของการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมการเล่นของเด็กไทยที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็ก

ปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมการเล่นของเด็กไทยมีพฤติกรรมทางสังคมในระดับ ดี พฤติกรรมทางสังคมหลังได้รับการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนได้รับการจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งนอกจากดังที่กล่าวข้างต้นแล้วเด็กพิการยังได้เรียนรู้การต่อแถว การไม่แซงคิวผู้อื่น ปฏิบัติตามกติกาของการเล่น และยอมรับผลของการตัดสินใจได้อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) การใช้กิจกรรมกลุ่มนี้ สามารถนำไปใช้ได้กับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีปัญหาทักษะทางสังคมในศูนย์การศึกษาพิเศษและโรงเรียนเฉพาะทางอื่นๆได้ โดยผู้จัดกิจกรรมกลุ่มควรศึกษาลักษณะเฉพาะของนักเรียนแต่ละคน และลักษณะการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีความแตกต่างกัน เพื่อปรับลดหรือเพิ่มกิจกรรมในบางส่วนของกิจกรรมกลุ่มนี้

2) การที่จะนำแผนกิจกรรมกลุ่มนี้ไปใช้ควรศึกษา บริบท รายละเอียด ขั้นตอนต่างๆ ก่อนการนำไปใช้ รวมทั้งมีการใช้สื่อ วิธีการเรียนการสอนที่หลากหลาย เช่น บทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง การอภิปรายกลุ่ม เกม และสื่อเรื่องราวทางสังคม และเนื่องจากข้อจำกัดทางด้านพัฒนาการของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา คือ ลืมง่าย จำยาก เพราะฉะนั้นต้องใช้เทคนิคการสอนซ้ำๆ เทคนิคการเสริมแรงอย่างสม่ำเสมอ ร่วมด้วย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1) ควรศึกษานักเรียนที่มีความบกพร่องประเภทอื่นๆที่มีปัญหาทักษะทางสังคม เช่น บุคคลออทิสติก บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เนื่องจากเป็นเด็กพิเศษที่มีข้อจำกัดด้านทักษะทางสังคมเช่นเดียวกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

2) ควรศึกษาเทคนิคการใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อนำไปใช้เสริมสร้างด้านอื่นของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เช่น ด้านการเลือกอาชีพ ด้านการเผชิญอุปสรรคในการทำงาน เป็นต้น

บรรณานุกรม

- APA. (2013). *Diagnostic and statistical manual of manual of mental disorders* (5th). Washington,DC: APA.
- Bandura, A. (1986). *Social Foundations of Thought and Action*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Barbara, D., และ Ray, F. (2001). Role of Music Therapy in Social Skills Development in Children with Moderate Intellectual Disability. *Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities*, 13,12.
- Buttun, L. (1974). *Development Group Work with Adolescents*. London: University of London Press.
- Carline, D., Silbert, J., และ Kameenui, E. J. (1990). *Direct instruction reading* (2nd). Columbus, OH: Merrill Publishing.
- Carter, J., และ Sugai, G. (1989). Social skills curriculum analysis *Teaching Exceptional Children* (20, 68-71).
- Curtis, D. (2003). 10 tips for creating a caring school.
http://glef.org/php/article.php?id=Art_1025
- Hollinger, J. D. (1987). Social skills for behaviorally disorder children as preparation for mainstreaming. *Remedial and Special Education*, 8(1), 17-27.
- Hughes, C., Copeland, S. R., Wehmeyer, M. L., Agran, M., Cai, X., และ Hwang, B. (2002). Increasing social integration between general education high school students and their peers with mental retardation. *Journal of Developmental and Physical Disabilities*, 14, 387-402.
- Jessica, M., และ Angus, B. (2017). The experience of social inclusion for people with intellectual disability within community recreational programs: A systematic review.
<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.3109/13668250.2017.1283684>
- Justin, B. L., Wesley, H. D., และ Misty, L. O. (2010). The effectiveness of a group teaching interaction procedure for teaching social skills to young children with a pervasive developmental disorder. *Research in Autism Spectrum Disorder*, 4(2), 186-198.

- Luckasson, R., Coulter, D. L., Polloway, E. A., Reiss, S., Schalock, R. L., Snell, M. E., และ Stark, J. A. (1992). *Mental retardation: Definition, Classification, and systems of support* (10th). Washington, DC: AAMR.
- Martin, K., Douglas, F., และ Maxwell, K. O. (2020). Assessment of Strategies Teachers Use to Enhance Social Interaction Skills of Autistic Pupils in Special Schools for The Intellectually Disabled. *European Journal of Special Education Research*, 6(2), 147-162.
- Mastropieri, M. A., และ Scruggs, T. E. (2004). *The inclusive classroom: Strategies for effective instruction* (2nd ed.). Columbus, OH: Merrill Prentice Hall.
- McIntyre, T. (2003). Teaching social skills to kid who don't yet have them.
<http://www.idonline.org/article/14545>
- National Association of School Psychologists. (2002). Defining Types of Social Skills.
http://www.nasponline.org/resources/factsheets/socialskills_fs.aspx
- Ohlsen, M. M. (1970). *Group counseling*. New York: McGraw-Hill.
- Orit, E. (2016). The Effect of Educational Software, Video Modelling and Group Discussion on Social-Skill Acquisition Among Students with Mild Intellectual Disabilities. *Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities*, 30(4), 757-773.
- Patterson, C. H. (1973). *Theories of Counseling and Psychology*. New York: Harper and Row.
- Schalock, R. L., Borthwick-Duffy, S. A., Bradley, V. J., Buntinx, W. H. E., Coulter, D. L., Craig, E. M., และ Yeager, M. H. (2010). *Intellectual disability: Definition, classification, and systems of supports* (11th). Washington, DC: AAIDD.
- Seray, O. G. (2016). The Combined Use of Video Modeling and Social Stories in Teaching Social Skills for Individuals with Intellectual Disability. *Educational Sciences: Theory&Practice*, 16(1), 83-107.
- Shakila, D., และ Juan, B. (2020). The Effect of an Augmented Input Intervention on Subtraction Word-Problem Solving for Children with Intellectual Disabilities: A Preliminary Study. *International Journal of Disability, Development and Education*, 68(2).

Swanson, H. C., และ Watson, B. L. (1989). Educational and psychological assessment of exceptional children (2nd ed.). Columbus, OH: Merrill Publishing Company.

Westwood, P. (1997). *Commonsense Methods for Children with Special Needs* (3rd). London: Routledge.

Yookyong, K. (2003). *The Effect of Extensive Learning Centers on Preschool's Behaviors in a Korean-American Preschool Setting*. Biola University, California.

กรมวิชาการ. (2542). กระบวนการเรียนรู้และยุทธศาสตร์การเรียนรู้. กรุงเทพฯ: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ ของคนพิการทางการศึกษา พ.ศ.2552. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

กัลยาณี อินตะสิน. (2550). การศึกษาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกในระดับปฐมวัย จากการจัด กิจกรรมเคลื่อนไหวประกอบการเล่นเกมส์. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ. (ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ)).

http://www.mrcud2.com/news_file/p48478532234.pdf

กาญจนา ไชยพันธ์. (2549). กระบวนการกลุ่ม. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

กุลยา ก่อสุวรรณ. (2553). การสอนเด็กที่มีความบกพร่องระดับเล็กน้อย. กรุงเทพฯ: สหมิตรพรินต์ติ้ง แอนด์พับลิชชิง.

กุลยา ก่อสุวรรณ, และ ยุวดี วิริยางกูร. (2560). การสอนและการช่วยเหลือบุคคลที่มีความบกพร่อง ทางสติปัญญา (ป. 1). เชียงใหม่: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เกษร ใหม่ดี. (2562). ผลการใช้กิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความ บกพร่องทางสติปัญญาศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดการจนวนบุรี. การประชุมเสนอ ผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 9, 575-586.

คมเพชร ชัตรศุภกุล. (2546). กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน (พ. 5). กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.

จิราภรณ์ แจ่มใส, และ สิริมา ภิญญอนันตพงษ์. (2559). ผลการใช้กิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือ ประกอบการเล่นในการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

ฉัตรลัดดา ภูวลีทิถาวร. (2554). ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการคิดเชิงบวกของเด็กวัยเรียน. บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ. (สารนิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการแนะ แนว)).

- ชลิดา ชวนานนท์. (2552). ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา. (วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา)).
- ชูชัย สมितिไกร. (2528). กิจกรรมกลุ่มสำหรับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ดาวประกาย แก้วนพรัตน์. (2549). การใช้กิจกรรมนันทนาการเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา. (ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาพิเศษ)). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ทองเรียน อมรัชกุล. (2533). แนวคิดใหม่ในการสอนสังคมศึกษา. เชียงใหม่: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ทิตินา เขมมณี. (2545). กลุ่มสัมพันธ์เพื่อการทำงานและการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: นิชนแอตเวอร์ไทซิงกรุ๊ป.
- ธีรากร มณีรัตน์, และ อัญชลี สารรัตน์. (2554). การพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนออทิสติกในโรงเรียนเรียนร่วมระดับประถมศึกษา โดยใช้เรื่องราวทางสังคม *The 12th Graduate Research Conference* (1280-1288). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บุญเรือน ศรีดวงแก้ว. (2558). ผลการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมการเล่นของเด็กไทยที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, นครสวรรค์.
- ประนอม เดชชัย. (2531). แนวคิดใหม่ในการสอนสังคมศึกษา. เชียงใหม่: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2542). การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (จ. พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: แวนแก้ว.
- พรพนพร ศรีสังข์, และ อัญชลี สารรัตน์. (2555). การพัฒนาทักษะภาษาของนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาระดับเล็กน้อยโดยใช้วิธีการสอนภาษาแบบองค์รวม. *Journal of Education Khon Kean University*, 36(2), 78-85.
- พล แสงสว่าง. (2545). กระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนา. สงขลา: ฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษา สำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- ภคพร สารรักษ์. (2556). การพัฒนาบทเรียนมัลติมีเดียออนไลน์ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่อง หลักการทำงานเบื้องต้นของคอมพิวเตอร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

- โรงเรียนวัดศรีสุदारาม. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ. (ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.(เทคโนโลยีการศึกษา)).
- ภานุวัฒน์ ศรีแสง. (2558). การเปรียบเทียบผลของการใช้โปรแกรมการละเล่นพื้นบ้านกับโปรแกรม การสอนปกติที่มีต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาใน ระดับเรียนได้. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม. (ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว)).
- มัทนา บุญสิงห์. (2554). บทบาทครอบครัวต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กสมาธิสั้น : ศึกษา เฉพาะกรณี สมาชิกชมรมผู้ปกครองบุคคลสมาธิสั้นแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดมุกดาหาร. (2561). หลักสูตรสถานศึกษาสำหรับที่มีความบกพร่องทาง สติปัญญา โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดมุกดาหาร ฉบับปรับปรุงพุทธศักราช 2561. มุกดาหาร: โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดมุกดาหาร.
- วรรณณา บุญลาโก. (2556). การศึกษาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มี ภาวะออทิสซึมจากการสอนโดยใช้วีดิทัศน์แสดงต้นแบบพฤติกรรม (Video Modeling) ร่วมกับสถานการณ์จำลอง. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ. (ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาพิเศษ)).
- วัชร หนูมงกุฎ. (2557). ผลของการใช้ชุดภาพร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติเพื่อเพิ่มทักษะทาง สังคมของนักเรียนออทิสติก. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัย ศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- วารี ธีระจิตร. (2545). การศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ (พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิเชียร เกษประทุม. (2547). 100 การละเล่นของเด็กไทย. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- วุฒิชัย ใจนะภา. (2556). การฝึกทักษะทางสังคมของนักเรียนออทิสติกโดยใช้บัตรพลังร่วมกับ สถานการณ์จำลอง. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ. (วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษาพิเศษ)).
- ศิริพันธ์ ชัยธรรนาวัฒน์, สุธาวัลย์ หาญขจรสุข, และ ชนิดา มิตรานันท์. (2562, กรกฎาคม-ธันวาคม). การพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนออทิสติก ระดับชั้นประถมศึกษา โดยการสอนด้วย กลุ่มเพื่อนร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติ. วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ, 8(2), 2. สดใส คู่มทรัพย์อนันต์, ปารวธนา รัตนถาวร, ศิโรรัตน์ นาคทองแก้ว, และ ลมฝน จำปาทอง.

(2555). ผลการทำกลุ่มบำบัดแนวเวทเทียรียในผู้ดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางพัฒนาการ และสติปัญญา. กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.

<http://rajanukul.go.th/main/admin/images/downloadlist/D0000105.pdf>

สมนึก เหลืองอ่อน. (2549). การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพ ระหว่างบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ช่วงชั้นที่3. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่. (ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาพิเศษ)).

สมพร คำมูล. (2554). ความสามารถในการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายของเด็กที่มีความ บกพร่องทางสติปัญญาโดยใช้ชุดกิจกรรมการแต่งกาย. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ. (ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย)).

สำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2558). แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้สำหรับ นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษา(ฉบับทดลอง). กรุงเทพฯ: สำนักงาน พุทธศาสนาแห่งชาติ.

สิรินทร์ ศรีประสิทธิ์. (2545). ทักษะทางสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการล่อลวงทางเพศ ของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จังหวัดสมุทรสาคร. บัณฑิตวิทยาลัย ศิลปากร, กรุงเทพฯ. (ปริญญานิพนธ์ ศศ.ม.(จิตวิทยาและการแนะแนว)).

http://www.thapra.lib.su.ac.th/thesis/showthesis_th.asp?id=0000003498

สุขมาล เกษมสุข. (2535). การสอนทักษะทางสังคมในชั้นประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: ภาควิชา หลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

สุขสม สิวะอมรรัตน์. (2552). ผลของการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อความสามารถในการทำงาน กลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดเลียบราษฎร์บำรุง เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ. (สารนิพนธ์ กศ.ม.).

อรรช ชัยชาญ. (2545). ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมที่มีปัญหาทาง พฤติกรรม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่5 โรงเรียนวัดเวฬุวนาราม กรุงเทพมหานคร. บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ. (ปริญญานิพนธ์ ศศ.ม.(จิตวิทยาการศึกษา และการแนะแนว)).

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลที่มีความเชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุวดี วิริยางกูร	ประธานชมรมครูเพื่อคนพิเศษแห่งประเทศไทย
2. อาจารย์หรรษา องคสิงห์	อาจารย์ประจำภาควิชาการศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
3. อาจารย์รัชดาพรรณ อินทสุขสันติ	อาจารย์ประจำภาควิชาการศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมินทักษะทางสังคมและโปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

1. อาจารย์ ดร.ครรชิต แสงอุบล	อาจารย์ประจำภาควิชาการแนะแนว และ จิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุวดี วิริยางกูร	ประธานชมรมครูเพื่อคนพิเศษแห่งประเทศไทย
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรณณ นิมตลึง	ประธานประจำภาควิชาการศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน งานบริหารและธุรการ บัณฑิตวิทยาลัย โทร. 15644

ที่ อว 8718.1/1137

วันที่ 29 สิงหาคม 2562

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวปรียาภรณ์ บุญสิทธิ์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรภรณ์ ศรีสวัสดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์ ดร.ครรชิต แสนอุบล เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจ 1) แบบประเมินทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 2) แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และ 3) แผนการใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ทั้งนี้ นิสิตได้ติดต่อประสานงานเบื้องต้นกับบุคลากรของท่านแล้ว และจะประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป และสามารถสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ 064 591 8434

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวปรียาภรณ์ บุญสิทธิ์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล)

รองคณบดีฝ่ายบริหารและวางแผน รักษาการแทน

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ อว 8718/1139

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

29 สิงหาคม 2562

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

เนื่องด้วย นางสาวปรียาภรณ์ บุญสิทธิ์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนทิรา จารุเพ็ง อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรภรณ์ ศรีสวัสดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรณพ นิ่มตุง เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจ
1) แบบประเมินทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 2) แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และ 3) แผนการใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ทั้งนี้ นิสิตได้ติดต่อประสานงานเบื้องต้นกับบุคลากรของท่านแล้ว และจะประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวปรียาภรณ์ บุญสิทธิ์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล)

รองคณบดีฝ่ายบริหารและวางแผน รักษาการแทน

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 064 591 8434

ที่ อว 8718/1138

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

29 สิงหาคม 2562

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ประธานชมรมครูเพื่อคนพิเศษแห่งประเทศไทย

เนื่องด้วย นางสาวปรียาภรณ์ บุญสิทธิ์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนทิรา จารุเพ็ง อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชราภรณ์ ศรีสวัสดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุวดี วิริยางกูร เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจ 1) แบบประเมินทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 2) แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และ 3) แผนการใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ทั้งนี้ นิสิตได้ติดต่อประสานงานเบื้องต้นกับบุคลากรของท่านแล้ว และจะประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอบความอนุเคราะห์บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวปรียาภรณ์ บุญสิทธิ์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล)

รองคณบดีฝ่ายบริหารและวางแผน รักษาการแทน

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 064 591 8434

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
และใบรับรองจริยธรรมของข้อเสนอการวิจัย

ที่ อว 8718/2115

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

20 ตุลาคม 2563

เรื่อง ขออนุญาตเคราะห้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนโสทรศึกษาจังหวัดมุกดาหาร

เนื่องด้วย นางสาวปริยาภรณ์ บุญสิทธิ์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาโท เรื่อง “การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรภรณ์ ศรีสวัสดิ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท

ในการนี้ นิสิตขออนุญาตเคราะห้เก็บข้อมูล โดยใช้ 1) แผนการจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และ 2) แบบประเมินทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา กับนักเรียนระดับอายุ 13 – 18 ปี จำนวน 6 คน เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย และขอใช้สถานที่โรงเรียนของท่าน ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2563 ถึงเดือนธันวาคม 2563 ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาขออนุญาตเคราะห้ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

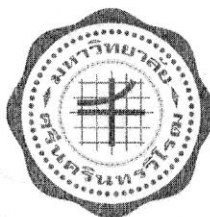
(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 064 591 8438

หนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย
เอกสารข้อมูลคำอธิบายสำหรับผู้เข้าร่วมการวิจัยและยินยอม

หมายเลขข้อเสนอการวิจัย SWUEC-G- 028/2562E

ข้อเสนอการวิจัยนี้และเอกสารประกอบของข้อเสนอการวิจัยตามรายการแสดงด้านล่าง ได้รับการพิจารณาจาก คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒแล้ว คณะกรรมการฯ มีความเห็นว่าข้อเสนอการวิจัยที่จะดำเนินการมีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากล ตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับและ ข้อกำหนดภายในประเทศ จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยตามข้อเสนอการวิจัยนี้ได้

ชื่อโครงการวิจัยเรื่อง: การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ชื่อผู้วิจัยหลัก: นางสาวปรียาภรณ์ บุญสิทธิ์

สังกัด: คณะศึกษาศาสตร์

- เอกสารที่รับรอง:
1. แบบเสนอโครงการวิจัย
  2. โครงการวิจัย
  3. เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย
  4. หนังสือให้ความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย

เอกสารที่พิจารณาทบทวน

1. แบบเสนอโครงการวิจัย	ฉบับที่ 2 วัน/เดือน/ปี 18 เม.ย. 2562
2. โครงร่างการวิจัย	ฉบับที่ 2 วัน/เดือน/ปี 18 เม.ย. 2562
3. เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย	ฉบับที่ 2 วัน/เดือน/ปี 18 เม.ย. 2562
4. หนังสือให้ความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย	ฉบับที่ 2 วัน/เดือน/ปี 18 เม.ย. 2562

(ลงชื่อ).....

(นายปิยชาติ บุญเพ็ญ)

กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์

(ลงชื่อ).....

(แพทย์หญิงสุรพร ภัทรสุวรรณ)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์

หมายเลขรับรอง : SWUEC/E/G-028/2562

วันที่ให้การรับรอง : 19/04/2562

วันหมดอายุใบรับรอง : 19/04/2563

MF-04-version-2.0

วันที่ 18 ต.ค. 61

ใบรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย
เอกสารข้อมูลคำอธิบายสำหรับผู้เข้าร่วมการวิจัยและยินยอม

หมายเลขข้อเสนอการวิจัย SWUEC-G 028/2562E (ต่อใบรับรองครั้งที่ 1)

ข้อเสนอการวิจัยนี้และเอกสารประกอบของข้อเสนอการวิจัยตามรายการแสดงด้านล่าง ได้รับการพิจารณาจาก คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒแล้ว คณะกรรมการฯ มีความเห็นว่าข้อเสนอการวิจัยที่จะดำเนินการมีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากล ตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับและ ข้อกำหนดภายในประเทศ จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยตามข้อเสนอการวิจัยนี้ได้

ชื่อโครงการวิจัยเรื่อง : การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ชื่อผู้วิจัยหลัก : นางสาวปรียาภรณ์ บุญสิทธิ์

สังกัด : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เอกสารที่เสนอพิจารณาทบทวน :

แบบรายงานความก้าวหน้าของการวิจัย เพื่อขอต่ออายุการรับรอง ฉบับลงวันที่ 21 เมษายน 2563

วันที่ประชุม : 17 มิถุนายน 2563 การประชุมครั้งที่ : 6/2563

ผลการพิจารณา : รับรอง

ข้อเสนอแนะ : โปรดปฏิบัติตามแนวปฏิบัติการดำเนินงานโครงการวิจัยในมนุษย์ช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19)

(ลงชื่อ).....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทนตแพทย์หญิงณปภา เอี่ยมจิตรกุล)

กรรมการและเลขานุการคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์

(ลงชื่อ).....

(แพทย์หญิงสุรพร ภัทรสุวรรณ)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์

หมายเลขรับรอง : SWUEC/E/G-028/2562

วันที่ให้การรับรอง : 20/04/2563

วันหมดอายุใบรับรอง : 19/04/2564

ภาคผนวก ค
การตรวจสอบความสอดคล้องของแบบประเมินทักษะทางสังคม
และแบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
การตรวจสอบคุณภาพโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมของนักเรียน
ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ตาราง 12 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ข้อที่	รายการประเมินผล	คะแนนความคิดเห็น ของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่			ΣR	ความ สอดคล้อง IOC	หมายเหตุ
		1	2	3			
1.	ทักษะการเข้าสู่สังคม						
1.1	แสดงความรู้จัก โดยการแสดงท่าทางส่งเสียงหรือใช้ภาษาพูดจาทักทาย อย่างง่าย ๆ ที่เหมาะสมกับผู้อื่นได้	+1	+1	+1	3	1	ผ่าน
1.2	สามารถพูดเป็นประโยคที่สื่อความหมายได้	+1	+1	+1	3	1	ผ่าน
1.3	สามารถแนะนำตนเอง โดยบอกชื่อของตนเองได้	+1	+1	+1	3	1	ผ่าน
1.4	อธิบายความรู้สึกของตนเองให้ผู้อื่นเข้าใจได้	+1	+1	+1	3	1	ผ่าน
1.5	สามารถตั้งใจฟังได้ 10 – 15 นาที	0	0	0	0	0	วอกแวก ง่ายไม่ สามารถทำ ได้ (ไม่ผ่าน)
1.6	สามารถปฏิบัติตามคำสั่ง หรือคำแนะนำได้ 1-2 คำสั่ง	+1	+1	+1	3	1	ผ่าน
1.7	สามารถใช้น้ำเสียงสำหรับสถานที่ / สถานการณ์ อย่างเหมาะสม	+1	+1	+1	3	1	ผ่าน
2.	การรู้จักตนเอง						
2.1	บอกชื่อ นามสกุล อายุ วัน เดือน ปีเกิดของตนเองได้	+1	+1	+1	3	+1	ผ่าน

ตาราง 12 (ต่อ)

ข้อที่	รายการประเมินผล	คะแนนความคิดเห็น ของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่			ΣR	ความ สอดคล้อง IOC	หมายเหตุ
2.2	รู้จักเพศของตนเอง	+1	+1	+1	3	1	ผ่าน
2.3	บอกลักษณะเด่น และด้อยของ ตนเองได้	+1	+1	+1	3	1	ผ่าน
2.4	บอกความสัมพันธ์ของคน ที่คุ้นเคยกับตัวเอง	0	+1	+1	2	0.67	ผ่าน
2.5	บอกความสามารถที่แท้จริงของ ตนเอง	+1	+1	+1	3	1	ผ่าน ครูต้องช่วย สอน
2.6	สามารถบอกอารมณ์ในปัจจุบัน ของตนเองได้	+1	+1	+1	3	1	ผ่าน
2.7	บอกสิ่งที่ตนเองชอบและไม่ชอบ ได้	+1	+1	+1	3	1	ผ่าน
2.8	พัฒนาตนเองขึ้นตามขอบเขต ความสามารถของตนเองไม่แพ้ฝันใน สิ่งที่ยากเกินความสามารถของตนเอง	0	+1	0	1	0.3	ครูต้องช่วย สอน (ไม่ผ่าน)
3.	การสนทนากับผู้อื่น						
3.1	สามารถพูดทักทายขึ้นต้นได้ เช่น คำว่า “สวัสดี” “สบายดีหรือ”	+1	+1	+1	3	1	ผ่าน
3.2	เล่าถึงเหตุการณ์ต่างๆ โดย เชื่อมโยงเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นใน ระยะเวลาไม่นาน	+1	+1	+1	3	1	ผ่าน
3.3	พูดคุยเกี่ยวกับเรื่องที่สนใจของ บุคคลที่เกี่ยวข้องได้	+1	+1	+1	3	1	ผ่าน

ตาราง 12 (ต่อ)

ข้อที่	รายการประเมินผล	คะแนนความคิดเห็น ของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่			ΣR	ความ สอดคล้อง IOC	หมายเหตุ
	3.4 ถามหรือขอคำแนะนำจากบุคคล อื่นได้ เมื่อเกิดข้อสงสัย	+1	+1	+1	3	1	ผ่าน
	3.5 แสดงกิริยาท่าทางที่เหมาะสม เพื่อตอบสนองต่อคำแนะนำหรือเมื่อ สนทนากับผู้อื่น	+1	+1	+1	3	1	ผ่าน
	3.6 สามารถปฏิบัติตนในการ แก้ปัญหาเมื่อรู้ว่าบุคคลที่ตนเอง สนทนาด้วยมีอาการเบื่อหน่าย รู้จัก แก้ปัญหาโดยการหยุดสนทนา หรือ เปลี่ยนเรื่องพูดได้	+1	+1	+1	3	1	ผ่าน
4.	มารยาทการเข้าสังคม						
	4.1 กล่าวคำร้องขอและกล่าวคำ “ขอบคุณ” ได้	+1	+1	+1	3	1	ผ่าน
	4.2 กล่าวคำทักทายหรือยกมือไหว้ “สวัสดี” ได้ถูกต้องตามกาลเทศะ	+1	+1	+1	3	1	ผ่าน
	4.3 สามารถปฏิบัติตนรอคอย ตามลำดับของตนเอง	+1	+1	+1	3	1	ผ่าน ระบุเวลาให้ ชัดเจนว่ารอ คอยแค่ไหน
	4.4 ขออนุญาตก่อนเข้าห้อง (เช่น การ เคาะประตู การกล่าวคำขออนุญาต, และการขอโทษ) ได้ถูกต้องตาม กาลเทศะ	+1	+1	+1	3	1	ผ่าน

ตาราง 12 (ต่อ)

ข้อที่	รายการประเมินผล	คะแนนความคิดเห็น ของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่			ΣR	ความ สอดคล้อง IOC	หมายเหตุ
	4.5 สามารถเริ่มพูดคุยเล็กๆ เมื่อพบกับคนคุ้นเคย เช่น “สวัสดี” “สบายดีมั๊ย” “เป็นอย่างไรบ้าง”	+1	0	+1	2	.67	ผ่าน ระบุว่า “เล็กๆ”คือ แค่ไหน
	4.6 ใช้คำหรือท่าทางอย่างเหมาะสม และถูกกาลเทศะ เช่น ยิ้มให้กับผู้อื่น ไม่ยื่นคำหวั่นผู้ใหญ่ ยกมือไหว้	+1	0	+1	2	.67	ผ่าน ควรระบุ หรือตัดออก เพราะเป็น ภาพรวม ของข้ออื่นๆ
	4.7 สามารถแสดงอาการว่าต้องการจะจากไป หรือต้องการอยู่ตามลำพัง เช่น พูดขออนุญาตออกนอกห้อง	+1	0	+1	2	.67	ผ่าน
5.	การเข้าสมาคมและการรู้จักสร้างมิตรภาพกับผู้อื่น						
	5.1 สามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมในการเข้าร่วมกิจกรรมกับผู้อื่น	+1	0	+1	2	.67	ผ่าน
	5.2 สามารถแบ่งหรือให้ยืมสิ่งของเครื่องใช้	+1	+1	+1	3	1	ผ่าน
	5.3 มีความรัก ความเมตตา กรุณา และความสงสารเห็นใจต่อผู้อื่น	+1	+1	+1	3	1	ผ่าน
	5.4 ปฏิบัติตนในการรักษามิตรภาพของเพื่อนฝูงได้	+1	0	+1	2	.67	ผ่าน

ตาราง 12 (ต่อ)

ข้อที่	รายการประเมินผล	คะแนนความคิดเห็น ของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่			ΣR	ความ สอดคล้อง IOC	หมายเหตุ
	5.5 แสดงอารมณ์ สีหน้า ได้อย่าง เหมาะสมและถูกกาลเทศะ	+1	+1	+1	3	1	ผ่าน
	5.6 สามารถควบคุมอารมณ์และ พฤติกรรมเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ตนเอง ไม่พึงพอใจ	+1	+1	+1	3	1	ผ่าน
	5.7 ให้ความช่วยเหลือเท่าที่สามารถ จะทำได้ เมื่อเพื่อนต้องการ	+1	0	+1	2	.67	ผ่าน
6.	ทักษะในการทำกิจกรรมหรือทำงานร่วมกับผู้อื่น						
	6.1 มีความสนุกสนานในการเข้าร่วม กลุ่มกับผู้อื่น สามารถปฏิบัติได้อย่าง เหมาะสม	+1	0	+1	2	.67	ผ่าน
	6.2 ปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม เมื่อ พบปะกับบุคคลอื่น	+1	0	+1	2	.67	ผ่าน
	6.3 ปฏิบัติในการเข้าร่วมเป็นทีมใน การเล่นกีฬาหรือกีฬานิตต่างๆได้	+1	0	+1	2	.67	ผ่าน
	6.4 ปฏิบัติตนในการเข้าร่วม ในการ แสดงต่างๆได้ เช่น สถานการณ์ จำลอง บทบาทสมมติ	+1	0	+1	2	.67	ผ่าน
	6.5 ปฏิบัติงานตามกระบวนการ ทำงานกลุ่มได้อย่างเหมาะสม	+1	0	+1	2	.67	ผ่าน
	6.6 ปฏิบัติตนเป็นผู้นำ หรือผู้ตามได้ อย่างเหมาะสม	+1	0	+1	2	.67	ผ่าน
	6.7 สามารถกำหนดบทบาทของ ตนเองในการทำงานร่วมกับผู้อื่น	+1	0	+1	2	.67	ผ่าน

ตาราง 13 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มของนักเรียน
ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ข้อที่	รายการประเมินผล	คะแนนความคิดเห็น ของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่			ΣR	ความ สอดคล้อง IOC	หมายเหตุ
1	การมีมารยาท ให้ความสนใจในการ ร่วมกิจกรรม	+1	+1	+1	3	1	ผ่าน
2	การทำกิจกรรมตามกฎ กติกา คำสั่ง	+1	+1	+1	3	1	ผ่าน
3	การมีลักษณะผู้ปฏิบัติที่ดี เชื้อพึงครู	+1	+1	+1	3	1	ผ่าน
4	การร่วมแสดงความคิดเห็นที่เป็น ประโยชน์	+1	+1	+1	3	1	ผ่าน
5	การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น	+1	+1	+1	3	1	ผ่าน
6	การมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น	+1	+1	+1	3	1	ผ่าน
7	มีความสามัคคีในการร่วมกิจกรรม	+1	+1	+1	3	1	ผ่าน

ตาราง 14 ผลการตรวจสอบคุณภาพความเหมาะสมของโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสำหรับนักเรียนที่มี
ความบกพร่องทางสติปัญญา

รายการประเมิน	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญคนที่			ΣR	สรุป	หมายเหตุ
	1	2	3			
กิจกรรมกลุ่มที่ 1 ดอกไม้ประจำตัวฉัน	+1	+1	+1	3	1	เหมาะสมกับเนื้อหา
1.1 วัตถุประสงค์ของกิจกรรมกลุ่มมีความชัดเจน และครอบคลุมพฤติกรรมที่ต้องการ						
1.2 วัตถุประสงค์ของกิจกรรมกลุ่มมีความ สอดคล้องกับกิจกรรม	+1	+1	+1	3	1	เหมาะสมกับเนื้อหา
1.3 เนื้อหาเหมาะสมกับเวลา	+1	0	+1	2	0.67	เหมาะสมกับเนื้อหา
1.4 ลำดับของกิจกรรมเหมาะสมกับการเรียนรู้ ของผู้เรียน	+1	+1	+1	3	1	เหมาะสมกับเนื้อหา
1.5 กิจกรรมง่ายเหมาะสมกับผู้เรียน	+1	+1	+1	3	1	เหมาะสมกับเนื้อหา
1.6 กิจกรรมที่จัดมีความเหมาะสมในการฝึก ทักษะปฏิบัติ	+1	+1	+1	3	1	เหมาะสมกับเนื้อหา
1.7 สื่อการสอนสอดคล้องกับเนื้อหา	+1	+1	+1	3	1	เหมาะสมกับเนื้อหา
1.8 วิธีการประเมินผล	0	+1	+1	2	0.67	เหมาะสมกับเนื้อหา
กิจกรรมกลุ่มที่ 2 ฉันคือใคร	0	+1	+1	2	0.67	เหมาะสมกับเนื้อหา
2.1 วัตถุประสงค์ของกิจกรรมกลุ่มมีความชัดเจน และครอบคลุมพฤติกรรมที่ต้องการ						
2.2 วัตถุประสงค์ของกิจกรรมกลุ่มมีความ สอดคล้องกับกิจกรรม	+1	+1	+1	3	1	เหมาะสมกับเนื้อหา
2.3 เนื้อหาเหมาะสมกับเวลา	+1	+1	+1	3	1	เหมาะสมกับเนื้อหา
2.4 ลำดับของกิจกรรมเหมาะสมกับการเรียนรู้ ของผู้เรียน	+1	+1	+1	3	1	เหมาะสมกับเนื้อหา
2.5 กิจกรรมง่ายเหมาะสมกับผู้เรียน	+1	+1	+1	3	1	เหมาะสมกับเนื้อหา
2.6 กิจกรรมที่จัดมีความเหมาะสมในการฝึก ทักษะปฏิบัติ	+1	+1	+1	3	1	เหมาะสมกับเนื้อหา

ตาราง 14 (ต่อ)

รายการประเมิน	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญคนที่			ΣR	สรุป	หมายเหตุ
	1	2	3			
2.7 สื่อการสอนสอดคล้องกับเนื้อหา	0	+1	+1	2	0.67	เหมาะสมกับเนื้อหา
2.8 วิธีการประเมินผล	0	+1	+1	2	0.67	เหมาะสมกับเนื้อหา
กิจกรรมกลุ่มที่ 3 เปิดหัวใจให้ยอมรับ	0	+1	+1	2	0.67	เหมาะสมกับเนื้อหา
3.1 วัตถุประสงค์ของกิจกรรมกลุ่มมีความชัดเจน และครอบคลุมพฤติกรรมที่ต้องการ						
3.2 วัตถุประสงค์ของกิจกรรมกลุ่มมีความสอดคล้องกับกิจกรรม	0	+1	+1	2	0.67	เหมาะสมกับเนื้อหา
3.3 เนื้อหาเหมาะสมกับเวลา	+1	+1	+1	3	1	เหมาะสมกับเนื้อหา
3.4 ลำดับของกิจกรรมเหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน	+1	+1	+1	3	1	เหมาะสมกับเนื้อหา
3.5 กิจกรรมยากง่ายเหมาะสมกับผู้เรียน	+1	+1	+1	3	1	เหมาะสมกับเนื้อหา
3.6 กิจกรรมที่จัดมีความเหมาะสมในการฝึกทักษะปฏิบัติ	+1	+1	+1	3	1	เหมาะสมกับเนื้อหา
3.7 สื่อการสอนสอดคล้องกับเนื้อหา	0	+1	+1	2	0.67	เหมาะสมกับเนื้อหา
3.8 วิธีการประเมินผล	0	+1	+1	2	0.67	เหมาะสมกับเนื้อหา
กิจกรรมกลุ่มที่ 4 สัตว์ของฉัน แต่ป่าของเรา	+1	+1	0	2	0.67	เหมาะสมกับเนื้อหา
4.1 วัตถุประสงค์ของกิจกรรมกลุ่มมีความชัดเจน และครอบคลุมพฤติกรรมที่ต้องการ						
4.2 วัตถุประสงค์ของกิจกรรมกลุ่มมีความสอดคล้องกับกิจกรรม	+1	+1	0	2	0.67	เหมาะสมกับเนื้อหา

ตาราง 14 (ต่อ)

รายการประเมิน	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญคนที่			ΣR	สรุป	หมายเหตุ
	1	2	3			
4.3 เนื้อหาเหมาะสมกับเวลา	+1	+1	0	2	0.67	เหมาะสมกับเนื้อหา
4.4 ลำดับของกิจกรรมเหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน	+1	+1	0	2	0.67	เหมาะสมกับเนื้อหา
4.5 กิจกรรมยากง่ายเหมาะสมกับผู้เรียน	+1	+1	0	2	0.67	เหมาะสมกับเนื้อหา
4.6 กิจกรรมที่จัดมีความเหมาะสมในการฝึกทักษะปฏิบัติ	+1	+1	0	2	0.67	เหมาะสมกับเนื้อหา
4.7 สื่อการสอนสอดคล้องกับเนื้อหา	+1	+1	0	2	0.67	เหมาะสมกับเนื้อหา
4.8 วิธีการประเมินผล	+1	+1	0	2	0.67	เหมาะสมกับเนื้อหา
กิจกรรมกลุ่มที่ 5 สนทนาภาษาไพเราะ	+1	+1	0	2	0.67	เหมาะสมกับเนื้อหา
5.1 วัตถุประสงค์ของกิจกรรมกลุ่มมีความชัดเจน และครอบคลุมพฤติกรรมที่ต้องการ						
5.2 วัตถุประสงค์ของกิจกรรมกลุ่มมีความสอดคล้องกับกิจกรรม	+1	+1	0	2	0.67	เหมาะสมกับเนื้อหา
5.3 เนื้อหาเหมาะสมกับเวลา	+1	+1	0	2	0.67	เหมาะสมกับเนื้อหา
5.4 ลำดับของกิจกรรมเหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน	+1	+1	0	2	0.67	เหมาะสมกับเนื้อหา
5.5 กิจกรรมยากง่ายเหมาะสมกับผู้เรียน	+1	+1	0	2	0.67	เหมาะสมกับเนื้อหา
5.6 กิจกรรมที่จัดมีความเหมาะสมในการฝึกทักษะปฏิบัติ	+1	+1	0	2	0.67	เหมาะสมกับเนื้อหา
5.7 สื่อการสอนสอดคล้องกับเนื้อหา	+1	+1	0	2	0.67	เหมาะสมกับเนื้อหา
5.8 วิธีการประเมินผล	+1	+1	0	2	0.3	เหมาะสมกับเนื้อหา

ตาราง 14 (ต่อ)

รายการประเมิน	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญคนที่			ΣR	สรุป	หมายเหตุ
	1	2	3			
กิจกรรมกลุ่มที่ 6 การกล่าวคำท้าทายอย่างสุภาพ						
6.1 วัตถุประสงค์ของกิจกรรมกลุ่มมีความชัดเจน และครอบคลุมพฤติกรรมที่ต้องการ	+1	+1	0	2	0.67	เหมาะสมกับเนื้อหา
6.2 วัตถุประสงค์ของกิจกรรมกลุ่มมีความสอดคล้องกับกิจกรรม	+1	+1	0	2	0.67	เหมาะสมกับเนื้อหา
6.3 เนื้อหาเหมาะสมกับเวลา	+1	+1	0	2	0.67	เหมาะสมกับเนื้อหา
6.4 ลำดับของกิจกรรมเหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน	+1	+1	0	2	0.67	เหมาะสมกับเนื้อหา
6.5 กิจกรรมง่ายเหมาะสมกับผู้เรียน	+1	+1	0	2	0.67	เหมาะสมกับเนื้อหา
6.6 กิจกรรมที่จัดมีความเหมาะสมในการฝึกทักษะปฏิบัติ	+1	+1	0	2	0.67	เหมาะสมกับเนื้อหา
6.7 สื่อการสอนสอดคล้องกับเนื้อหา	+1	+1	0	2	0.67	เหมาะสมกับเนื้อหา
6.8 วิธีการประเมินผล	+1	+1	0	2	0.67	เหมาะสมกับเนื้อหา
กิจกรรมกลุ่มที่ 7 ขอบคณจากใจ ขอโทษเสียใจ						
7.1 วัตถุประสงค์ของกิจกรรมกลุ่มมีความชัดเจน และครอบคลุมพฤติกรรมที่ต้องการ	+1	+1	+1	3	1	เหมาะสมกับเนื้อหา
7.2 วัตถุประสงค์ของแผนกิจกรรมกลุ่มมีความสอดคล้องกับกิจกรรม	+1	+1	+1	3	1	เหมาะสมกับเนื้อหา
7.3 เนื้อหาเหมาะสมกับเวลา	+1	+1	+1	3	1	เหมาะสมกับเนื้อหา
7.4 ลำดับของกิจกรรมเหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน	+1	+1	+1	3	1	เหมาะสมกับเนื้อหา

ตาราง 14 (ต่อ)

รายการประเมิน	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญคนที่			ΣR	สรุป	หมายเหตุ
	1	2	3			
7.5 กิจกรรมยากง่ายเหมาะสมกับผู้เรียน	+1	+1	+1	3	1	เหมาะสมกับเนื้อหา
7.6 กิจกรรมที่จัดมีความเหมาะสมในการฝึกทักษะปฏิบัติ	+1	+1	+1	3	1	เหมาะสมกับเนื้อหา
7.7 สื่อการสอนสอดคล้องกับเนื้อหา	+1	+1	+1	3	1	เหมาะสมกับเนื้อหา
7.8 วิธีการประเมินผล	0	+1	+1	2	0.67	เหมาะสมกับเนื้อหา
กิจกรรมกลุ่มที่ 8 ใจเขา ใจเรา	+1	+1	0	2	0.67	เหมาะสมกับเนื้อหา
8.1 วัตถุประสงค์ของกิจกรรมกลุ่มมีความชัดเจน และครอบคลุมพฤติกรรมที่ต้องการ						
8.2 วัตถุประสงค์ของกิจกรรมกลุ่มมีความสอดคล้องกับกิจกรรม	+1	+1	0	2	0.67	เหมาะสมกับเนื้อหา
8.3 เนื้อหาเหมาะสมกับเวลา	+1	+1	0	2	0.67	เหมาะสมกับเนื้อหา
8.4 ลำดับของกิจกรรมเหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน	+1	+1	0	2	0.67	เหมาะสมกับเนื้อหา
8.5 กิจกรรมยากง่ายเหมาะสมกับผู้เรียน	+1	+1	0	2	0.67	เหมาะสมกับเนื้อหา
8.6 กิจกรรมที่จัดมีความเหมาะสมในการฝึกทักษะปฏิบัติ	+1	+1	0	2	0.67	เหมาะสมกับเนื้อหา
8.7 สื่อการสอนสอดคล้องกับเนื้อหา	+1	+1	0	2	0.67	เหมาะสมกับเนื้อหา
8.8 วิธีการประเมินผล	+1	+1	0	2	0.67	เหมาะสมกับเนื้อหา
กิจกรรมกลุ่มที่ 9 คุณคือหัวหน้าฉัน คือสมาชิก	+1	+1	0	2	0.67	เหมาะสมกับเนื้อหา
9.1 วัตถุประสงค์ของกิจกรรมกลุ่มมีความชัดเจน และครอบคลุมพฤติกรรม						
9.2 วัตถุประสงค์ของกิจกรรมกลุ่มมีความสอดคล้องกับกิจกรรม	+1	+1	+1	3	1	เหมาะสมกับเนื้อหา

ตาราง 14 (ต่อ)

รายการประเมิน	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญคนที่			ΣR	สรุป	ข้อเสนอแนะ
	1	2	3			
9.3 เนื้อหาเหมาะสมกับเวลา	+1	+1	+1	3	1	เหมาะสมกับเนื้อหา
9.4 ลำดับของกิจกรรมเหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน	+1	+1	+1	3	1	เหมาะสมกับเนื้อหา
9.5 กิจกรรมยากง่ายเหมาะสมกับผู้เรียน	0	+1	+1	2	0.67	เหมาะสมกับเนื้อหา
9.6 กิจกรรมที่จัดมีความเหมาะสมในการฝึกทักษะปฏิบัติ	+1	+1	+1	3	1	เหมาะสมกับเนื้อหา
9.7 สื่อการสอนสอดคล้องกับเนื้อหา	0	+1	+1	2	0.67	เหมาะสมกับเนื้อหา
9.8 วิธีการประเมินผล	+1	+1	0	2	0.67	เหมาะสมกับเนื้อหา
กิจกรรมกลุ่มที่ 10 กีฬาเป็นยาวิเศษ และปัจจัยนิเทศ	+1	+1	0	2	0.67	เหมาะสมกับเนื้อหา
10.1 วัตถุประสงค์ของกิจกรรมกลุ่มมีความชัดเจน และครอบคลุมพฤติกรรมที่ต้องการ						
10.2 วัตถุประสงค์ของกิจกรรมกลุ่มมีความสอดคล้องกับกิจกรรม	0	+1	+1	2	0.67	เหมาะสมกับเนื้อหา
10.3 เนื้อหาเหมาะสมกับเวลา	+1	0	+1	2	0.67	เหมาะสมกับเนื้อหา
10.4 ลำดับของกิจกรรมเหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน	0	+1	+1	2	0.67	เหมาะสมกับเนื้อหา
10.5 กิจกรรมยากง่ายเหมาะสมกับผู้เรียน	0	+1	+1	2	0.67	เหมาะสมกับเนื้อหา
10.6 กิจกรรมที่จัดมีความเหมาะสมในการฝึกทักษะปฏิบัติ	0	+1	+1	2	0.67	เหมาะสมกับเนื้อหา
9.7 สื่อการสอนสอดคล้องกับเนื้อหา	0	+1	+1	2	0.67	เหมาะสมกับเนื้อหา
9.8 วิธีการประเมินผล	0	+1	+1	2	0.67	เหมาะสมกับเนื้อหา

ภาคผนวก ง
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1) แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ
- 2) แบบประเมินทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
- 3) แบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
- 4) โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม

แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ ทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัย เรื่อง การเสริมสร้างทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยกิจกรรมกลุ่ม ของนักศึกษานิเทศศาสตร์ สาขาจิตวิทยาการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จัดทำเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในระดับช่วงอายุ 13-18 ปี มีระดับเชาวน์ปัญญา IQ 50-70 เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำแบบประเมินทักษะทางสังคมและทำโปรแกรมใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมให้เหมาะสมกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จึงขอความร่วมมือจากท่านแสดงความคิดเห็นตามความเป็นจริง

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ ..... นามสกุล .....
2. เพศ ( ) หญิง ( ) ชาย
3. อายุ ..... ปี
4. อาชีพ ..... ประสบการณ์ในการทำงานด้านการศึกษาพิเศษ .....
5. สถานที่ทำงาน .....

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

คำอธิบาย ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการองค์ประกอบของทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอย่างไร ในหัวข้อต่อไปนี้ โปรดอธิบาย

2.1 ทักษะการเข้าสู่สังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึงอะไร และควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

2.2 ทักษะการรู้จักตนเองของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหมายถึงอะไร และควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

2.3 ทักษะการสนทนากับผู้อื่นของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหมายความว่าอย่างไร และควรทำอย่างไร

.....

.....

2.4 ทักษะมารยาทการเข้าสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหมายความว่าอย่างไร และควรเป็นอย่างไร

.....

.....

2.5 ทักษะการสร้างมิตรภาพกับผู้อื่นของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหมายถึงอะไร ควรเป็นอย่างไร

.....

.....

2.6 ทักษะการทำกิจกรรมและการทำงานร่วมกับผู้อื่นของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหมายความว่าอย่างไร ควรทำอย่างไร

.....

.....

2.6 คุณธรรม จริยธรรมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหมายความว่าอย่างไร ควรทำอย่างไร

.....

.....

2.8 ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ขอบคุณค่ะสำหรับข้อมูลของท่าน

แบบประเมินผลการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยกิจกรรมกลุ่ม

คำชี้แจง

แบบประเมินผลการใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญานี้ เป็นประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อวัดและประเมินผลการใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา อายุ 13-18 ปี มีระดับเชาวน์ปัญญา (IQ) 50 -70 ที่สามารถเรียนได้ ผู้วิจัยประยุกต์และปรับปรุงจากแบบประเมินผลของนางดาวประกาย แก้วพรัตน์ (2549) และแบบประเมินด้านการเข้าสังคมของวายด์แลน โดยแบบประเมินดังกล่าวครูผู้สอนเป็นผู้สังเกตและประเมินนักเรียน ประเมินผลประกอบด้วย 6 ด้าน 40 ข้อ

ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

4	นักเรียนสามารถปฏิบัติได้เองอย่างถูกต้องและเหมาะสมโดยไม่ต้องช่วยเหลือ (ไม่ต้องกระตุ้นเลย) ระดับคุณภาพ ดีมาก
3	นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ถูกต้อง แต่ต้องให้คำแนะนำบ้าง (กระตุ้นทางวาจา) ระดับคุณภาพ ดี
2	นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ แต่ต้องให้คำแนะนำช่วยเหลือค่อนข้างมาก (กระตุ้นด้วยท่าทาง) ระดับคุณภาพ พอใช้
1	นักเรียนให้ความร่วมมือ แต่ปฏิบัติไม่ถูกต้อง (กระตุ้นทางกาย) ระดับคุณภาพ ปรับปรุง
0	นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการฝึกและปฏิบัติไม่ได้ ระดับคุณภาพ ควรพัฒนาอย่างเร่งด่วน

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องรายการประเมินที่กำหนด

ชื่อนักเรียน .....นามสกุล ..... ชั้น .....

วัน/เดือน/ปี เกิด ...../...../..... อายุ ..... ปี ..... เดือน

ผู้ประเมิน .....

ตาราง 15 แบบประเมินทักษะทางสังคม

ที่	รายการประเมินผล	ผลการประเมิน					หมายเหตุ
1.	ทักษะการเข้าสู่สังคม	4	3	2	1	0	
	1.1 แสดงความรู้จัก โดยการแสดงท่าทางส่งเสียงหรือใช้ภาษาพูดจาทักทาย อย่างง่าย ๆ ที่เหมาะสมกับผู้อื่นได้						
	1.2 สามารถพูดเป็นประโยคที่สื่อความหมายได้						
	1.3 สามารถแนะนำตนเอง โดยบอกชื่อ ของตนเองได้						
	1.4 อธิบายความรู้สึกของตนเองให้ผู้อื่นเข้าใจได้						
	1.5 สามารถปฏิบัติตามคำสั่ง หรือคำแนะนำได้ 1-2 คำสั่ง						
	1.6 ปรับระดับเสียงสำหรับสถานที่ / สถานการณ์ อย่างเหมาะสม						
	ผลการประเมิน	คะแนนรวม					
2.	การรู้จักตนเอง	4	3	2	1	0	
	2.1 บอกชื่อ นามสกุล อายุ วัน เดือน ปีเกิดของตนเองได้						
	2.2 รู้จักเพศของตนเอง						
	2.3 บอกลักษณะเด่น และด้อยของตนเองได้						
	2.4 บอกความสัมพันธ์ของคนที่คุณเคยกับตัวเอง						
	2.5 บอกความสามารถที่แท้จริงของตนเอง						
	2.6 สามารถบอกอารมณ์ในปัจจุบันของตนเองได้						
	2.7 บอกสิ่งที่ตนเองชอบและไม่ชอบได้						
	ผลการประเมิน	คะแนนรวม					

ตาราง 15 (ต่อ)

ที่	รายการประเมินผล	ผลการประเมิน					หมายเหตุ
3.	การสนทนากับผู้อื่น	4	3	2	1	0	
	3.1 สามารถพูดทักทายขึ้นต้นได้ เช่น คำว่า “สวัสดี” “สบายดีหรือ”						
	3.2 เล่าถึงเหตุการณ์ต่างๆ โดยเชื่อมโยงเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในระยะเวลาไม่นาน						
	3.3 พูดคุยเกี่ยวกับเรื่องที่สนใจของบุคคลที่เกี่ยวข้องได้						
	3.4 ถามหรือขอคำแนะนำจากบุคคลอื่นได้ เมื่อเกิดข้อสงสัย						
	3.5 แสดงกริยาท่าทางที่เหมาะสมเพื่อตอบสนองต่อคำแนะนำหรือเมื่อสนทนากับผู้อื่น						
	3.6 สามารถปฏิบัติตนในการแก้ปัญหาเมื่อรู้ว่าบุคคลที่ตนเองสนทนาด้วยมีอาการเบื่อหน่าย รู้จักแก้ปัญหาโดยการหยุดสนทนา หรือเปลี่ยนเรื่องพูดได้						
	ผลการประเมิน	คะแนนรวม					
4.	มารยาทการเข้าสังคม	4	3	2	1	0	
	4.1 กล่าวคำร้องและกล่าวคำ “ขอบคุณ” ได้						
	4.2 กล่าวคำทักทายหรือยกมือไหว้ “สวัสดี” ได้ถูกต้องตามกาลเทศะ						
	4.3 สามารถปฏิบัติตนรอคอยตามลำดับของตนเอง						
	4.4 ขออนุญาตก่อนเข้าห้อง (เช่น การเคาะประตู การกล่าวคำขออนุญาต, และการขอโทษ) ได้ถูกต้องตามกาลเทศะ						
	4.5 สามารถเริ่มพูดคุยเล็กๆ เมื่อพบกับคนคุ้นเคย เช่น “สวัสดี” “สบายดีมั๊ย” “เป็นอย่างไรบ้าง”						
	4.6 ใช้คำหรือท่าทางอย่างเหมาะสมและถูกกาลเทศะ เช่น ยืมให้กับผู้อื่น ไม่ยื่นคำหว่าญใหญ่ ยกมือไหว้						
	4.7 สามารถแสดงอาการว่าต้องการจะจากไป หรือต้องการออกนอกห้อง เช่น พูดขออนุญาตออกนอกห้อง						
	ผลการประเมิน	คะแนนรวม.....					

ตาราง 15 (ต่อ)

ที่	รายการประเมินผล	ผลการประเมิน					หมายเหตุ
5.	ทักษะการสร้างมิตรภาพกับผู้อื่น	4	3	2	1	0	
	5.1 สามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมในการเข้าร่วมกิจกรรมกับผู้อื่น						
	5.2 สามารถแบ่งหรือให้ยืมสิ่งของเครื่องใช้						
	5.3 มีความรัก ความเมตตา กรุณา และความสงสารเห็นใจต่อผู้อื่น						
	5.4 ปฏิบัติตนในการรักษามิตรภาพของเพื่อนฝูงได้						
	5.5 แสดงอารมณ์ สีหน้า ได้อย่างเหมาะสมและถูกกาลเทศะ						
	5.6 สามารถควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ตนเองไม่พึงพอใจ						
	5.7 ให้ความช่วยเหลือเท่าที่สามารถจะทำได้ เมื่อเพื่อนต้องการ						
	ผลการประเมิน	คะแนนรวม.....					
6.	ทักษะในการทำกิจกรรมหรือทำงานร่วมกับผู้อื่น	4	3	2	1	0	
	6.1 มีความสนุกสนานในการเข้าร่วมกลุ่มกับผู้อื่น สามารถปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม						
	6.2 ปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม เมื่อพบปะกับบุคคลอื่น						
	6.3 ปฏิบัติในการเข้าร่วมเป็นทีมในการเล่นเกมหหรือกีฬาชนิดต่างๆได้						
	6.4 ปฏิบัติตนในการเข้าร่วม ในการแสดงต่างๆได้ เช่น สถานการณ์จำลอง บทบาทสมมติ						
	6.5 ปฏิบัติงานตามกระบวนการทำงานกลุ่มได้อย่างเหมาะสม						
	6.6 ปฏิบัติตนเป็นผู้นำ หรือผู้ตามได้อย่างเหมาะสม						
	6.7 สามารถกำหนดบทบาทของตนเองในการทำงานร่วมกับผู้อื่น						
	ผลการประเมิน	คะแนนรวม.....					

ปัญหา / ข้อเสนอแนะ / แนวทางแก้ไข

.....

.....

.....

เกณฑ์คะแนนสรุปผลการประเมินผล

0 – 40 แปลผล ควรปรับปรุง

41- 80 แปลผล ปรับปรุง

81 – 120 แปลผล พอใช้

121 - 160 แปลผล ดี

ลงชื่อ ..... ผู้ประเมิน

...../...../.....

แบบบันทึกพฤติกรรมการร่วมกิจกรรมกลุ่ม

คำชี้แจง ให้เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคะแนนที่กำหนด

การสังเกตครั้งที่ ..... วันที่ ..... เดือน..... พ.ศ.....

ชื่อนักเรียน ..... นามสกุล .....

ตาราง 16 แบบบันทึกพฤติกรรมการร่วมกิจกรรมกลุ่ม

ที่	พฤติกรรม	ระดับคะแนน				หมายเหตุ
		4	3	2	1	
1	การมีมารยาท ให้ความสนใจในการร่วมกิจกรรม					
2	การทำกิจกรรมตามกฎ กติกา คำสั่ง					
3	การมีลักษณะผู้ปฏิบัติที่ดี เชื่อฟังครู					
4	การร่วมแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์					
5	การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น					
6	การมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น					
7	มีความสามัคคีในการร่วมกิจกรรม					
	รวม					

ข้อค้นพบอื่นๆ

.....

.....

.....

เกณฑ์การประเมิน

ระดับ	คะแนน
ดีมาก	4
ดี	3
พอใช้	2
ปรับปรุง	1

ลงชื่อ ..... ผู้บันทึก

ตาราง 17 โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ครั้งที่	ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์	เนื้อหา	ระยะเวลา วันที่ทดลอง
1	ดอกไม้ ประจำตัวฉัน	1. เพื่อให้นักเรียนได้สำรวจลักษณะนิสัยของตนเองด้วยตนเอง 2. เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักสร้างความคุ้นเคยกับเพื่อนๆในกลุ่มและพร้อมที่จะเปิดเผยตนเอง	- การรู้จักและ ยอมรับตนเอง	50 นาที 1/12/2563
2	ฉันคือใคร	1. เพื่อให้นักเรียนแต่ละคนได้เรียนรู้ถึงตัวเอง 2. เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักคุ้นเคยกับเพื่อนในกลุ่มมากขึ้น	- การรู้จักและ ยอมรับตนเอง	50 นาที 7/12/2563
3	เปิดหัวใจให้ ยอมรับ	1. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึงผลของการให้การยอมรับฟังผู้อื่น	- การรู้จักและ ยอมรับบุคคล อื่น	50 นาที 8/12/2563
4	สัตว์ของฉัน แต่ ป่าของเรา	1. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ว่ามนุษย์ทุกคนต้องการความยอมรับนับถือ และเห็นคุณค่าจากผู้อื่น	- การรู้จักและ ยอมรับบุคคล อื่น	50 นาที 14/12/2563
5	สนทนาภาษา ไพเราะ	1. เพื่อให้นักเรียนฝึกทักษะการแสดงออกทั้งภาษาพูดว่า “สวัสดี” และภาษาท่าทางที่เหมาะสม 2. เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักการทักทายกับผู้อื่นได้	- การ ติดต่อสื่อสาร ระหว่างบุคคล อื่น เช่น การพูด สวัสดีค่ะ/ครับ	50 นาที 15/12/2563
6	การกล่าวคำ ทักทายอย่าง สุภาพ	1. เพื่อให้นักเรียนฝึกทักษะการกล่าวทักทายอย่างสุภาพ การกล่าวคำว่า “สวัสดี” พร้อมยกมือไหว้ 2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักเป็นผู้ริเริ่มกล่าวคำสนทนา	- การ ติดต่อสื่อสาร ระหว่างบุคคล	50 นาที 21/12/2563

ตาราง 17 (ต่อ)

ครั้งที่	ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์	เนื้อหา	ระยะเวลา วันที่ทดลอง
7	ขอบคุณจากใจ ขอโทษเสียใจ	1. เพื่อฝึกทักษะการแสดงออกทางภาษา ถ้อยคำและภาษาท่าทางในการกล่าวคำขอ โทษและขอบคุณที่เหมาะสมกับเหตุการณ์	- การกล่าว ขอบคุณเมื่อได้รับ สิ่งของจากผู้อื่น	50 นาที 22/12/2563
8	ใจเขา ใจเรา	1. เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักอารมณ์ของตนเอง 2. เพื่อฝึกทักษะการควบคุมอารมณ์ที่ เหมาะสมกับสถานการณ์	- การรู้จักอารมณ์ ของตนเอง และ การควบคุม อารมณ์	50 นาที 28/12/2563
9	คุณคือหัวหน้า : ฉันคือสมาชิก	1. เพื่อฝึกทักษะทำงานเป็นกลุ่ม โดยมีการ แบ่งบทบาทหน้าที่ 2. เพื่อฝึกทักษะทางแสดงออกทางภาษา ถ้อยคำ	- การทำงาน ร่วมกับผู้อื่น	50 นาที 29/12/2563
10	กีฬาเป็นยา วิเศษและ ปัจฉิมนิเทศ	1. เพื่อฝึกทักษะการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ทราบบทบาทของตนเอง 2. เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้แพ้ รู้ชนะ รู้ภัย	- การทำงาน ร่วมกับผู้อื่น	50 นาที 30/12/2563

หมายเหตุ ใช้กิจกรรมกลุ่มในคาบเรียนวันจันทร์และอังคาร เวลา 09.00 – 09.50 น. เป็น
ระยะเวลา 5 สัปดาห์ อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม กิจกรรมที่ 1

ใช้เวลา 50 นาที

ชื่อกิจกรรม ดอกไม้ประจำตัวฉัน

แนวคิดสำคัญ การเปิดเผยตนเองจะสร้างความไว้วางใจกันมากขึ้น ยิ่งมีความไว้วางใจกันมากเท่าไรก็ยิ่งรู้สึกปลอดภัยในการเปิดเผยตนเองมากขึ้นเท่านั้น

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อให้นักเรียนได้สำรวจลักษณะนิสัยของตนเองด้วยตนเอง
- 2) เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักสร้างความคุ้นเคยกับเพื่อนๆในกลุ่มและพร้อมที่จะเปิดเผยตนเอง

เนื้อหา

การรู้จักและยอมรับตนเอง

เทคนิค

การแสดงบทบาทสมมติ เป็นการจัดสถานการณ์เพื่อให้ได้มีโอกาสแสดงออกตามธรรมชาติ โดยเปิดโอกาสให้บุคคลได้แสดงบุคลิกภาพของตนเองอย่างอิสระ ภายหลังการแสดงจะมีการวิเคราะห์บทบาทโดยอาศัยการสังเกตและอภิปรายกลุ่ม

ตัวแบบแนวคิดของบันดูรา กล่าวว่า ตัวแบบนั้นให้ประโยชน์ 3 ด้าน คือ ช่วยให้นักเรียนเรียนรู้พฤติกรรมใหม่ ช่วยให้พฤติกรรมที่ได้เรียนรู้มาแล้วได้แสดงออก และมีผลให้เกิดการระงับพฤติกรรมบางอย่าง

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ขั้นกิจกรรม

- 1.1) ผู้จัดกิจกรรมชี้แจงการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ แจ้งวัตถุประสงค์ของการทำกิจกรรมและกิจกรรมของวันนี้คือ การแสดงตัวตน เพื่อให้เพื่อนรู้จักและยอมรับตนเอง

2. ขั้นวิเคราะห์

- 2.1) ผู้จัดกิจกรรมกลุ่มให้นักเรียนได้สำรวจตนเองและได้แนะนำตนเองให้เพื่อนได้รู้จัก ใช้เทคนิคการแสดงละคร “กระจกวิเศษ จงบอกข้าเถิด คนที่อยู่ใต้อาสน์นี้เจ้าคือใคร” แล้วให้ตอบ “ชื่อ นามสกุล ชื่อเล่น อายุ หรือสิ่งที่คุณอยากบอกกับเพื่อนๆ” โดยผู้จัดกิจกรรมต้องเป็นตัวอย่างให้นักเรียนพร้อมมีสื่อทางสายตาสอบถามแนะนำตัวเอง ตามลำดับ

2.2) ผู้จัดกิจกรรมให้นักเรียนวาดภาพดอกไม้ที่มีกลีบดอกสีกลีบ ในแต่ละกลีบจะให้นักเรียนทำกิจกรรมดังนี้

- กลีบที่ 1 ระบายสีที่ชอบ
- กลีบที่ 2 เขียนหรือวาดรูปภาพอาชีพที่ฉันอยากเป็น
- กลีบที่ 3 เขียนหรือวาดรูปภาพบุคคลที่ฉันรักมากที่สุด
- กลีบที่ 4 วาดหรือวาดรูปภาพที่แสดงอารมณ์ต่างๆที่เป็นนิสัยของฉัน

โดยมีผู้จัดกิจกรรม ทำเป็นตัวอย่างมีผลงานให้นักเรียนได้สังเกต ตามแนวคิดของแบนดูรา

2.3) หลังจากนั้นให้นักเรียนพูดถึงดอกไม้ของตนเอง และอภิปรายร่วมกันถึงบุคคลิกภาพของคน โดยใช้กระจกวิเศษ ส่งไปยังบุคคลที่นักเรียนอยากรู้จัก และเพื่อนที่นักเรียนรู้จัก

3. ขั้นประยุกต์ใช้และสรุป

3.1) ผู้จัดกิจกรรมให้นักเรียนแต่ละคนเดินเข้าหาเพื่อนเพื่อทำความรู้จักกับเพื่อนๆให้ครบทุกคนโดยไม่ซ้ำกัน และเลือกดอกไม้ที่ของเพื่อนที่ตนเองชอบที่สุด

3.2) ผู้จัดกิจกรรมให้นักเรียนแต่ละคนพูดถึงดอกไม้ของเพื่อนที่ตนเองชอบที่สุด หน้าชั้นเรียน มีการให้รางวัล คำชมเชย ตามแนวคิดของสกินเนอร์ เพื่อเพิ่มพฤติกรรมทางบวกให้กับนักเรียน

สื่อการสอน

1) กระดาษและดินสอ	2) สี
3) รูปภาพบุคคล	4) รูปภาพที่แสดงอารมณ์
5) กาว	6) บัตรคำ

การประเมินผล

1) สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนก่อน ระหว่าง และหลังเข้าร่วมกิจกรรม

ตามแบบประเมินทักษะทางสังคม ข้อ 1.3 1.6 1.7 2.1 2.2 2.3 2.4 2.5 2.6 2.7

2.8

2) สังเกตจากความสนใจและการมีส่วนร่วมของนักเรียน

การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม กิจกรรมที่ 2

ใช้เวลา 50 นาที

ชื่อกิจกรรม ชั้นคือใคร

แนวคิด การรู้จักและยอมรับตนเอง เป็นพื้นฐานสำหรับความสำเร็จในการติดต่อกับผู้อื่น ผู้ที่ยอมรับตนเองมีแนวโน้มที่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง ยอมรับความแตกต่าง รับผิดชอบต่องาน และทำงานเป็นทีมได้ รวมถึงกำหนดความสำเร็จของเป้าหมายได้ด้วย

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อให้นักเรียนแต่ละคนได้เรียนรู้ถึงตัวเอง
- 2) เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักคุ้นเคยกับเพื่อนในกลุ่มมากขึ้น

เนื้อหา

การรู้จักและยอมรับตนเอง

เทคนิค

เกม (Game) เป็นกิจกรรมที่สมาชิกต้องลงมือกระทำด้วยตนเอง มีผลแพ้ชนะ จะทำให้นักเรียนได้แสดงอารมณ์ และพฤติกรรมต่างๆออกมา ภายหลังการเล่นเกมจะมีการวิเคราะห์บทบาทโดยอาศัยการสังเกตและอภิปรายกลุ่ม

การอภิปรายกลุ่ม เป็นการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วม สะท้อนพฤติกรรมที่แสดงออกในการทำกิจกรรมของสมาชิก ทำให้เกิดข้อสรุปหรือข้อตกลงร่วมกัน ที่จะก่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ขั้นกิจกรรม

1.1) ผู้จัดกิจกรรมชี้แจงการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ แจกวัตถุประสงค์ของการทำกิจกรรมและกิจกรรมของวันนี้คือ ทำความคุ้นเคยกับเพื่อนคนอื่นๆมากขึ้น

1.2) ผู้จัดกิจกรรมกลุ่มให้นักเรียนบอกชื่อเพื่อนและชื่อตนเองตามลำดับ เช่น กุ้ง กุ้งแมว กุ้งแมวลิง เป็นต้น โดยเริ่มที่ผู้นำกิจกรรมกลุ่ม

1.3) บอกชื่อเกมให้ทุกคนทราบ และกติกาการเล่นเก้าอี้ดนตรี

2. ขั้นวิเคราะห์

2.1) ให้นักเรียนเล่นเก้าอี้ดนตรี โดยกติกามีดังนี้

- เก้าอี้มีทั้งหมด 6 ตัว โดยเก้าอี้ 1 ตัวจะมีคำว่า อยากรู้จัก พร้อมกับเลือกตอบคำถามเกี่ยวกับตนเอง 1 ข้อ โดยที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มจะไม่ทราบว่าเป็นเก้าอี้ตัวไหน เมื่อเล่นครบ 5 รอบก็จะได้ผู้ชนะ แต่ละรอบจะเอาเก้าอี้ออกไปทีละตัว

- กิจกรรมนี้เล่นทั้งหมด 2 ครั้ง โดยมีให้เลือกตอบคำถามเดิมที่ตนเองตอบไปแล้ว

2.2) กิจกรรมกระดาศสัมพันธ์ ผู้จัดกิจกรรมแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ตามการเลือกสัตว์ที่ตนเองอยากเลือก โดยมีสัตว์ 2 ชนิด คือ เสือ กับ กวาง พร้อมบอกเหตุผลที่เลือก

- กติกา คือ ให้นักเรียนช่วยกันต่อกระดาศให้ยาวที่สุดในเวลาที่กำหนด โดยผู้จัดกิจกรรมกลุ่มมีกระดาศมาให้ในปริมาณที่เท่ากัน

2.3) เมื่อกิจกรรมจบลง กลุ่มผู้ชนะจะได้รับคำชื่นชมจากเพื่อนๆ ผู้ชนะรู้จักขอบคุณผู้ชมและผู้ชนะให้กำลังใจผู้แพ้ด้วย ผู้แพ้รู้จักยอมรับว่าแพ้

3. ขั้นประยุกต์ใช้และสรุป

3.1) ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายว่าได้เรียนรู้อะไรบ้างเกี่ยวกับตนเองและผู้อื่นในการทำกิจกรรม โดยผู้จัดกิจกรรมใช้คำถามนำ เช่น

- นักเรียนได้รู้จักเพื่อนๆ ในกลุ่มเพิ่มมากขึ้นอย่างไรบ้าง เริ่มทีละคน
- นักเรียนคิดว่าในแต่ละกิจกรรมตนเองทำอย่างไร ผลของการทำเช่นนั้นเป็นอย่างไร
- เมื่อมีการแข่งขันย่อมมีแพ้ มีชนะ เราควรปฏิบัติตนอย่างไร

สื่อการสอน

- 1) เก้าอี้
- 2) กระดาศ A4
- 3) กาว

การประเมินผล

1) สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนก่อน ระหว่าง และหลังเข้าร่วมกิจกรรม

ตามประเมินทักษะทางสังคมข้อ 1.1 1.2 1.3 1.4 1.5 1.6 1.7

2) สังเกตจากความสนใจและการมีส่วนร่วมของนักเรียน

การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม กิจกรรมที่ 3

ใช้เวลา 50 นาที

ชื่อกิจกรรม เปิดหัวใจให้ยอมรับ

แนวคิด การรู้จักและยอมรับบุคคลอื่น เป็นการเรียนรู้ธรรมชาติของคน ความแตกต่างระหว่างบุคคลความต้องการของบุคคล สภาพสิ่งแวดล้อมทำให้เกิดประโยชน์ในการนำไปใช้ติดต่อสัมพันธ์ เสริมสร้างการมีทักษะทางสังคมที่ดี

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึงผลของการให้การยอมรับฟังผู้อื่น

เนื้อหา

การรู้จักและยอมรับบุคคลอื่น

เทคนิค

สถานการณ์จำลอง เป็นการจัดสถานการณ์ให้คล้ายคลึงกับความเป็นจริง วิธีนี้จะช่วยให้สมาชิกได้มีโอกาสทดลองแสดงพฤติกรรมต่างๆ ตามสถานการณ์จริง เพื่อให้สมาชิกได้เรียนรู้และสัมผัสความรู้สึกจริงๆ ในสถานการณ์จำลองนั้น

การใช้แรงเสริม เป็นการทำให้อัตราการตอบสนองหรือความถี่ของการแสดงพฤติกรรมเพิ่มขึ้นอันเป็นผลจากการได้รับสิ่งเสริมแรง (Reinforce) ที่เหมาะสม

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ขั้นกิจกรรม

1.1) ผู้จัดกิจกรรมชี้แจงการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ แจกวัตถุประสงค์ของการทำ

กิจกรรมและกิจกรรม

1.2) ผู้จัดกิจกรรมทบทวนกิจกรรมที่ได้ทำผ่านมาแล้ว จากนั้นให้นักเรียนแต่ละคนทำกิจกรรมทวนชื่อผู้เข้าร่วมกลุ่มทีละคน พร้อมบอกลักษณะเด่นของเพื่อนที่ตนเองสังเกตเห็น

1.3) ให้ผู้เข้าร่วมกลุ่มสะท้อนความคิดเห็นว่าได้อะไรจากการสังเกตเพื่อนร่วมกลุ่ม

2. ขั้นวิเคราะห์

2.1) ผู้จัดกิจกรรมกลุ่มแบ่งสมาชิกเป็น 2 กลุ่ม เพื่อเข้าร่วมอยู่ใน 2 สถานการณ์จำลอง โดยนัดหมายให้เพื่อนนักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมาช่วยแสดงและร่วมสังเกตการณ์ใน 2 สถานการณ์ ดังนี้

1) สถานการณ์ที่มีผู้พูดและมีผู้ฟัง

2) สถานการณ์ที่มีผู้พูดแต่ไม่มีผู้ฟัง (ตามเอกสารประกอบสถานการณ์จำลอง)

2.2) สมาชิกภายในกลุ่มร่วมกันระดมความคิดเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเองได้อย่างอิสระ ภายในเวลากลุ่ม 5 นาที

2.3) ผู้จัดกิจกรรมและนักเรียนร่วมกันอภิปรายตามประเด็นดังนี้

นักเรียนรู้สึกอย่างไรเมื่อต้องร่วมอยู่ในสถานการณ์นั้น เพราะเหตุใด

นักเรียนคิดว่าการเป็นผู้ฟังที่ดีมีความสำคัญอย่างไร

นักเรียนมีวิธีการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับคนอื่น อย่างไรบ้าง

3. ขั้นประยุกต์ใช้และสรุป

3.1) ผู้จัดกิจกรรมสรุปร่วมกับนักเรียนถึงสถานการณ์ทั้ง 2 สถานการณ์ ด้วยภาพแผนผังสติ๊กเกอร์อารมณ์

- ฉันรู้สึกอย่างไรเมื่ออยู่ในสถานการณ์นั้น?

- เพื่อนรู้สึกอย่างไรเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน?

พร้อมออกมานำเสนอ

สื่อการสอน

1) สถานการณ์จำลอง

2) สติ๊กเกอร์อารมณ์

การประเมินผล

1) สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนก่อน ระหว่าง และหลังเข้าร่วมกิจกรรม

ตามแบบประเมินทักษะทางสังคม ข้อ 3.1 3.2 3.3 3.4 3.5 3.6

2) สังเกตจากความสนใจและการมีส่วนร่วมของนักเรียน

เอกสารประกอบสถานการณ์จำลอง

เรื่อง มารยาทในการฟัง

สถานที่ ห้องเรียน คุณครูให้นักเรียนออกมาเล่าเรื่องเกี่ยวกับตนเองที่ตนเองอยากเล่าให้เพื่อนฟัง โดยมีตัวแทนนักเรียนสองคนออกมาเล่า นั่นคือ นึกนิก กับ ต้ม นึกนิกเล่าเรื่องที่สนุก น่าตื่นเต้นมากและเป็นเรื่องที่มีให้เพื่อนๆมีส่วนร่วมด้วย เพื่อนๆจึงสนใจที่จะฟังนึกนิกเล่า ต้มก็ได้ออกมาเล่าเรื่องที่ตนเองอยากเล่าเช่นกัน ต้มเล่าแต่เรื่องของตนเอง ใจคิดว่าตนเองเก่ง ทำให้เพื่อนไม่สนใจฟังต้มเลย

สถานการณ์ที่ 1

คุณครู : สวัสดีค่ะนักเรียนทุกคน วันนี้คุณครูอยากฟังเรื่องราวของเด็กๆค่ะ ที่ตนเองประทับใจ ครูขอตัวแทนสองคนนะคะ

ต้ม กับ นึกนิก : (ยกมือขึ้น) หนูค่ะ ผมครับ

คุณครู : ต้ม กับ นึกนิก เชิญจ้า

นึกนิก : สวัสดีค่ะ ชื่อ นางสาวแสนสวย รักเรียน ชอบเล่นนึกนิกค่ะ เรื่องที่ประทับใจนะคะ วันนั้นเป็นวันที่ฝนตกหนักมาก ฟ้าก็ร้องน่ากลัวมาก เรายืนรอฝนคนเดียว วันนั้นหนาวมากเลย เรายืนไปไม่เจอใครเลยทุกคนกลับนอนหลับหมดแล้ว เราไม่รู้จะทำอย่างไรก็ได้แต่ยืนอยู่ตรงนั้น เพื่อนๆว่าเราจะทำอย่างไรคะ

แยม : เราว่านึกนิกต้องวิ่งตากฝนไปสิ

แน็ค : เราว่านึกนิกต้องรอให้ฝนหยุดก่อนนะ แล้วเธอทำอย่างไรละ

บรยาย : คำน้อยได้แต่นั่งยิ้ม

นึกนิก : เพื่อนๆรู้มั๊ย เราโชคดีมากเลยที่วันนั้น คำออกมาตามหาเรา และเอาร่มมารับเรา เราต้องขอบคุณคำน้อยมากๆเลยนะวันนั้นที่เป็นห่วงเรา ถ้าเราไม่ได้คำน้อยเราต้องแฉ่ๆเลย ค่ะครูเรื่องที่หนูประทับใจที่สุด

คุณครู : อ่ะ ปรบมือให้นึกนิกด้วยค่ะ

สถานการณ์ที่ 2

ต้ม : สวัสดีครับ ผมชื่อ ด.ช.อดิษฐ์ ใจบาง ชอบเล่น ต้มครับ เรื่องที่ประทับใจของผมนะคะ คือ ความเก่งของผมครับ ผมสามารถต่อหุ่นยนต์ได้เก่งและเร็วที่สุดครับ ผมไปแข่ง

ได้ที่หนึ่งตลอดในโรงเรียนนี้ไม่มีใครสู้ผมได้สักคนหรอกครับ ถ้าผมจบจากโรงเรียนนี้ไป คุณครูก็หาคนใหม่แทนผมไม่ได้หรอกครับ ถ้าเพื่อนไม่เชื่อถือมาแข่งกับผมก็ได้

บรรยาย ในขณะที่ตัมเล่าเรื่องไม่มีใครสนใจตัมพูดเลย แต่ตัมก็เล่าไปเรื่อยๆโดยไม่สนใจใคร คุณครูจึงบอกให้ตัมหยุด

คุณครู : ตัมหยุดก่อนจ้ะ ทุกคนปรบมือให้ตัมหน่อยค่ะ

การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม กิจกรรมที่ 4

ใช้เวลา 50 นาที

ชื่อกิจกรรม สัตว์ของฉัน แต่ป่าของเรา

แนวคิด การรู้จักและยอมรับบุคคลอื่น เป็นการเรียนรู้ธรรมชาติของคน ความแตกต่างระหว่างบุคคลความต้องการของบุคคล สภาพสิ่งแวดล้อมทำให้เกิดประโยชน์ในการนำไปใช้ติดต่อสัมพันธ์เสริมสร้างการมีทักษะทางสังคมที่ดี

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ว่ามนุษย์ทุกคนต้องการความยอมรับนับถือ และเห็นคุณค่าจาก

ผู้อื่น

เนื้อหา

การรู้จักและยอมรับบุคคลอื่น

เทคนิค

การอภิปรายกลุ่ม เป็นการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมสะท้อนพฤติกรรมที่แสดงออกในการทำกิจกรรมของสมาชิก ทำให้เกิดข้อสรุปหรือข้อตกลงร่วมกันที่จะก่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ขั้นกิจกรรม

1.1) ผู้จัดกิจกรรมให้นักเรียนแนะนำตัวทีละคน ก่อนเริ่มกิจกรรม พร้อมพูดถึงสัตว์ที่ตนเองไม่ชอบและสัตว์ที่ตนเองชอบมากที่สุด พร้อมบอกเหตุผล โดยผู้จัดกิจกรรมสาธิตการแนะนำตัวและสัตว์ที่ตนเองไม่และชอบ ให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ ชัดเจนมากขึ้น

1.2) ผู้จัดกิจกรรมอธิบาย วัตถุประสงค์ และชี้แจงการจัดกิจกรรม

2. ขั้นวิเคราะห์

2.1) ผู้จัดกิจกรรมให้นักเรียนเลือกสัตว์ที่ตนเองชอบมาคนละ 1 อย่าง พร้อมตกแต่งระบายสีให้สวยงาม ผู้จัดกิจกรรมต้องมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมด้วย

2.2) ผู้จัดกิจกรรมให้ทุกคนเอาสัตว์ของตนเองมารวมกันที่ผืนป่าที่ผู้จัดกิจกรรมเตรียมไว้ และให้นักเรียนจัดสัตว์ทั้งหมดลงในผืนป่า ให้เหมาะสมและสวยงาม

2.3) หากคนใดไม่พอใจก็สามารถที่จะจัดใหม่ได้ จนกว่าทุกคนจะพอใจหลังจากนั้นให้นักเรียนสรุปว่าเรียนรู้อะไรการจัดกิจกรรมนี้ โดยผู้จัดกิจกรรมให้บุคคลแรกเป็นผู้สังเกตการณ์

2.4) ผู้จัดกิจกรรมใช้คำถามเพื่อให้นักเรียนได้เกิดความคิด ดังนี้

- เพราะอะไรถึงคิดว่าเพื่อนจัดตำแหน่งของสัตว์ไม่เหมาะสม
- เพราะอะไรตำแหน่งที่เราวางถึงเหมาะสมกว่าของเพื่อนๆ
- ถ้าเราไม่เปลี่ยนตำแหน่งของเพื่อนจะเป็นอย่างไร
- นานแค่ไหนกว่าภาพนี้จะประสบความสำเร็จ

3. ขั้นประยุกต์ใช้และสรุป

3.1) ผู้จัดกิจกรรมให้นักเรียนผู้สังเกตการณ์ออกมาอธิบายให้เพื่อนฟังก่อน จากนั้นสมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมสะท้อนพฤติกรรมที่แสดงออกในการทำกิจกรรมของสมาชิก และผู้จัดกิจกรรมอธิบายเพิ่มเติม

สื่อการสอน

- 1) ภาพผืนป่า
- 2) ภาพสัตว์
- 3) สีไม้/สีเทียน

การประเมินผล

1) สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนก่อน ระหว่าง และหลังเข้าร่วมกิจกรรมจากความสนใจและการมีส่วนร่วมของนักเรียน

ตามแบบประเมินทักษะทางสังคม ข้อ 3.1 3.2 3.3 3.4 3.5 3.6

2) สังเกตจากการบอกถึงการนำข้อคิดที่ได้มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติกับบุคคลอื่น

การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม กิจกรรมที่ 5

ใช้เวลา 50 นาที

ชื่อกิจกรรม สนทนาภาษาไพเราะ

แนวคิด การมีทักษะการสื่อสารดี มีหลายทักษะแต่ที่จำเป็นเบื้องต้นสำหรับผู้เรียนต้องการพัฒนาทักษะทางสังคม ได้แก่ การพัฒนาทักษะการฟังและการพูด ทักษะการสังเกตและการตีความภาษาท่าทาง เมื่อผู้เรียนได้รับการฝึกบ่อยๆจะทำให้เกิดความเข้าใจในภาษาท่าทางการติดต่อสื่อสาร

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อให้ให้นักเรียนฝึกทักษะการแสดงออกทั้งภาษาพูดว่า “สวัสดี” และภาษาท่าทางที่เหมาะสม
- 2) เพื่อให้ให้นักเรียนได้รู้จักการทักทายกับผู้อื่นได้

เนื้อหา

การสื่อสารระหว่างบุคคลอื่น เช่น การพูดสวัสดีค่ะ/ครับ

เทคนิค

การแสดงบทบาทสมมติ เป็นการจัดสถานการณ์เพื่อให้แสดงได้มีโอกาสแสดงออกตามธรรมชาติ โดยเปิดโอกาสให้บุคคลได้แสดงบุคลิกภาพของตนเองอย่างอิสระ ภายหลังการแสดงจะมีการวิเคราะห์บทบาทโดยอาศัยการสังเกตและอภิปรายกลุ่ม

กรณีตัวอย่าง เป็นวิธีการใช้ตัวอย่างหรือเรื่องราวต่างๆที่เกิดขึ้นจริง นำมาดัดแปลงใช้เป็นตัวอย่างในการให้สมาชิกได้ศึกษาวิเคราะห์และอภิปรายกันในกลุ่ม

กิจกรรมการเรียนการสอน

1. ขั้นกิจกรรม

- 1.1) ผู้จัดกิจกรรมกล่าวทักทายนักเรียนด้วยภาษาที่สุภาพ “สวัสดีค่ะ/ครับ นักเรียนที่น่ารักทุกคน” พร้อมกับโบกหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส
- 1.2) ผู้จัดกิจกรรมทักทายนักเรียนทีละคน พร้อมเรียกชื่อ แล้วให้นักเรียนทุกคนสวัสดีกันและกัน

1.3) ผู้จัดกิจกรรมนำนักเรียน ทำกิจกรรม ทายสัตว์ประจำตัวเพื่อน โดยผู้จัดกิจกรรม กลุ่ม มีรูปภาพสัตว์ 7 ชนิด ให้นักเรียนในกลุ่มรวมถึงผู้จัดกิจกรรมกลุ่มเลือกสัตว์ประจำตัวของตัวเอง จากนั้นให้เพื่อนในกลุ่มทายว่าสัตว์ชนิดนี้อยู่กับเพื่อนคนไหน เพราะอะไร

1.4) ผู้จัดกิจกรรมอธิบาย วัตถุประสงค์ และชี้แจงการจัดกิจกรรม

2. ขั้นวิเคราะห์

2.1) ผู้จัดกิจกรรมให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติเมื่อพบเพื่อนใหม่ (ตามเอกสารประกอบ) และจะทำอย่างไรต่อไป โดยมีการผลักดันพูดสนทนา จากนั้นผู้จัดกิจกรรมให้เพื่อนๆในกลุ่มแสดงความคิดเห็นต่อบทสนทนานั้น และให้ผู้แสดงบทบาทสมมติเล่าความรู้สึกของตนเองต่อสถานการณ์ดังกล่าว

2.2) ผู้จัดกิจกรรมยกกรณีตัวอย่าง เรื่องราวทางสังคม ตอนทักทายเพื่อนใหม่ (ตามเอกสารประกอบ) อ่านให้นักเรียนฟัง 2 รอบ แล้วให้นักเรียน อธิบายความแตกต่างหรือเหมือนระหว่างตนเองกับกรณีตัวอย่าง

3. ขั้นประยุกต์ใช้และสรุป

3.1) ผู้จัดกิจกรรมเลือกบทสนทนาที่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่ผู้จัดกิจกรรมกำหนดขึ้น นำเสนอทีละคน โดยผู้จัดกิจกรรมและเพื่อนแสดงความคิดเห็นต่อบทสนทนาดังกล่าว

สื่อการสอน

- 1) บทบาทสมมติ เรื่อง เมื่อพบเพื่อนใหม่
- 2) เรื่องราวทางสังคม ตอน ทักทายเพื่อนใหม่

การประเมินผล

- 1) สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนก่อน ระหว่าง และหลังเข้าร่วมกิจกรรม

ตามแบบประเมินทักษะทางสังคม ข้อ 4.1 4.1 4.4 4.5 4.6 4.7

- 2) สังเกตจากความสนใจและการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน

เอกสารประกอบการแสดงบทบาทสมมติ

เรื่อง เมื่อพบเพื่อนใหม่

เช้าวันจันทร์ ณ โรงเรียนแห่งหนึ่ง ครูประจำชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้เข้ามาแนะนำเพื่อนใหม่ให้ทุกคนได้รู้จักและให้ช่วยเหลือกันและกัน เพื่อนคนนี้ต่างคนต่างให้ความสนใจกับเพื่อนใหม่ แยมได้นั่งข้างทั้งนุ๊กและตั้ม และได้เริ่มมีการพูดคุยกัน แยมเป็นคนอริยาไฉยดีมีความยินดีอยากรู้จักเพื่อนทุกคน แต่นุ๊กแสดงพฤติกรรมไม่ชอบแยม เช่น เมื่อแยมถามอะไรนุ๊ก นุ๊กก็จะพูดตะคอกใส่แยม พูดจาไม่ไพเราะทำให้แยมรู้สึกเสียใจต่อการกระทำของนุ๊ก และไม่กล้าที่จะคุยกับนุ๊ก ตั้มจึงได้เข้ามาทำความรู้จักกับแยมและได้เห็นสีหน้าที่กังวลของแยมจึงได้ถามแยม และทำให้ทราบว่านุ๊กได้แสดงพฤติกรรมที่ไม่น่ารักกับเพื่อนจึงทำให้เพื่อนๆ ไม่อยากเล่นกับนุ๊ก ไม่มีใครชวนนุ๊กไปทานข้าว จนทำให้นุ๊กรู้สึกผิดและได้ขอโทษแยม

บทบาทของแยม

เป็นนักเรียนใหม่ที่ครูได้แนะนำให้เพื่อนได้รู้จัก เป็นคนที่อริยาไฉยดีเข้าหาเพื่อนก่อนเสมอ พูดไพเราะ

บทบาทของนุ๊ก

เป็นคนที่ชอบพูดกระแทกด้วยน้ำเสียงที่ไม่พอใจ มีอารมณ์หงุดหงิดง่าย โดยที่ไม่รู้ตัวว่าเป็นการกระทำที่ดีหรือไม่ มั่นใจในตนเองทำให้มีเพื่อนน้อย

บทบาทของตั้ม

เป็นคนที่รักเพื่อน พูดจาน่ารัก เป็นที่รักของเพื่อนทุกคน

กรณีตัวอย่างเรื่องราวทางสังคม ตอนทักทายเพื่อนใหม่

(1) เช้าวันนี้คุณครูมีเพื่อนใหม่มาแนะนำให้นักเรียนได้รู้จัก นักเรียนใหม่ยกมือไหว้พร้อมพูดว่า “สวัสดีค่ะ ชื่อ แยมค่ะ ยินดีที่ได้รู้จักทุกคนนะคะ” (2) ทุกคนตั้งใจฟังเพื่อนใหม่แนะนำตัว และปรบมือต้อนรับเพื่อนใหม่ (3) ต้มทักทายเพื่อนใหม่ พูดว่า “สวัสดี เราชื่อ ต้ม ยินดีที่ได้รู้จักนะ” (4) นู๊กนิก ทักทายเพื่อนใหม่ “สวัสดี เราชื่อ นู๊กนิก มีอะไรให้เราช่วยเหลือบอกเราได้ไหม” (5) เมื่อเพื่อนใหม่อยากไปไหนเพื่อนทุกคนต่างก็ช่วยเหลือเพื่อนใหม่ ทุกคนช่วยแนะนำการเรียนการสอนแนะนำให้แยมได้รู้จักชื่อคุณครูทุกคน (6) ทุกคนยิ้มดีใจที่ได้มีเพื่อนใหม่ เพื่อนใหม่รักเพื่อนๆทุกคน เพื่อนๆทุกคนรักกัน สามัคคีกัน

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาวปรียาภรณ์ บุญสิทธิ์
วัน เดือน ปี เกิด	27 เมษายน พ.ศ.2537
สถานที่เกิด	จังหวัดสกลนคร
วุฒิการศึกษา	สาขาวิชาการศึกษาศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ที่อยู่ปัจจุบัน	117 หมู่ 1 ตำบลโคกภู อำเภอภูพาน จังหวัดสกลนคร รหัสไปรษณีย์ 47180

